

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

Η ανταποδοτικότητα στην παροχή του νερού και η σχέση της με την βιωσιμότητα των δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.): η περίπτωση της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης

Όνοματεπώνυμο Συγγραφέα:

Μαρία Κωστίκα

Επιβλέπων

Δρ. Ράλλης Γκέκας

Θεσσαλονίκη, Μάρτιος 2018

Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese

Department of Economics - Democritus University of Thrace

Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki

Department of Business Administration - University of Piraeus

Interuniversity Interdepartmental

Master Program in

«Local and Regional Government and Development»

**Reciprocity in Water provision and its link to the sustainability of municipal
water supply and sewerage utilities (DEYA): the case of Deya Thermis**

Author's Name

Maria Kostika

Supervisor

Dr. Rallis Gkekas

Thessaloniki, March 2018

Ευχαριστίες

Θα ήθελα πρωτίστως να ευχαριστήσω θερμά τον Δρ. Ράλλη Γκέκα, επιβλέποντα καθηγητή στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, για την καθοδήγηση, τις πολύτιμες και εύστοχες συμβουλές του. Επιπλέον, θερμά ευχαριστώ όλους όσους δέχτηκαν να τοποθετηθούν και να εκφράσουν τις απόψεις τους και τις γνώσεις τους σχετικά με την διαχείριση του πιο σημαντικού ίσως για τον άνθρωπο αγαθού, το νερό. Χωρίς αυτούς, η διπλωματική αυτή δεν θα είχε ολοκληρωθεί.

Ειδικότερα, θερμά ευχαριστώ τον Δρ. Γεώργιο Κουλαουζίδη, τον κ. Παύλο Χρυσόχου και την κ. Μαρία Αντωνιάδου, για την ανεκτίμητη και ουσιαστική συνδρομή τους στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής. Τον κ. Κώστα Παπαγεωργίου, για την διαρκή ενθάρρυνση και την μεταλαμπαδευση πολύτιμων γνώσεων καθώς και τους εργαζόμενους και τα στελέχη της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης για την καίρια βοήθεια τους.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την υπομονή και ταυτόχρονα την εμπύχωση που μου παρείχε σε όλη τη διάρκεια του παρόντος Μεταπτυχιακού Προγράμματος. Ιδιαίτερα, αμέριστα ευγνωμονώ τα παιδιά μου Χάρη και Μίλτο, τον σύντροφο μου Λευτέρη, στους οποίους και αφιερώνω την παρούσα διπλωματική, για την καθολική στήριξη και την πίστη τους σε μένα.

Η ανταποδοτικότητα στην παροχή του νερού και η σχέση της με την βιωσιμότητα των δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.): η περίπτωση της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης

Περίληψη

Λέξεις κλειδιά: Νερό, Οικονομικό Αγαθό, Κόστος νερού, Τιμολόγηση, Δ.Ε.Υ.Α., Βιωσιμότητα

Οι Δ.Ε.Υ.Α.¹ αποτελούν επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α.², έχουν κοινωφελή, μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα και είναι αρμόδιες για την διανομή νερού, τη συλλογή και τη δυνητική επεξεργασία λυμάτων. Οι Δ.Ε.Υ.Α. χρηματοδοτούν τις υπηρεσίες τους μέσω της τιμολόγησης του πλήρους κόστους του νερού. Οι υπηρεσίες που παρέχουν είναι ανταποδοτικές και θα πρέπει να τιμολογούνται όσο κοστίζουν, ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα τόσο του πόρου όσο και της ίδιας της επιχείρησης. Ωστόσο, οι περισσότερες Δ.Ε.Υ.Α. εμφανίζουν αρνητικά οικονομικά αποτελέσματα με συνέπεια να μην είναι βιώσιμες. Προκειμένου να διαπιστωθούν οι λόγοι που οδηγούν τις Δ.Ε.Υ.Α. σε ζημιογόνες χρήσεις, διενεργήσαμε ποιοτική έρευνα μέσω της μελέτης περίπτωσης της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης. Μετά την ανάλυση οικονομικών συνθηκών, την διενέργεια αρχαικής έρευνας και ποιοτικών συνεντεύξεων, διαπιστώσαμε ότι οι αιτίες που ευθύνονται κυρίως για τα αρνητικά αποτελέσματα επικεντρώνονται τόσο σε λόγους οικονομικούς όσο και πολιτικούς. Οι πολιτικές παρεμβάσεις αποτελούν εμπόδια στην ορθολογική διαχείριση, ενώ παράλληλα η έλλειψη οργάνωσης και τεχνογνωσίας οδηγεί σε αναποτελεσματικές εισπρακτικές και μετρητικές μεθόδους με αποτέλεσμα μειωμένα έσοδα. Ο εκσυγχρονισμός και η ανανέωση των υποδομών είναι αναγκαία για τη μείωση του ενεργειακού κόστους, αλλά οι γνωστικές ελλείψεις και η ανεπαρκής χρηματοδότηση αποτελούν εμπόδια της υλοποίησής τους. Η υιοθέτηση συμμετοχικής διακυβέρνησης και η αλλαγή κουλτούρας ενδείκνυται ως αναγκαίες συνθήκες για την εξεύρεση λύσης. Εν κατακλείδι, η παρούσα ανάλυση μπορεί να αποτελέσει εφαλτήριο περαιτέρω μελέτης για τον εντοπισμό και την θεραπεία παρόμοιων παθογενειών και σε άλλες Δ.Ε.Υ.Α.

¹ Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης

² Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Reciprocity in Water provision and its link to the sustainability of municipal water supply and sewerage utilities (DEYA): the case of Deya Thermis

Abstract

Keywords: Water, Economic Goods, Water Cost, Pricing, DEYA, Sustainability

Being part of O.T.A.³, D.E.Y.A.⁴ are non-profit organizations, responsible for water distribution, collection and potential wastewater treatment. D.E.Y.A. fund their services through the full pricing of water's cost. The provided services are repayable and should be priced as much as they can to ensure the resource viability the business itself. However, most of D.E.Y.A. present negative financial results and therefore are not sustainable. In order to find out the reasons leading D.E.Y.A.'s in loss-making uses, we conducted qualitative research based on the case study of D.E.Y.A. Thermis. After analyzing the financial conditions, conducting archival research and qualitative interviews, we discover that the main causes responsible for the negative outcomes deal with both economic and political reasons. Political interventions are barriers on rational management, while the lack of organization and know-how leads to inefficient collection and measurement methods, resulting in reduced revenues. Modernization and update of infrastructure are necessary for reducing the energy costs, but cognitive deficiencies and lack of adequate funding are obstacles with regards to their implementation. The adoption of participatory governance and the change of culture are indispensable condition for finding a solution. In conclusion, this analysis may be a starting point for further research in order to identify and treat similar pathogens in other D.E.Y.A.

³ Local Governmental Units

⁴ Municipal Water Supply And Sewerage Utilities

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Α. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ.....	5
1.1 Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	5
1.2 Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	8
1.3 ΤΟ ΝΕΡΟ ΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΓΑΘΟ.....	10
1.4 Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2000/60/ΕΚ	12
1.5 Η ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΚΑΙ Η ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	17
2.1 Ο ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	17
2.2 ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ	19
2.3 ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ Δ.Ε.Υ.Α.....	22
3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	22
3.2 ΠΟΡΟΙ ΤΩΝ Δ.Ε.Υ.Α.	24
3.3 Η ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ Δ.Ε.Υ.Α.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΈΡΕΥΝΑΣ	29
4.1 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ –ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ.....	29
4.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	30
4.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	31
4.4 ΔΕΙΓΜΑ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ	33
4.5 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΗΣ Δ.Ε.Υ.Α. ΘΕΡΜΗΣ	35
5.1 ΥΔΡΕΥΤΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΗΜΟΥ ΘΕΡΜΗΣ.....	35
5.2 Η Δ.Ε.Υ.Α. ΘΕΡΜΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ Ν. 3852/2010 (ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ).....	36
5.3 ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Δ.Ε.Υ.Α.Θ.	38

5.4	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ Δ.Ε.Υ.Α.Θ.	39
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ	49
6.1	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ Δ.Ε.Υ.Α. ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν. 3852/2010 «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ».....	49
6.2	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ- ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	50
6.3	ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ- ΠΛΗΡΗΣ ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ.....	52
6.4	ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΑΓΗ ΝΟΜΙΚΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	55
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ	57
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ.....	61
	ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	65
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	66
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	76

Κατάλογος Πινάκων

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1 Η ΧΑΡΑΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΕ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΟΟΣΑ.....	8
ΠΙΝΑΚΑΣ 1. 2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΑΙ ΑΞΙΑΣ ΝΕΡΟΥ	11
ΠΙΝΑΚΑΣ 2. 1 ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΝΕΡΟΥ	21
ΠΙΝΑΚΑΣ 3. 1 ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ Δ.Ε.Υ.Α. (50 Δ.Ε.Υ.Α.).....	26
ΠΙΝΑΚΑΣ 3. 2 ΠΟΡΕΙΑ ΕΞΟΔΩΝ- ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ.....	27
ΠΙΝΑΚΑΣ 5. 1 ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ & ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΈΣΟΔΑ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΔΗΜΟΥ.....	37
ΠΙΝΑΚΑΣ 5. 2 ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΔΗΜΟΥ.....	37
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΞΟΔΩΝ (ΑΠΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ 2011 - 2016).....	40
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΣΟΔΩΝ (ΑΠΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ 2011 - 2016).....	41

Κατάλογος Γραφημάτων

ΓΡΑΦΗΜΑ 5. 1 ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΘΑΡΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ 2011-2015	39
ΓΡΑΦΗΜΑ 5. 2 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ 2011-2016.....	40
ΓΡΑΦΗΜΑ 5. 3 ΤΑΣΗ ΕΞΟΔΩΝ ΑΠΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ 2011-2016.....	41
ΓΡΑΦΗΜΑ 5. 4 ΤΑΣΗ ΕΞΟΔΩΝ ΑΠΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ 2011-2016.....	41
ΓΡΑΦΗΜΑ 5.5 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΕΣΟΔΩΝ-ΕΞΟΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2011-2016.....	42
ΓΡΑΦΗΜΑ 5.6 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ 2011-2016.....	43
ΓΡΑΦΗΜΑ 5.7 ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ 2011-2016	44
ΓΡΑΦΗΜΑ 5.8 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ & ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	44
ΓΡΑΦΗΜΑ 5.9 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΜΗΔΕΝΙΚΩΝ ΜΕΤΡΗΣΕΩΝ (2011-2016).....	46
ΓΡΑΦΗΜΑ 5.10 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΥΠΟΛΟΙΠΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ –ΑΝΕΙΣΠΡΑΚΤΑ (2011-2017).....	46
ΓΡΑΦΗΜΑ 5.11 ΠΟΣΟΣΤΟ ΟΜΑΔΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ.....	47
ΓΡΑΦΗΜΑ 5.12 ΠΟΣΟΣΤΟ ΥΠΟΟΜΑΔΑΣ ΧΑΜΗΛΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	48

Συντομογραφίες

Α.Σ.Ε.Π.	Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού
Δ.Ε.Υ.Α.	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευση Αποχέτευσης
Ε.Δ.Ε.Υ.Α.	Ένωση Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Τ.Α.Α.	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Ε.Κ.	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Ε.Σ.Ε.Δ.	Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Διοικήσεων
Ε.Υ.Δ.Α.Π.	Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας
Ε.Υ.Α.Θ.	Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης
Ε.τ.Κ.	Εφημερίδα της Κυβέρνησης
Κ.Α.Π.	Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
Ο.Ο.Σ.Α.	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Ο.Π.Υ.	Οδηγία 200/60/ΕΚ
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
I.W.R.M	Integrated Water Resources Management (Ολοκληρωμένη Διαχείριση Υδάτινων Πόρων)
I.M.F.	International Monetary Fund (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο)
E.C.	European Commission (Ευρωπαϊκή Επιτροπή)

Εισαγωγή

Το νερό είναι απαραίτητο αγαθό για την επιβίωση του ανθρώπινου είδους. Λόγω του σημαντικού του χαρακτήρα, έχει λάβει κοινωνικές, πολιτικές, και οικονομικές διαστάσεις (Warren *et al.*,2015:486). Με την διακήρυξη του Δουβλίνου⁵ προσδόθηκε, για πρώτη φορά στο νερό, οικονομική διάσταση χαρακτηρίζοντας το, στα πλαίσια της βιώσιμης διαχείρισης και της ισότιμης πρόσβασης (GWP)⁶, αγαθό με οικονομική αξία (Perry *et.al*,1997). Στην Ευρώπη, στην προσπάθεια βιώσιμης διαχείρισης του πόρου (Mostert, 2003), εισήχθη προς εφαρμογή, η Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα (Ο.Π.Υ)^{7 8}, ένα σύνολο οικονομικών εννοιών και κανόνων (Berbel και Exprósito, 2017; Kejsler, 2016), με σκοπό την πλήρη ανάκτηση του κόστους του νερού αλλά και των υπηρεσιών ύδρευσης (Κουντούρη *κ.α.*,2008).Το συνολικό κόστος των υπηρεσιών θα πρέπει να αντανακλάται στην τιμή του νερού (EurEau, 2016; Ο.Π.Υ., 2000) ώστε αφενός να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα του πόρου αφετέρου η βιωσιμότητα του παρόχου (Savenije *et.al.*, 2003),ενώ η τιμολόγηση θα πρέπει να είναι κοινωνικά δίκαιη (Myloroulos *et.al.*,2003) ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβαση των πολιτών στον πόρο.

Στον Ευρωπαϊκό χώρο, στην πλειονότητα των κρατών, οι υπηρεσίες ύδρευσης είναι τοπικές υπηρεσίες (Barragüé,2003;Bauby,2012) και εποπτεύονται από το Κράτος (Barragüé,2003; Bithas,2008;Bauby,2012;Kejsler,2016). Στην Ελλάδα η παροχή των υπηρεσιών ύδρευσης γίνεται κυρίως από δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.), εκτός των πόλεων Αθηνών και Θεσσαλονίκης⁹.Οι υπηρεσίες που παρέχουν είναι ανταποδοτικές και θα πρέπει να τιμολογούνται όσο κοστίζουν (Savenije*et.al.*, 2003; Ο.Π.Υ.,2003 ;Ο.Ο.Σ.Α.,2009;EurEau,2016), ώστε σύμφωνα με την Οδηγία να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα τόσο του πόρου όσο και του παρόχου. Ωστόσο, διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες Δ.Ε.Υ.Α. δεν είναι οικονομικά βιώσιμες. Αν και το εθνικό δίκαιο εναρμονίστηκε προς τις διατάξεις της Ο.Π.Υ το 2003¹⁰, και από το 2010 οι υπηρεσίες ύδρευσης θα έπρεπε να υιοθετήσουν τις πολιτικές τιμολόγησης που υποδεικνύει, αυτό δεν συνέβη (Voulvoulis *et.al*, 2017). Οι περισσότερες Δ.Ε.Υ.Α. όχι μόνο δεν προσπάθησαν να ανακτήσουν το πλήρες κόστος νερού αλλά δεν καλύπτουν ούτε το οικονομικό κόστος

⁵ Η Διακήρυξη του Δουβλίνου για το νερό και την αειφόρο ανάπτυξη (ICWE 1992)

⁶ Global Water Partnership: <http://www.gwp.org/contentassets/05190d0c938f47d1b254d6606ec6bb04/dublin-rio-principles.pdf>

⁷ Χάριν ευχρηστίας πολλές φορές στο κείμενο θα αναφέρεται συντομογραφικά ως Ο.Π.Υ. ή Οδηγία

⁸ Οδηγία 2000/60/EK

⁹ Ε.Υ.Δ.Α.Π., Ε.Υ.Α.Θ.

¹⁰ Ν. 3199/2003: Προστασία και διαχείριση των υδάτων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2000/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000(ΦΕΚ 280/09.12.2003 τεύχος Α)

(Bithas,2008;Safarikas,*et.al.* 2009;Kanakoudis,2016).Θα πρέπει εντούτοις, να αναφέρουμε ότι η διοικητική μεταρρύθμιση του προγράμματος «Καλλικράτης» και η προσαρμογή των επιχειρήσεων στις επιταγές του νόμου¹¹ δημιούργησε διάφορες δυσκολίες. Παρόλα αυτά έχουν παρέλθει πάνω από έξι χρόνια και οι Δ.Ε.Υ.Α. εμφανίζουν ακόμη αρνητικά αποτελέσματα¹².

Η εργασία αυτή επιχειρεί να αναδείξει τους λόγους που συντελούν στο γεγονός αυτό μέσα από την μελέτη περίπτωσης της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης. Η Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης συστάθηκε το 2011 με την συνένωση των Δ.Ε.Υ.Α.Κ. Μίκρας, Δ.Ε.Υ.Α.Κ. Θέρμης και της Υπηρεσίας Ύδρευσης του πρώην Δήμου Βασιλικών. Ενώ τα δύο πρώτα έτη μετά τη συνένωση η Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης, βάσει των δημοσιευμένων ισολογισμών της, παρουσίαζε θετικά οικονομικά αποτελέσματα, τα τελευταία έτη παρουσιάζει ζημίες. Η τιμολογιακή πολιτική ορίστηκε, κατά τη σύσταση της, μετά από εκπόνηση οικονομοτεχνικής μελέτης η οποία προέβλεπε υγιή οικονομικά αποτελέσματα για τα επόμενα πέντε έτη. Επί της αρχικής τιμολογιακής πολιτικής, κατά τη διάρκεια των ετών μελέτης, έχουν υπάρξει τροποποιήσεις. Παρόλα αυτά τα οικονομικά αποτελέσματα δεν βελτιώθηκαν και συνεχίζουν να είναι αρνητικά. Οι ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις συσσωρεύονται, η μη τιμολόγηση των μη ανταποδοτικών υδάτων¹³ είναι υπαρκτή, ενώ το ενεργειακό κόστος αποτελεί την κυριότερη δαπάνη. Ευλόγως αναδύεται το ερώτημα ποιοι λόγοι συμβάλλουν στο γεγονός ότι, ενώ ένας οργανισμός προσφέρει ανταποδοτικές υπηρεσίες δεν αποτελεί έναν υγιή οργανισμό; Ποιες δυνάμεις (κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές) επηρεάζουν την υγιή λειτουργία του στο περιβάλλον της τοπικής αυτοδιοίκησης; ποιοι λόγοι ευθύνονται για αυτό και ποιοι είναι οι πιθανοί τρόποι ώστε να αποφευχθεί; Έγιναν διορθωτικές ενέργειες; Γιατί δεν επιτεύχθηκε το επιθυμητό αποτέλεσμα;

Σκοπός της εργασίας είναι να ερμηνεύσει το "παράδοξο", της αναντιστοιχίας μεταξύ της ανταποδοτικότητας των υπηρεσιών των Δ.Ε.Υ.Α. και των ελλειμμάτων που εμφανίζουν, διερευνώντας τους πιθανούς λόγους που τις οδηγούν σε αρνητικές οικονομικές χρήσεις, με αποτέλεσμα να διακυβεύεται η βιωσιμότητα τους, ενώ παρέχουν ανταποδοτικές υπηρεσίες και μάλιστα εντός του χώρου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Έτσι διαμορφώνεται και το κύριο ερευνητικό μας ερώτημα:

¹¹ Ν 3852/2010: Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης –Πρόγραμμα Καλλικράτης.(ΦΕΚ Α' 87/07.06.2010);http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/nomos_kallikrati_9_6_2010.pdf

¹² 28^η Γενική Συνέλευση Ε.Δ.Ε.Υ.Α.: Άρτα 2017

¹³ Μη ανταποδοτικά ύδατα είναι αυτά που δεν αποδίδουν έσοδο όπως για παράδειγμα οι διαρροές

Ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν τις Δ.Ε.Υ.Α. σε ζημιογόνα οικονομικά αποτελέσματα ενώ παρέχουν ανταποδοτικές υπηρεσίες;

Προκειμένου να απαντήσουμε στο ερώτημα μας, η μελέτη μίας Δ.Ε.Υ.Α. φάνηκε ως ο καλύτερα ενδεικνυόμενος τύπος έρευνας. Μία μελέτη περίπτωσης μπορεί να επιλεγεί είτε, ως αντιπροσωπευτική περίπτωση (Bryman,2012), είτε γιατί το αντικείμενο της μελέτης έρχεται να απαντήσει στα ερωτήματα "πώς" και "γιατί" (Yin, 2003). Η μελέτη της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης θεωρούμε ότι είναι η ενδεδειγμένη, εάν λάβουμε υπόψη ότι δραστηριοποιείται σε μια δυναμική, αναπτυξιακή, περιοχή, ανήκει και λειτουργεί σε ένα οικονομικά υγιή δήμο, με όχι μεγάλες ελλείψεις σε υποδομές¹⁴, ενδεδειγμένης εδαφικής μορφολογίας¹⁵ και επαγγελματικής φυσιογνωμίας¹⁶, παράλληλα δε εμφανίζει ασταθή οικονομική πορεία. Αν και είχε όλα τα εχέγγυα για ομαλή, θετική, οικονομική εξέλιξη, εμφανίζει ζημιογόνες χρήσεις. Επιπλέον, καθοριστικός παράγοντας για την επιλογή μας στάθηκε η ικανοποιητική πρόσβαση σε πληροφορίες. Για την απάντηση του κύριου ερευνητικού ερωτήματος η παρούσα μελέτη θα επικεντρωθεί στην εξεύρεση απαντήσεων στα ακόλουθα υπό ερωτήματα¹⁷: Κατά πόσο η συνένωση των Δ.Ε.Υ.Α., λόγω της διοικητικής μεταρρύθμισης του προγράμματος "Καλλικράτης", επηρέασε την βιωσιμότητα τους; Τα μειούμενα έσοδα των Δ.Ε.Υ.Α. μπορεί να προκύπτουν από λαθεμένη οικονομική διαχείριση εξαιτίας λόγων πολιτικών; Οικονομικών; Άλλων; Πως θα έπρεπε να τιμολογείται το νερό; Πόσο σημαντική είναι η βιωσιμότητα της επιχείρησης; Υπάρχουν προθέσεις ιδιωτικοποιήσεων των Δ.Ε.Υ.Α.;

Η παρούσα μελέτη θα συμβάλλει στην ανάδειξη των κύριων αιτιών που αποτελούν τροχοπέδη στη βιώσιμη λειτουργία των Δ.Ε.Υ.Α., εντός του χώρου της τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα συμπεράσματα που θα προκύψουν πιθανά να χρησιμεύσουν αφενός βοηθητικά στο χώρο, αφετέρου να αποτελέσουν εφαλτήριο περαιτέρω μελέτης των Δ.Ε.Υ.Α., στην επικράτεια, ώστε να εξαχθούν αποτελέσματα που θα τις βοηθήσουν στον εντοπισμό και τη θεραπεία παρόμοιων παθογενειών.

Περιορισμοί μελέτης: Αν και η διαχείριση των υδάτινων πόρων από τις Δ.Ε.Υ.Α. μπορεί να μελετηθεί από διάφορες οπτικές γωνίες, η συγκεκριμένη εργασία θα επικεντρωθεί στους λόγους διακύβευσης της βιωσιμότητας των Δ.Ε.Υ.Α. όπως αναδεικνύονται από μία μελέτη περίπτωσης. Το γεγονός αυτό ενέχει κινδύνους περιορισμένων συμπερασμάτων. Επιπλέον, λόγω

¹⁴ Δήμος Θέρμης: http://www.thermi.gov.gr/info/?page_id=30826

¹⁵ Συνδυάζει παραθαλάσσιες περιοχές, ορεινές και πεδινές

¹⁶ Στην περιοχή αναπτύσσονται μορφές απασχόλησης και στους τρεις τομείς: πρωτογενή, δυτερογενή και τριτογενή.

¹⁷ Τα υπό ερωτήματα δίνονται περιεκτικά. Αναλυτικά αναφέρονται στο κεφ. 4 "Μεθοδολογία"

διεξαγωγής ενός μέρους της έρευνας μέσω συνεντεύξεων θα αποκλειστούν στοιχεία που μπορεί να εκθέσουν τους ερωτώμενους. Τέλος, λόγω του περιορισμένου χρόνου εκπόνησης της παρούσας μελέτης, δεν ήταν εφικτή περαιτέρω εκτεταμένη έρευνα και σε άλλες Δ.Ε.Υ.Α. από τις οποίες πιθανά να προέκυπταν συγκριτικά πολύτιμα συμπεράσματα.

Διάρθρωση εργασίας: Η παρούσα εργασία διαρθρώνεται σε δύο μέρη το θεωρητικό και το ερευνητικό μέρος. Το πρώτο μέρος αποτελείται από τρία κεφάλαια όπου γίνεται μια επισκόπηση προηγούμενων ερευνών σχετικά με την διαχείριση των υδάτων σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο όπου και έθεσα το θεωρητικό πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής. Στη συνέχεια ακολουθεί το ερευνητικό μέρος το οποίο αποτελείται από πέντε κεφάλαια με πρώτο τη μεθοδολογία της έρευνας. Το επόμενο κεφάλαιο αναφέρεται στην μελέτη περίπτωσης της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης όπου γίνεται ανάλυση δεδομένων για την οποία χρησιμοποιήθηκε κατά περίπτωση η ανάλυση κοινού μεγέθους¹⁸ και η ανάλυση τάσης¹⁹. Το επόμενο κεφάλαιο αφορά τα αποτελέσματα των ποιοτικών συνεντεύξεων ενώ ακολουθεί η ανάλυση και συζήτηση των αποτελεσμάτων. Τέλος ακολουθούν τα συμπεράσματα όπου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας μαζί με προτάσεις για μελλοντική έρευνα. Η εργασία κλείνει με τη βιβλιογραφία και το παράρτημα.

¹⁸ Με την ανάλυση Κοινού Μεγέθους βρίσκεται το ποσοστό συμμετοχής κάθε στοιχείου στο σύνολο της κατηγορίας όπου ανήκει π.χ. Πωλήσεις στο σύνολο των εσόδων της κατάστασης Γενική Εκμετάλλευση

¹⁹ Χρησιμοποιείται για την μελέτη μεταβολών των υπό εξέταση στοιχείων διαχρονικά και ειδικά όταν υπάρχουν συγκριτικά στοιχεία για περισσότερες από δύο οικονομικές χρήσεις.

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 1. Η Διαχείριση των υδάτινων πόρων

1.1 Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Ο ΟΟΣΑ, από το 2011, είχε ορίσει ότι η διακυβέρνηση των υδάτων είναι το «*φάσμα των πολιτικών, θεσμικών και διοικητικών κανόνων, πρακτικών και (επίσημων και ανεπίσημων) διαδικασιών μέσω των οποίων λαμβάνονται και εφαρμόζονται οι αποφάσεις· οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων είναι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη και τη διαχείριση των υδάτινων πόρων και την παροχή υπηρεσιών ύδρευσης· και τέλος, ..., οι ενδιαφερόμενοι διατυπώνουν τα συμφέροντά τους και εξετάζουν τις ανησυχίες τους*» (Akhmouch και Clavreul, 2017:30).

Όπως οι Rogers και Hall (2003) αναφέρουν, η έννοια της διακυβέρνησης για το νερό περιλαμβάνει την ικανότητα σχεδιασμού δημόσιων πολιτικών και θεσμικών πλαισίων που είναι κοινωνικά αποδεκτά και κινητοποιεί κοινωνικούς πόρους για την υποστήριξή τους. Η πολιτική για τα ύδατα και η διαδικασία διαμόρφωσής της πρέπει να έχουν στόχο την αειφόρο ανάπτυξη των υδάτινων πόρων και την αποτελεσματική διαχείριση τους. Οι πτυχές της διακυβέρνησης αλληλεπικαλύπτονται συνήθως με τις τεχνικές και οικονομικές πτυχές του νερού, αλλά είναι αυτή²⁰, που τελικά μας οδηγεί στα πολιτικά και διοικητικά στοιχεία για την επίλυση ενός προβλήματος ή την αξιοποίηση μιας ευκαιρίας. Σύμφωνα με τους συγγραφείς στις περισσότερες χώρες κινητήρια δύναμη είναι η πολιτική.

Η ποικιλία όμως των συνθηκών κατά τις οποίες βρίσκεται και χρησιμοποιείται το νερό καθιστά δύσκολο τον καθορισμό μιας ενιαίας συνεκτικής πολιτικής για τη διακυβέρνησή του. Για το λόγο αυτό τα Ηνωμένα Έθνη, στο ψήφισμα που εξέδωσαν το 2015, καθόρισαν δείκτες²¹ διακυβέρνησης που αφορούν στους στόχους που σχετίζονται με τους υδάτινους πόρους. Οι αρχικές προτάσεις, αφορούσαν δείκτες²² βασισμένους σε υποκειμενικές βαθμολογίες της ποιότητας των πολιτικών, των θεσμών, των εργαλείων διαχείρισης και της χρηματοδότησης (Woodhouse και Muller, 2017).

²⁰ Ο συγγραφέας εννοεί την διακυβέρνηση

²¹ 6.4 & 6.5 του στόχου 6 για την αειφόρο ανάπτυξη- "Διασφάλιση διαθεσιμότητας και βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων και υγιεινής για όλους". Παγκόσμιοι Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη: Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (A/RES70/1) 25 Σεπτεμβρίου 2015 "Μετασχηματίζοντας τον κόσμο μας: Η Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη"

²² Παγκόσμιοι Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη: Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (A/RES70/1) 25 Σεπτεμβρίου 2015 "Μετασχηματίζοντας τον κόσμο μας: Η Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη"

Τα λειτουργικά επίπεδα, όπως αναφέρονται από τους Rogers και Hall (2003), κατά τη διαχείριση των υδάτων είναι τρία: το **λειτουργικό**, που εστιάζει στη χρήση ή τον έλεγχο του νερού για συγκεκριμένους σκοπούς και την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών, και αφορά τις επιχειρήσεις διαχείρισης των υδάτων (δημόσιες ή ιδιωτικές), το **οργανωτικό** επίπεδο που συντονίζει και διαχειρίζεται τους κανόνες και τις πολιτικές χρήσης του νερού. Η λειτουργία αυτή ανήκει κυρίως στον δημόσιο τομέα και αφορά τους ρυθμιστικούς φορείς και αρχές, σε επίπεδο λεκανών απορροής των υδάτων. Τέλος το **θεσμικό** επίπεδο που δημιουργεί το ευνοϊκό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν οι άλλες λειτουργίες, ορίζει τις πολιτικές και τη νομοθεσία, λαμβάνοντας υπόψη την εξωτερική διακυβέρνηση και τις πολιτικές επιταγές. Σε πολλές χώρες, αυτές οι λειτουργίες είναι ασαφείς και συχνά οι κυβερνήσεις αδυνατούν ή δεν επιθυμούν να ασκήσουν τις ευθύνες τους. Επίσης πολλές φορές θεσπίζονται ρυθμίσεις, ad hoc, ειδικά σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίες συνήθως είναι ευάλωτες, καθώς ενδέχεται να μην έχουν επίσημη βάση και να επηρεάζονται αρνητικά από συμφέροντα ή από πολιτικές (Rogers και Hall, 2003; Zikos και Bithas, 2006). Ως αποτέλεσμα ο τομέας να πλήττεται από υψηλό επίπεδο πολιτικής παρέμβασης και ασάφεια των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών στόχων (Zikos και Bithas, 2006) .

Κατά τους Akhmouch και Clavreul (2017), την προσεχή δεκαετία, οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων σε όλο τον κόσμο θα αναγκαστούν να κάνουν δύσκολες επιλογές σχετικά με τους τρόπους διαχείρισης των υδάτων προκειμένου αυτοί να καταστούν αποτελεσματικοί, δίκαιοι και φιλικόι προς το περιβάλλον. Η αποτελεσματική διαχείριση και η παροχή υπηρεσιών ύδρευσης, ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο, θα απαιτήσει τη συνδυασμένη δέσμευση κυβέρνησης και κοινωνίας των πολιτών, λόγω της βαθιάς γνώσης των τοπικών υποθέσεων (Rogers και Hall, 2003). Εξ αυτού συνάγεται ότι απαιτείται περισσότερη αποκέντρωση, στη διακυβέρνηση των υδάτων, η οποία θα συνοδεύεται από τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους και την ανάπτυξη της ανθρώπινης ικανότητας σε τοπικό επίπεδο (Rogers και Hall, 2003; Zikos και Bithas, 2006). Δεδομένης της σημασίας των τοπικών παραγόντων και των εδαφικών ιδιαιτεροτήτων στον τομέα των υδάτων, σύμφωνα με τον Ο.Ο.Σ.Α. (2011), οι φορείς χάραξης πολιτικής δεν πρέπει να αποφεύγουν την πολυπλοκότητα ευνοώντας τις παραδοσιακές top down²³ πολιτικές αλλά θα πρέπει να βρίσκουν τρόπους να διατηρήσουν τη συνοχή και την ποικιλομορφία.

²³ Από πάνω προς τα κάτω

Ο ΟΟΣΑ, δημοσίευσε τον Μάρτιο του 2014 την “Εργαλειοθήκη για την Ακεραιότητα”²⁴ που περιλαμβάνει τομεακές προσεγγίσεις στη διακυβέρνηση. Διαπιστώνεται, ότι ο τομέας των υδάτων αφενός έχει υψηλό βαθμό μονοπωλιακής “έντασης” αφετέρου εξαρτάται από ένα ευρύ φάσμα φορέων και διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης, ενώ υπάρχει έντονη ασυμμετρία σε επίπεδο τεχνικής και οικονομικής πληροφόρησης μεταξύ των φορέων λήψης αποφάσεων, των παρόχων υπηρεσιών ύδρευσης-αποχέτευσης και των καταναλωτών. Ως εκ τούτου προκειμένου να διασφαλιστεί η ακεραιότητα στον τομέα προτείνει:

- Διαφάνεια, τόσο σχετικά με τα οικονομικά στοιχεία όσο και τις διαδικασίες, καλώντας τους εμπλεκόμενους στον τομέα υδάτων να ενεργήσουν με τρόπο ορατό, προβλέψιμο και κατανοητό.
- Λογοδοσία, η οποία καθιστά τους φορείς υπεύθυνους για τις ενέργειές τους, και στις τρεις διαστάσεις πολιτικές, διοικητικές και οικονομικές, και τέλος,
- Εμπλοκή των ενδιαφερομένων, δηλαδή συμμετοχή και ενημέρωση οποιουδήποτε προσώπου μπορεί να επηρεαστεί άμεσα ή έμμεσα από τις πολιτικές υδάτων

Με βάση τις θέσεις της EurEau (2016), καθώς οι πάροχοι των υπηρεσιών ύδρευσης-αποχέτευσης διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη διακυβέρνηση αυτών, έχουν συγκεκριμένη δημόσια ευθύνη έναντι της κοινωνίας δεδομένου ότι η πρόσβαση στο πόσιμο νερό και την αποχέτευση αποτελεί βασικό ανθρώπινο δικαίωμα. Προκειμένου να εκπληρωθεί ο ρόλος αυτός, οι φορείς θα πρέπει να είναι διαφανείς, εξασφαλίζοντας ποιότητα, προσβασιμότητα, διαθεσιμότητα, αποδοχή και προσιτότητα των ανθρώπων στον πόρο²⁵.

Σε μελέτη του Ο.Ο.Σ.Α.²⁶ (2011) αναφέρεται ότι στις περισσότερες χώρες, ανεξάρτητα από το επίπεδο αποκέντρωσης η δημόσια διοίκηση του νερού είναι κατακερματισμένη (Ο.Ο.Σ.Α.,2015)²⁷. Στον πίνακα 1.1²⁸ παρουσιάζεται μία θεσμική χαρτογράφηση, κατανομής των ρόλων και αρμοδιοτήτων, που σχετίζεται με την διακυβέρνηση των υδάτων σε 17 χώρες του Ο.Ο.Σ.Α.

²⁴ Toolkit for Integrity: <http://www.oecd.org/cleangovbiz/CGB-Toolkit-2014.pdf>

²⁵ Η λέξη πόρος στην παρούσα μελέτη αναφέρεται στο νερό

²⁶ Water Governance In OECD Countries: A Multi-Level Approach

²⁷ <http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/OECD-Principles-on-Water-Governance-brochure.pdf>

²⁸ Έρευνα του Ο.Ο.Σ.Α.(2010)

Πίνακας 1. 1

Η χάραξη πολιτικής για το νερό σε κεντρικό επίπεδο στις χώρες του ΟΟΣΑ: μια ποικιλία καταστάσεων

Κράτος ή Περιοχή	Ενιαία, Ομοσπονδιακή ή οιοσπονδιακή χώρα	Αριθμός κύριων φορέων σχεδιασμού και υλοποίησης	Αριθμός Ρυθμιστικών Αρχών	Ρόλος της κεντρικής κυβέρνησης (κυρίαρχος, κοινός με τους τοπικούς φορείς, κανένας)	Μέσα καθορισμού των ρόλων	Ειδικός Ρυθμιστικός Οργανισμός Νερού (ΝΑΙ, ΟΧΙ)
Αυστραλία	Ομοσπονδιακό	4	4	Κοινό	Νόμος	Ναι
Βέλγιο (Φλάνδρα)	Ομοσπονδιακό	7	–	Κανένα	Συνταγματικό Δίκαιο Άλλο	Όχι
Βέλγιο (Βαλλωνία)	Ομοσπονδιακό	–	–	Κανένα	Συνταγματικό Δίκαιο	Όχι
Καναδάς	Ομοσπονδιακό	9	3	Κοινό	Συνταγματικό Δίκαιο	Όχι
Χιλή	Ενιαίο	15	10	Κυρίαρχο	Νόμος Ad hoc Άλλο	Όχι
Γαλλία	Ενιαίο	5	5	Κοινό	Νόμος Ad hoc Άλλο	Όχι
Ελλάδα	Ενιαίο	13	12	Κυρίαρχο	Νόμος	Ναι
Ισραήλ	Ενιαίο	4	4	Κυρίαρχο	Νόμος Άλλο	
Ιταλία	Οιοσπονδιακό	6	5	Κοινό	Νόμος Ad hoc	Ναι
Ιαπωνία	Ενιαίο	4	–	Κυρίαρχο	Νόμος	Όχι
Κορέα	Ενιαίο	6	4	Κυρίαρχο	Νόμος	Όχι
Μεξικό	Ενιαίο	6	4	Κυρίαρχο	Συνταγμ/κό Δίκαιο Ad hoc	Ναι
Ολλανδία	Ενιαίο	2	2	Κοινό	Συνταγματικό Δίκαιο	Ναι
Νέα Ζηλανδία	Ενιαίο	14	7	Κοινό	Νόμος Ad hoc Άλλο	Ναι
Πορτογαλία	Ενιαίο	3	5	Κυρίαρχο	Νόμος Ad hoc Άλλο	Ναι
Ισπανία	Οιοσπονδιακό	5	6	Κοινό	Συνταγμ/κό Δίκαιο Ad hoc Άλλο	Όχι
Ηνωμένο Βασίλειο	Ενιαίο	11	5	Κοινό	Νόμος	Ναι
Ηνωμένες Πολιτείες (Κολοράντο)	Ομοσπονδιακό	11	7	Κοινός	Συνταγματικό Δίκαιο	Όχι

ΠΗΓΗ: Ο.Ο.Σ.Α., Έρευνα για την Διακυβέρνηση Υδάτων, 2010 (Ιδία επεξεργασία)²⁹

Αυτό που δεν πρέπει να διαφύγει της προσοχής μας είναι η πληθώρα των εμπλεκόμενων φορέων στη διαμόρφωση πολιτικής για τα ύδατα. Ειδικότερα στην Ελλάδα αυτοί ανέρχονται σε δεκατρείς (13), που αφορούν στο σχεδιασμό και την εφαρμογή και δώδεκα (12) που αφορούν στην ρύθμιση των πολιτικών, ενώ το κράτος έχει κυρίαρχο ρόλο στην διαμόρφωση της πολιτικής για τα ύδατα.

1.2 Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στη μεγάλη πλειοψηφία των ευρωπαϊκών περιπτώσεων, η βιομηχανία ύδατος έχει δημιουργηθεί, αναπτυχθεί και διαχειριστεί ως δημόσια οντότητα, ενώ οι επιχειρήσεις παροχής νερού, σε πολλές των περιπτώσεων, εξακολουθούν να εποπτεύονται από το κράτος. (Barraqué, 2003; Bithas, 2008; Bauby, 2012 και Kejsler 2016)

²⁹ Το πρωτότυπο κείμενο δίνεται στο: <http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/48885867.pdf>

Η παροχή του νερού έχει κυρίως τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά ενός «φυσικού μονοπωλίου» καθώς η όλη διαδικασία εξόρυξης, επεξεργασίας και διανομής νερού θεωρείται σχεδόν παντού ολοκληρωμένη υπηρεσία. Λαμβανομένου υπόψη αυτού του ολοκληρωμένου χαρακτήρα, οι υποχρεώσεις για την ποιότητα του νερού απαιτούν κάποια εγγύτητα μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης και δεδομένου ότι το κόστος μεταφοράς του νερού λόγω μεγάλων αποστάσεων είναι υψηλό, τα δίκτυα διανομής πόσιμου νερού (και λυμάτων) είναι τοπικά και σπάνια διασυνδεδεμένα (Bauby,2012).

Παντού στην Ευρώπη, εκτός από την Αγγλία και την Ουαλία, όπου δραστηριοποιούνται οι περιφερειακές επιχειρήσεις, οι αρχές που είναι επιφορτισμένες με την οργάνωση, την επιλογή του τρόπου διαχείρισης και τη ρύθμιση των υπηρεσιών ύδρευσης είναι κυρίως οι τοπικές δημόσιες αρχές. Οι περιφερειακές και εθνικές δημόσιες αρχές, διαδραματίζουν έναν επιτελικό, συχνά ενισχυμένο, ρόλο καθώς οι προκλήσεις για τη σπανιότητα και την ποιότητα του πόρου υπερβαίνουν την αυστηρά τοπική αρμοδιότητα και οι γενικοί κανόνες οργάνωσης καθορίζονται συχνά από την εθνική νομοθεσία (Bauby2012). Έτσι, στη Γαλλία, η δημόσια διοίκηση των υδάτων αποτελεί αρμοδιότητα των δήμων, στη Σουηδία το νερό αποτελεί υποχρεωτική ευθύνη των σουηδικών τοπικών αρχών, στη Γερμανία, η εποπτεία και οι τεχνικές συμβουλές βρίσκονται στην αρμοδιότητα του κάθε ομόσπονδου κράτους ενώ οι εκτελεστικές αρμοδιότητες εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των τοπικών υπηρεσιών ύδρευσης (Barragaté,2003). Στην Αυστρία, οι "επαρχίες" έχουν τις κύριες νομοθετικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες, η εφαρμογή και η οργάνωση των υπηρεσιών ανήκουν στους δήμους ενώ το ομοσπονδιακό κράτος ασκεί κυρίως εποπτικά καθήκοντα. Στην Ισπανία, όπου η υδροδότηση και η διαχείριση των λυμάτων εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των δήμων, οι αυτόνομες κοινότητες³⁰ διαδραματίζουν σημαντικότερο ρόλο στη ρύθμιση της υπηρεσίας ύδρευσης (Bauby,2012).

Τέλος στην Ελλάδα, όπως αναφέρει ο Papavasiliopoulos (2014), το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής είναι υπεύθυνο για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των πόρων, η αρμοδιότητα εφαρμογής των πολιτικών στον τομέα του ύδατος έχει ανατεθεί στην Ειδική Γραμματεία Υδάτων³¹ ενώ οι υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης παρέχονται (εκτός των μεγάλων πόλεων Αθηνών και Θεσσαλονίκης) κυρίως από δημοτικές επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας.

³⁰ Η Ισπανία διαιρείται σε 17 Αυτόνομες Κοινότητες. Είναι τοπικές κυβερνήσεις και είναι αρμόδιες για την εκπαίδευση (σε όλες τις βαθμίδες και τα πανεπιστήμια), την υγεία, την κοινωνική πρόνοια, τον πολιτισμό, την αστική και αγροτική ανάπτυξη, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις και για τη νομοθέτηση πολιτικής

³¹ Η Γενική Γραμματεία Υδάτων έχει συσταθεί στο πλαίσιο της νομοθεσίας που ενσωμάτωσε την εθνική νομοθεσία στην οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα 2000/60 / ΕΚ

Εκ των άνω διαπιστώνεται, ότι υπάρχει μια έννοια «πολυεπίπεδης διακυβέρνησης» με πολύ χαρακτηριστικές τομεακές ιδιαιτερότητες, δεδομένου ότι στην πλειονότητα των περιπτώσεων η υπηρεσία ύδρευσης είναι μια τοπική υπηρεσία (Barraqué,2003; Bauby,2012).

1.3 ΤΟ ΝΕΡΟ ΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΓΑΘΟ

Η πλέον διάσημη διακήρυξη ότι το νερό πρέπει να αντιμετωπίζεται "ως οικονομικό αγαθό" προέκυψε από τη διάσκεψη του Δουβλίνου³², μια προπαρασκευαστική διάσκεψη για τη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στο Ρίο³³, την ίδια χρονιά, όπου και καθορίστηκαν οι τέσσερις αρχές για το νερό. Η 4^η είναι αυτή που ορίζει ότι « *Το νερό είναι δημόσιο αγαθό και έχει κοινωνική και οικονομική αξία σε όλες τις ανταγωνιστικές του χρήσεις και πρέπει να αναγνωρίζεται ως οικονομικό αγαθό*» (Briscoe,1996).

Ο χαρακτηρισμός του νερού ως οικονομικό αγαθό έχει οδηγήσει σε σύγχυση, ως προς την ερμηνεία του όρου και υπάρχει μερική συμφωνία για το τι σημαίνει αυτό, τόσο σε θεωρητικό επίπεδο όσο και στην πράξη (Briscoe,1996;Van der Zaag και Savenije,2000). Διακρίνονται δύο σχολές σκέψης (Van der Zaag και Savenije,2000) αναφορικά με τον εννοιολογικό προσδιορισμό του όρου. Η πρώτη σχολή υποστηρίζει ότι το νερό θα πρέπει να τιμολογείται με την οικονομική του αξία. Η αγορά θα διασφαλίσει ότι το νερό θα διατεθεί για τις καλύτερες χρήσεις του. Η δεύτερη σχολή ερμηνεύει το νερό ως "οικονομικό αγαθό", που σημαίνει διαδικασία ολοκληρωμένης λήψης αποφάσεων σχετικά με την κατανομή του, η οποία δεν συνεπάγεται κατ'ανάγκη οικονομικές συναλλαγές. Οι κυβερνήσεις λαμβάνουν συνήθως αποφάσεις με βάση πολιτικές εκτιμήσεις για κοινωνικά, πολιτιστικά και μερικές φορές περιβαλλοντικά συμφέροντα. Οι οικονομικοί λόγοι είναι ένα αναπόσπαστο μέρος αυτών των αποφάσεων αλλά σπανίως είναι η κυρίαρχη μεταβλητή της απόφασης. (Savenije και Van der Zaag, 2002).

Αναφορικά με την πρώτη (νεοκλασική) ερμηνεία, που αφορά στην οικονομική τιμολόγηση του νερού, σύμφωνα με τους Savenije και Van der Zaag (2002), αυτή θα έβλαπτε τα συμφέροντα των φτωχών και θα καθιστούσε σχεδόν ανεφάρμοστη την αρδευόμενη γεωργία. Ως αποτέλεσμα, στην 4^η αρχή³⁴ προστέθηκαν ορισμένες "αποποιήσεις ευθυνών", αναφέροντας ότι το νερό είναι επίσης ένα «κοινωνικό» αγαθό (με ότι αυτό μπορεί να συνεπάγεται) και ότι το νερό πρέπει να είναι οικονομικά προσιτό στους φτωχούς (Savenije και Van der Zaag, 2002).

³² Διακήρυξη του Δουβλίνου, *όπ.π.* υποσημ.2,σ.8

³³ Agenda 21: chapter 18:8 & 18:36

³⁴ Η 4^η αρχή της διακήρυξης του Δουβλίνου

Κατά τους Perry *et.al.* (1997), η διακήρυξη ήταν ένας συμβιβασμός μεταξύ εκείνων, κυρίως οικονομολόγων, που ήθελαν να αντιμετωπίσουν το νερό με τον ίδιο τρόπο όπως τα άλλα ιδιωτικά αγαθά, να υπόκεινται δηλαδή σε κατανομή μέσω ανταγωνιστικής τιμολόγησης, και εκείνων που ήθελαν να αντιμετωπίσουν το νερό ως βασική ανθρώπινη ανάγκη η οποία θα εξαιρείται από την ανταγωνιστική τιμολόγηση.

Σύμφωνα με τον Briscoe (1996), η ιδέα του νερού ως οικονομικό αγαθό είναι απλή. Όπως και τα άλλα αγαθά, το νερό έχει αξία για εκείνον τον χρήστη ο οποίος προτίθεται να πληρώσει γι αυτό. Οι καταναλωτές θα συνεχίσουν να χρησιμοποιούν το νερό για τόσο χρόνο όσο τα οφέλη από τη χρήση ενός επιπλέον κυβικού θα υπερβαίνει το κόστος που αυτό συνεπάγεται. Η ευημερία για την κοινωνία μεγιστοποιείται όταν: α) το νερό διατιμάται στο οριακό του κόστος και β) το νερό χρησιμοποιείται έως ότου το οριακό κόστος γίνει ίσο με το οριακό όφελος. Όμως η εκτίμηση της "αξίας" του νερού όπως και το κόστος παροχής του δεν είναι τόσο απλοϊκή και εξαρτάται από διάφορους παράγοντες (θετικές και αρνητικές εξωτερικότερες), που δεν είναι πάντα εύκολο να εντοπιστούν, όπως και από τη χρήση (οικιακή, βιομηχανική, αγροτική) για την οποία προορίζεται (Briscoe,1996,1997). Διάφορες γενικές αρχές, όπως αναφέρουν οι Rogers *et.al.* (1998), εμπλέκονται κατά την εκτίμηση της οικονομικής αξίας του νερού και του κόστους παροχής του, αλλά αυτό το οποίο είναι σημαντικότερο και ιδανικότερο για την ορθολογικότερη διαχείριση του πόρου είναι ότι το πλήρες κόστος του νερού θα πρέπει να ισούται με την βιώσιμη αξία του.

Πίνακας 1. 2
Γενικές Αρχές Κόστους και Αξίας Νερού

Environmental Externalities (Περιβαλλοντικές Εξωτερικότητες)		Full Economic Cost (Πλήρες Οικονομικό Κόστος)	Intrinsic Value (Εσωτερική Αξία)		Full Value (Πλήρης Αξία)	
Economic Externalities (Οικονομικές Εξωτερικότητες)			Full Cost (Πλήρες Κόστος)	Adjustment for Societal Objectives (Προσαρμογή για κοινωνικούς στόχους)		Economic Value (Οικονομική Αξία)
Opportunity Cost (Κόστος Ευκαιρίας)				Net Benefits from Indirect Uses (Καθαρά οφέλη από έμμεσες χρήσεις)		
Capital Charges (Κόστος Κεφαλαίου)	Full Supply Cost (Πλήρες κόστος Παροχής)		Net Benefits from Return Flows (Καθαρά οφέλη από επιστροφές ροών)	Value to Users of Water (Αξία για τους χρήστες του νερού)		
O&M Cost (Κόστος λειτουργίας & συντήρησης)						

ΠΗΓΗ: Rogers *et.al.* (2002). Ιδία επεξεργασία.

Στον ανωτέρω πίνακα 1.2. δίνονται τα κόστη, που συνθέτουν το πλήρες κόστος του νερού και τα επιμέρους στοιχεία που συνθέτουν την συνολική αξία του, τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την τιμολόγηση του πόρου (Rogers *et.al.*,2002).

1.4 Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2000/60/ΕΚ

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων, με σκοπό την μακροπρόθεσμη προστασία και την μεγιστοποίηση του κοινωνικού οφέλους (Βοϊβόντας και Ασημακόπουλος,2002), θεσμοθετήθηκε η Οδηγία 2000/60/ΕΚ³⁵.

Από τη δεκαετία του 1970, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει εκδώσει αρκετές Οδηγίες³⁶ σχετικά με το νερό (Kaika,2003), κυρίως με στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος, θέτοντας σε εφαρμογή φιλόδοξα πρότυπα ποιότητας και καταπολέμησης της ρύπανσης. Ειδικότερα διακρίνονται σε τρεις φάσεις: μια πρώτη γενεά, κατά την περίοδο 1973-1988 η οποία αφορά στην προστασία της ποιότητας του νερού που χρησιμοποιείται για ανθρώπινη δραστηριότητα, μια δεύτερη γενιά οδηγιών, από το 1988 έως το 1995, που εστιάζουν στην πρόληψη της ρύπανσης και η τρίτη από το 1996 και έπειτα που οδήγησε στην Οδηγία Πλαίσιο του 2000³⁷, η οποία καθορίζει τις γενικές αρχές διαχείρισης των υδάτων (Bauby,2012;Kaika,2003).

Η σύγχρονη πολιτική για τους υδάτινους πόρους, που χρησιμοποιείται στην πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών, ενσωματώνει ορισμένες σαφείς τάσεις, που μπορούν να χαρακτηριστούν ως οι κύριοι στόχοι της. Σε κάποιο βαθμό αυτές οι τάσεις ενθαρρύνονται από την Ο.Π.Υ και αφορούν συνοπτικά στην:

- Αειφόρο χρήση των υδάτινων πόρων
- Μετατόπιση από τη διαχείριση της προσφοράς στη διαχείριση της ζήτησης.
- Ιδιωτικοποίηση των εταιρειών ύδρευσης και τη δημιουργία ανταγωνιστικής αγοράς στον τομέα των υπηρεσιών ύδρευσης.
- Καθορισμό αποτελεσματικών τιμών που να αντικατοπτρίζουν το πραγματικό κόστος της χρήσης του νερού.
- Μείωση του λειτουργικού και επενδυτικού κόστους στη βιομηχανία νερού (Bithas, 2008)

Αν και στο προοίμιο της ΟΠΥ αναφέρεται ότι *«το πόσιμο νερό δεν αποτελεί εμπόρευμα όπως κάθε άλλο»*, η Οδηγία εισήγαγε ένα πολλά υποσχόμενο σύνολο οικονομικών εννοιών και μέσων,

³⁵ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23^{ης} Οκτωβρίου 2000 «για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων», ΕΕ L 327 της 22ας/12/2000 (Ο.Π.Υ.)

³⁶ Βλέπε Παράρτημα Πίνακα [III](#)

³⁷ 2000/60/ΕΚ (Ο.Π.Υ.)

όπως η ανάλυση κόστους αποτελεσματικότητας (Berbel και Exprósito,2017; Kejser,2016), ζητώντας από τα κράτη μέλη να παράγουν, από το 2004 και έπειτα, οικονομικές αναλύσεις για την κατανάλωση νερού και να εισαχθεί σε αυτές η αρχή της πλήρους ανάκτησης του κόστους, αρχής γενομένης από το 2010 (Bauby,2012), σε μια προσπάθεια να αντιμετωπιστούν επιτυχώς οι προκλήσεις διαχείρισης του νερού και η επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων (Berbel και Exprósito,2007;Bauby,2012). Υποδεικνύει δε, με σαφή τρόπο, ότι όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να υιοθετήσουν μια κοινή προσέγγιση, στόχους και κοινές αρχές σχετικά με την υδροδότηση και τις πολιτικές τιμολόγησης, στις οποίες θα συμπεριλαμβάνεται το περιβαλλοντικό κόστος, το άμεσο και το κόστος πόρου (Kanakoudis *et al.*,2016).

Ωστόσο αρκετές επιφυλάξεις διατυπώθηκαν κατά πόσο η ανάλυση κόστους αποτελεσματικότητας είναι η καταλληλότερη μέθοδος καθώς, αφενός απαιτεί αποτίμηση των οφελών της περιβαλλοντικής κατάστασης σε χρηματικούς όρους, ώστε να μπορούν να συγκριθούν με τα κόστη και να εξισορροπήσουν (Berbel και Exprósito,2017; Berbel *et.al.* 2011, Brouwer,2008;Feuillette *et.al.*,2016), αφετέρου ίσως να μην είναι το καταλληλότερο κριτήριο για τη λήψη αποφάσεων σε ένα περιβάλλον πολλαπλών κριτηρίων, με συμβιβασμούς μεταξύ περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών στόχων (Berbel *et al.* 2011;Martin-Ortega,2012).

Σύμφωνα με τον Bauby (2012), παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση, στις χώρες της Ε.Ε., προς την κατεύθυνση εφαρμογής της "πλήρους ανάκτησης του κόστους", με ηγέτιδα χώρα την Σουηδία (99%). Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι, ενώ έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες από τα κράτη μέλη για την υιοθέτηση των αρχών της Οδηγίας, η πρόοδος είναι αρκετά αργή, με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναγνωρίζει πρόσφατα την ανάγκη περαιτέρω οικονομικής ανάλυσης της πολιτικής για τα ύδατα (Berbel και Exprósito,2017). Πιθανό πρόβλημα ίσως αποτελεί το γεγονός ότι η αρχή της ανάκτησης του κόστους παραμένει αμφιλεγόμενη, καθώς δεν έχει αποσαφηνιστεί επαρκώς (Bauby,2012;Kejser,2016;E.C.,2011³⁸). Οι Berbel και Exprósito (όπως αναφέρεται στο Kanakoudis και Tsitsifli,2010) αναφέρουν ως μία άλλη πιθανή αιτία το γεγονός ότι τα περισσότερα κράτη μέλη δεν μπόρεσαν να διεξαγάγουν επαρκή οικονομική ανάλυση σχετικά με τη χρήση των υδάτων³⁹ και να αναπτύξουν πολιτικές τιμολόγησης, που να εγγυώνται την ανάκτηση του κόστους⁴⁰ των υπηρεσιών ύδρευσης, λόγω της έλλειψης εμπειρίας και ετοιμότητας των υπευθύνων χάραξης πολιτικής. Ήταν κατά συνέπεια αναμενόμενη η μη

³⁸ European Commission(Ευρωπαϊκή Επιτροπή)

³⁹ Άρθρο 5 της Ο.Π.Υ

⁴⁰ Άρθρο 9 της Ο.Π.Υ.

εφαρμογή των εξαιρετικά πολύπλοκων και δαπανηρών οικονομικών μεθόδων που περιγράφονται στην Ο.Π.Υ (Martin-Ortega,2012).

1.5 Η ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΚΑΙ Η ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ

Κατά το παρελθόν, σε πολλές πόλεις το νερό παρέχονταν δωρεάν στους πολίτες καθώς αφενός αυτό θεωρούνταν βασικό αγαθό, αφετέρου το νερό ήταν ένας σχετικά φθηνός και άφθονος στο περιβάλλον φυσικός πόρος (Rogers *et.al.*,2002). Με την πληθυσμιακή αύξηση, την αστικοποίηση και τις μεγαλύτερες ενεργειακές ανάγκες (Damania *et.al.*,2017) οι απαιτήσεις για την παροχή υπηρεσιών ύδρευσης είναι πολύ μεγαλύτερες και ο μόνος τρόπος, κατά τους Rogers *et.al.* (2002), να έχουν όλοι πρόσβαση στο βασικό αυτό αγαθό και να χρησιμοποιηθεί με ορθολογικό τρόπο, ώστε να καταστεί διατηρήσιμο, είναι η σωστή και αναλογική διανομή ορίζοντας την τιμολόγηση ως το πιο κατάλληλο ίσως μέσο επίτευξης (Damania *et.al.*,2017;Rogers *et.al.*,2002; Bithas,2008; EurEau,2016). Κατά τον Gleick (2013), για όλους τους φυσικούς πόρους⁴¹, ο καθορισμός κατάλληλης τιμής είναι καθοριστικής σημασίας προκειμένου στην αποτελεσματική κατανομή και χρήση, την ισότητα και την προστασία του περιβάλλοντος αλλά για το νερό, η τιμολόγηση έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα περίπλοκη και αμφιλεγόμενη ίσως λόγω της αντιφατικής αντίληψης ότι το νερό είναι ταυτόχρονα οικονομικό αγαθό και ανθρώπινο δικαίωμα.

Στην Ευρώπη η έννοια της αποτελεσματικής τιμολόγησης του νερού, όπως προαναφέραμε⁴², εισήχθη μέσω της Ο.Π.Υ. η οποία είναι η πρώτη κοινοτική νομοθεσία που απαιτεί ρητά την εφαρμογή οικονομικών αρχών στη διαχείριση των υδάτων εσωτερικοποιώντας μέσα σε αυτές τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις (εξωτερικότητες) από την χρήση του πόρου (Kejser,2016). Κατά τους Myloroulos *et.al.*(2003), ένα αποτελεσματικό σύστημα τιμολόγησης θα πρέπει να είναι δομημένο κατά τρόπο που να επιφέρει μεν τη διατήρηση και προστασία των υδάτινων πόρων, δημιουργώντας ένα αίσθημα ιδιοκτησίας και ευθύνης για τον περιορισμένο πόρο, χωρίς όμως να δημιουργεί την εντύπωση μιας νομισματικής πολιτικής. Οι τιμές θα πρέπει να είναι λογικές, επιτρέποντας την πλήρη ανάκτηση του κόστους του πόρου, λαμβάνοντας όμως υπόψη την ικανότητα των καταναλωτών να πληρώνουν. Οι Damania *et.al.*(2017), αναφέρουν, ως εναλλακτικά μέσα διασφάλισης της προσβασιμότητας, σε οικονομικά προσιτά ύδατα, των ευάλωτων οικονομικά πληθυσμών, τις επιδοτήσεις, και τα ειδικά τιμολόγια ενώ οι υψηλότερες

⁴¹ Ο συγγραφέας εννοεί, για οποιοδήποτε αγαθό ή υπηρεσία

⁴² Κεφ.1.4.

τιμές προτείνονται ως μέτρο για την μείωση της ζήτησης στις αστικές περιοχές προκειμένου στη διατήρηση του πόρου.

Στην κατεύθυνση αυτή κινείται και η Ε.Ε.. Η τρέχουσα ευρωπαϊκή πολιτική ορίζει ότι οι τιμές στο επίπεδο του ολικού οριακού κόστους δεν πρέπει να εμποδίζει τα άτομα με χαμηλό εισόδημα στην επαρκή χρήση του πόρου. Ως εκ τούτου, η τιμολόγηση πλήρους κόστους πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα που εξασφαλίζουν τη χρήση του νερού για όλους, χωρίς όμως να οδηγεί σε υπερκατανάλωση στο συνολικό επίπεδο (Bithas,2008). Προκειμένου να επιτευχθεί η σωστή ισορροπία, μεταξύ διαθεσιμότητας και οικονομικής προσιτότητας, συνιστώνται μέτρα κοινωνικής πολιτικής για την διασφάλιση της προσβασιμότητας, καθώς ένα τεχνητά χαμηλό επίπεδο τιμών νερού δεν θα οδηγήσει μόνο στην εξάντληση των υδάτινων πόρων, αλλά θα αποτύχει να εξασφαλίσει επενδύσεις για τη συντήρηση των υποδομών. Η διατήρηση τεχνητά χαμηλών τιμολογίων νερού θα δημιουργούσε έναν φαύλο κύκλο υπό-εξυπηρετούμενων υπηρεσιών, ανεπαρκών επενδύσεων και γηράσκουσων υποδομών: η ποιότητα των υπηρεσιών ύδατος θα μειωνόταν και οι μελλοντικοί χρήστες δεν θα μπορούν να απολαμβάνουν το ίδιο επίπεδο ποιότητας με παρόμοιο βαθμό προσιτότητας (EurEau, 2016).

Σε αντίθεση, η τιμολόγηση του νερού, κατά τους Savenije *et.al.* (2003), δεν αποτελεί μέσο κατανομής των υδάτων, αλλά ένα μέσο για την επίτευξη της οικονομικής βιωσιμότητας. Μόνο εάν ανακτηθεί το οικονομικό κόστος μπορεί μια δραστηριότητα να παραμείνει βιώσιμη. Μια καλή εικόνα αυτής της παραδοχής είναι το "δίλημμα του ελεύθερου ύδατος". Εάν το νερό είναι δωρεάν, ο πάροχος του νερού δεν λαμβάνει επαρκείς πληρωμές για τις υπηρεσίες του. Κατά συνέπεια, δεν είναι σε θέση να διατηρήσει επαρκώς το σύστημα, με αποτέλεσμα η ποιότητα των υπηρεσιών να επιδεινωθεί. Τελικά, το σύστημα καταρρέει, οι άνθρωποι πίνουν επικίνδυνο νερό ή πληρώνουν υπερβολικά χρήματα. Έτσι, η πολιτική για το νερό χωρίς χρέωση οδηγεί συχνά τους ισχυρούς και πλούσιους ανθρώπους να έχουν πρόσβαση στο νερό με μικρό κόστος, ενώ οι φτωχοί άνθρωποι αγοράζουν νερό με υπερβολικές τιμές. Επομένως, η τιμολόγηση του νερού είναι ένα σημαντικό εργαλείο για να σπάσει ο φαύλος κύκλος του " διλήμματος του ελεύθερου ύδατος". Αλλά πόσο ψηλά θα έπρεπε να είναι η τιμή και ποιος είναι ο αντίκτυπος της τιμολόγησης του νερού;

Κατά τον Barraqué (2003), την τελευταία δεκαετία η επιρροή της οικονομικής σκέψης, για την τιμολόγηση πλήρους κόστους ή τη "δίκαιη τιμολόγηση", επεκτάθηκε στις δημόσιες υπηρεσίες,

με τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων⁴³. Συνέπεια αυτού, που επιδεινώνεται επιπλέον λόγω των γηραιών υποδομών και του αυξημένου κόστους επεξεργασίας νερού (Bithas,2008;Rogers *et.al.*,2002;Barraqué,2003), η κρίση των δημοτικών υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης. Για να διευκολυνθεί η χρηματοδότηση των απαραίτητων επενδύσεων, το κόστος που προκύπτει προστίθεται πλέον στους λογαριασμούς του νερού με άμεση συνέπεια την αύξηση τους.

Με βάση τον Ο.Ο.Σ.Α (2009) και την EurEau (2016), το να επιβαρύνονται οι χρήστες των υπηρεσιών ύδρευσης με το πλήρες κόστος της υπηρεσίας, μέσω των τιμολογίων, συμβάλουν στη βιώσιμη ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών ύδρευσης και ταυτόχρονα στην χρηματοδότηση των επενδύσεων. Οι δαπάνες που πρέπει να ανακτηθούν από τους καταναλωτές θα πρέπει καταρχήν να περιλαμβάνουν τα έξοδα απόσβεσης, ανανέωσης και συντήρησης, καθώς και το κόστος χρηματοδότησης των μακροπρόθεσμων επενδύσεων, έτσι ώστε τα οφέλη να κατανέμονται μεταξύ των σημερινών και των μελλοντικών γενεών με βιώσιμο τρόπο (EurEau, 2016). Τα έσοδα που λαμβάνουν οι φορείς πρέπει να καλύπτουν το σύνολο αυτών των δαπανών. Για το σκοπό αυτό, οι φορείς εκμετάλλευσης των υδάτων πρέπει να υπόκεινται σε αυστηρούς κανονισμούς, δεδομένου ότι παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε μονοπωλιακό καθεστώς. Ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές ή άλλες υπεύθυνες δημόσιες αρχές πρέπει να ορίζουν και να εγκρίνουν τα τιμολόγια. Οποιαδήποτε κίνηση για την υπονόμευση του ανωτέρω μοντέλου θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε μείωση του επιπέδου των υπηρεσιών που παρέχονται στον καταναλωτή και αυξημένους κίνδυνους για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία λόγω έλλειψης, συντήρησης των υποδομών και δημιουργίας νέων επενδύσεων. Οποιαδήποτε μελλοντική αναθεώρηση της Ο.Π.Υ θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη μεθοδολογία «3Τ⁴⁴» που αναπτύχθηκε από τον ΟΟΣΑ, η οποία συνδυάζει τιμολόγια, φόρους και μεταβιβάσεις (EurEau, 2016).

Σύμφωνα με τον Ο.Ο.Σ.Α. (2009), η καθιέρωση του τομέα των υδάτων σε οικονομικά βιώσιμη βάση απαιτεί την εύρεση του κατάλληλου συνδυασμού μεταξύ των τελικών εσόδων των αποκαλούμενων «3Τ»: **τιμολογίων, φόρων και μεταβιβάσεων** (κυρίως επιχορηγήσεις αναπτυξιακής βοήθειας). Τα έσοδα, από αυτές τις πηγές, πρέπει να αυξηθούν για να καλύψουν το κόστος επίτευξης των συμφωνημένων στόχων πολιτικής για την παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης. Αυτό συμβάλλει στην "βιώσιμη ανάκαμψη του κόστους", η οποία

⁴³ Οι επιδοτήσεις ύδατος που παρέχονται μέσω των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας εκτιμήθηκαν σε περίπου 456 δις. Δολάρια ή 0,6% του παγκόσμιου ΑΕΠ το 2012: IMF Staff Discussion Note: Is the Glass Half Empty or Half Full? Issues in Managing Water Challenges and Policy Instruments

⁴⁴ Tariffs, taxes and transfers (Τιμολόγια, φόροι, μεταβιβάσεις)

θεωρείται πλέον πιο ρεαλιστική και πρακτική αρχή πολιτικής από την "πλήρη ανάκτηση του κόστους" με βάση μόνο τα τιμολόγια. Η σωστή παροχή κινήτρων, κυρίως για τη μεταρρύθμιση της τιμολόγησης του νερού, μπορεί να βοηθήσει στον εξορθολογισμό της χρήσης των υδάτων, να προωθήσει τις απαιτούμενες επενδύσεις και να προστατεύσει τους φτωχούς. Οι κυβερνήσεις και οι επιχειρήσεις έχουν την ευθύνη για τη δημιουργία μηχανισμών ώστε να κατανέμεται και να χρησιμοποιείται όσο το δυνατόν πιο παραγωγικά το νερό για την επίτευξη κοινωνικά και οικονομικά ωφέλιμων αποτελεσμάτων, περιβαλλοντικά βιώσιμων. Για παράδειγμα, τα κίνητρα για καλύτερη διαχείριση της παροχής υπηρεσιών ύδρευσης μπορούν να μειώσουν την κατανάλωση νερού και να ενισχύσουν την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα των φορέων μέσω της μείωσης των διαρροών (Damania *et.al.*(2017), επιλέγοντας τις κατάλληλες τεχνολογίες ώστε να μειωθεί η χρήση ενέργειας, αυξάνοντας τα ποσοστά εισπραξιμότητας και ενθαρρύνοντας τον καλύτερο σχεδιασμό των επενδύσεων δημιουργώντας οικονομίες κλίμακας ώστε οι πάροχοι να μην χρειάζεται να εξυπηρετούν πολύ λίγους ή υπερβολικά πολλούς πελάτες (Ο.Ο.Σ.Α. 2009).

Αν και η τιμολόγηση του νερού είναι ίσως η απλούστερη από εννοιολογική άποψη μέθοδος είναι η πιο δύσκολη στην πολιτική εφαρμογή. Λόγω του τυπικού ελέγχου που διενεργείται στις περισσότερες χώρες, όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων (παρακολούθηση, μέτρηση, ποιότητα) οδηγεί σε μεγάλη συμμετοχή της κυβέρνησης. Ωστόσο, η χρήση της πολιτικής τιμολόγησης απαιτεί την κυβερνητική παρέμβαση ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα θέματα πρόσβασης, συμμετοχής και παροχής των δημόσιων αγαθών καλύπτονται επαρκώς (Rogers *et.al.*, 2002). Οι περισσότερες επιχειρήσεις παροχής νερού λειτουργούν με σχετικά υψηλό κόστος. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων αυτές έχουν δημιουργηθεί με αυστηρό προστατευτισμό (Bithas 2008, Rogers *et.al.*, 2002), γεγονός που οδηγεί σε αναποτελεσματικές διαδικασίες με αποτέλεσμα το υψηλό λειτουργικό κόστος. Αυτή η εξέλιξη φαίνεται να είναι ακόμη πιο προβληματική σήμερα, δεδομένων των δημοσιονομικών περιορισμών, με την τρέχουσα πολιτική για το νερό να στοχεύει αφενός στην αειφόρο χρήση του πόρου αφετέρου στη μείωση των δαπανών των υπηρεσιών παροχής νερού (Bithas,2008).

Κεφάλαιο 2. Η Διαχείριση των υδάτινων πόρων στην Ελλάδα

2.1 Ο ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ

Σύμφωνα με τους Zikos και Bithas (2006), ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα στη διαχείριση των υδάτων, είναι η πλειονότητα των εμπλεκόμενων φορέων που έχει ως συνέπεια την

ασύμμετρη πληροφόρηση και τον αποπροσανατολισμό από τους τιθέμενους κοινωνικοοικονομικούς στόχους. Μόνο για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων, σε διοικητικό επίπεδο, στην Ελλάδα δημιουργήθηκαν πέντε (5) διοικητικές μονάδες (Kanakoudis και Tsitsifli, 2010) των οποίων οι αρμοδιότητες ανά διοικητική μονάδα έχουν συνοπτικά ως εξής:

α) Εθνική Επιτροπή Υδάτων: αποτελείται από έξι υπουργούς και είναι υπεύθυνη για την χάραξη, εποπτεία και έλεγχο εφαρμογής των πολιτικών προστασίας των υδάτων της χώρας.

β) Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων: αποτελείται από 24 μέλη που προέρχονται από πολιτικά κόμματα και διάφορους φορείς (ΚΕΔΚΕ, ΙΓΜΕ, ΠΑΣΕΓΕΣ, ΕΘΙΑΓΕ, ΕΔΕΥΑ, ΔΕΗ κ.α.), και είναι υπεύθυνο για την παροχή γνωμοδότησης προς την Εθνική Επιτροπή για εθνικά προγράμματα προστασίας και διαχείρισης των υδάτων της χώρας.

γ) Ειδική Γραμματεία Υδάτων⁴⁵: φορέας που έχει την κύρια αρμοδιότητα για τη διαχείριση και προστασία των υδάτινων πόρων της χώρας. Συντονίζει τις υπηρεσίες και τους κρατικούς φορείς σε κάθε ζήτημα που αφορά τη διαχείριση των υδάτων και τις σχετικές διοικητικές, εποπτικές και οικονομικές διαδικασίες

δ) Διευθύνσεις Υδάτων Αποκεντρωμένων Διοικήσεων: είναι υπεύθυνες για την τοπική εφαρμογή κανονισμών και μέτρων ·

ε) Περιφερειακά Συμβούλια Υδάτων: αποτελούν όργανα διαβούλευσης και κοινωνικού διαλόγου για θέματα διαχείρισης των υδάτων στα διοικητικά όρια της κάθε Περιφέρειας (Kanakoudis και Tsitsifli, 2010; Ν. 3199/2003⁴⁶; Π.Δ.24/2010⁴⁷).

Αναφορικά με την κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία των δικτύων διανομής αλλά και το σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών τιμολόγησης των υπηρεσιών ύδρευσης αρμόδιοι φορείς είναι, στην πλειονότητα, οι δημοτικές επιχειρήσεις κοινωνικής ωφέλειας (Δ.Ε.Υ.Α.)⁴⁸ εκτός των πόλεων Αθηνών και Θεσσαλονίκης όπου υπεύθυνες είναι οι Ε.Υ.Δ.Α.Π⁴⁹. Α.Ε. και Ε.Υ.Α.Θ.⁵⁰ Α.Ε. (Tsagarakis *et.al.*, 2003; Mylopoulos *et.al.*, 2003; Papavasiliopoulos, 2014).

⁴⁵ Με βάση τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 2 του Π.Δ. 24/2010 (ΦΕΚ 56/Α'/2010) αντικατέστησε την Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων

⁴⁶ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=1RobHrsUDLY%3d&tabid=246&language=el-GR>

⁴⁷ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=Ve4m0ixM0G4%3d&tabid=246>

⁴⁸ Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέτευσης

⁴⁹ Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας

⁵⁰ Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης

Όπως αναφέρουν οι Kanakoudis και Tsitsifli (2010), η πληθώρα των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων έχει σαν αποτέλεσμα πολλές φορές την αλληλοεπικάλυψη των αρμοδιοτήτων τους, ενώ η ασαφής κατανομή αρμοδιοτήτων, μεταξύ των διαφόρων δημόσιων υπηρεσιών και η απουσία ολοκληρωμένης εθνικής στρατηγικής διαχείρισης και εκμετάλλευσης των υδάτινων πόρων, είναι από τα σημαντικότερα μειονεκτήματα του σημερινού διοικητικού πλαισίου στην Ελλάδα. Η κατάσταση αυτή ενισχύεται από τις τομεακές και ήδη κατακερματισμένες προσεγγίσεις της διαχείρισης των υδάτων στη χώρα μας (Myliopoulos *et.al.*,2003) με αποτέλεσμα να καθιστούν το ελληνικό μοντέλο διακυβέρνησης των υδάτων ένα ιδιαίτερα "αδύναμο" μοντέλο (Zikos και Bithas,2006;Papavasiliopoulos,2014).

2.2 ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ

Το σύνολο των παρόχων ύδρευσης στον Ελλαδικό χώρο (ΔΕΥΑ, ΕΥΔΑΠ, ΕΥΑΘ) βασίζουν τον τρόπο τιμολόγησης των υπηρεσιών τους στον υπολογισμό του οικονομικού κόστους ήτοι του σταθερού, μεταβλητού και του κόστους επενδύσεων. Το σταθερό κόστος (πάγιο) ανέρχεται στο 10% με 15% της συνολικής τιμής του νερού, όπως αυτό επιβάλλεται σήμερα και το εφαρμόζει το σύνολο των φορέων είτε με άμεσο τρόπο (εκφρασμένο σε αξία) είτε με έμμεσο τρόπο (εκφρασμένο σε m^3 ως ελάχιστη κατανάλωση/χρήση νερού). Το μεταβλητό κόστος, περιλαμβάνει: α) την τιμή του νερού βάσει της κατανάλωσης β) την τιμή αποχέτευσης κυρίως βάσει ποσοστιαίου συντελεστή επί της τιμής ύδρευσης που ανέρχεται από 50% ως 70% και γ) το ειδικό τέλος που ανέρχεται σε ποσοστό 80%⁵¹ επί της αξίας κατανάλωσης ύδρευσης και διατίθεται για επενδύσεις (Μουσάδης 2015).

Το ισχύον μοντέλο τιμολόγησης σήμερα στην Ελλάδα, όπου υφίστανται επιχειρήσεις ύδρευσης, ακολουθεί την παρακάτω γραμμική σχέση: $P = \{C_C + C_{CT} + C_I\} + (Tax)$, ενώ όπου παρέχεται από Δήμους εκλείπει το κόστος επενδύσεων.

Η εν λόγω σχέση είναι η βασική συνάρτηση υπολογισμού του κόστους συντήρησης και λειτουργίας, όπου:

P =Συνολική τιμή

C_C =Σταθερό Κόστος (Πάγιο)

C_{CT} =Κόστος (Μεταβλητό συν Σταθερό μείον Πάγιο)

⁵¹ Άρθρο 11 του Ν.1069/80 «Περί κινήτρων δια την ίδρυση Επιχειρήσεων Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως»)

C_I =Κόστος Επένδυσης και

TAX= ο Φ.Π.Α. (Σαφαρίκας, 2009)

Η τιμή του νερού, αντανακλά μόνο ένα μικρό μέρος των δαπανών λειτουργίας και συντήρησης: συντήρηση δικτύου, επεξεργασία νερού και δαπάνες διοίκησης, ενώ το περιβαλλοντικό κόστος ή το κόστος ευκαιρίας δεν έχουν ληφθεί ποτέ υπόψη (Mylopoulos *et.al.*,2003).

Επιπλέον, σύμφωνα με τους Kanakoudis *et.al.* (2015), το τελικό κόστος νερού επηρεάζουν οι τοπικοί παράγοντες και η συμπεριφορά των καταναλωτών με αποτέλεσμα να παρατηρείται χωρική διαφοροποίηση της τιμολογιακής πολιτικής. Δεν υφίσταται δηλαδή κοινή τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των ελληνικών επιχειρήσεων ύδρευσης και κάθε Δ.Ε.Υ.Α. χρεώνει διαφορετικά τέλη και τιμολόγια στους λογαριασμούς νερού. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τον συγγραφέα, οι ελληνικές επιχειρήσεις ύδρευσης θα πρέπει επιπλέον να μάθουν να "μιλούν την ίδια γλώσσα".

2.3 ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΎΔΡΕΥΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η διαμόρφωση της κατάλληλης τιμολόγησης του νερού είναι ένα σύνθετο θέμα καθώς επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες όπως τα τοπικά χαρακτηριστικά, τα φυσικά χαρακτηριστικά (γεωλογικά και κλιματικά), το διαφορετικό θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο. Η Ο.Π.Υ εισάγει ένα νέο θεσμικό πλαίσιο προκειμένου σε μία κοινή προσέγγιση μεταξύ των μελών της Ε.Ε. αναφορικά με τους υδάτινους πόρους και τη διαχείριση της προσφοράς τους (Kanakoudis *et al.*, 2015). Η καίρια οικονομική αρχή αφορά στην δημιουργία κοινού πλαισίου διαχείρισης των υδάτων βασιζόμενη στην ανάκτηση του πλήρους κόστους των υπηρεσιών ύδρευσης (Κουντούρη *κ.α.*, 2008).

Στην Ελλάδα, με τον νόμο (ν.)3199/2003⁵² εναρμονίστηκε το εθνικό δίκαιο προς τις διατάξεις της Ο.Π.Υ, ενώ με το Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.)51/2007 καθορίστηκαν τα μέτρα και οι διαδικασίες για την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των υδάτων, σε συμμόρφωση προς την ανωτέρω Οδηγία⁵³. Κατ'εξουσιοδότηση του ν. 3199/2003, η Εθνική Επιτροπή Υδάτων

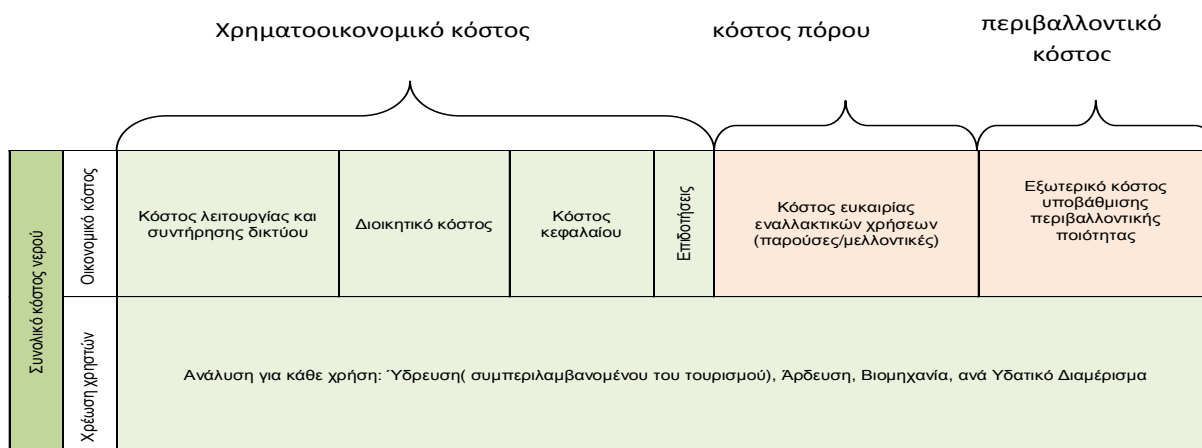
⁵² Προστασία και διαχείριση των υδάτων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000(ΦΕΚ 280/09.12.2003 τεύχος Α)

⁵³ Στο παράρτημα στον Πίνακα [Π2](#) αναφέρονται οι ημερομηνίες εφαρμογής επιταγών της Οδηγίας 60/2000/Ε.Κ.

εξέδωσε πρόσφατα την με αριθμό 135275/19.05.2017⁵⁴ απόφαση σχετικά με την έγκριση γενικών κανόνων κοστολόγησης και τιμολόγησης ύδατος στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ, το συνολικό κόστος παροχής νερού συνδέεται με το χρηματοοικονομικό κόστος, το κόστος πόρου και το περιβαλλοντικό κόστος. Το χρηματοοικονομικό, αποτελείται από το κόστος κεφαλαίου, το λειτουργικό κόστος και το κόστος συντήρησης δικτύου καθώς και το διοικητικό κόστος για τις επιχειρήσεις παροχής ύδατος. Το κόστος πόρου αντιπροσωπεύει το κόστος ευκαιρίας εναλλακτικών χρήσεων λόγω της μείωσης της διαθέσιμης ποσότητας του πόρου (WATECO⁵⁵,2002) ενώ το περιβαλλοντικό κόστος σχετίζεται με το κόστος της απόκλισης της κατάστασης των υδάτων από την καλή κατάσταση, η οποία απαιτείται για τη βιώσιμη χρήση του υδατικού πόρου (ΚΥΑ, 135275/2017).

Πίνακας 2. 1
Συνολικό κόστος νερού

Πηγή: Έκθεση Πανεπιστημίου Αθηνών 2008

Σύμφωνα με το άρθρο 9 της ΚΥΑ 135275/2017 «...Ο προσδιορισμός των τιμολογίων γίνεται κατά τρόπο, ώστε τα συνολικά έσοδα να καλύπτουν το συνολικό κόστος των υπηρεσιών ύδατος του συγκεκριμένου παρόχου» και όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παρ. 1 της ίδιας, μεταξύ των παρόχων συγκαταλέγονται και οι Δ.Ε.Υ.Α..

Ο προσδιορισμός του Περιβαλλοντικού Κόστους⁵⁶ και του Κόστους Πόρου⁵⁷ εγκρίνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Γ.Γ.Α.Δ.), μετά από εισήγηση της οικείας Διεύθυνσης Υδάτων, ενώ για τον προσδιορισμό του χρηματοοικονομικού

⁵⁴ (ΦΕΚ 1751/22.05.2017 τεύχος Β') Έγκριση γενικών κανόνων κοστολόγησης και τιμολόγησης υπηρεσιών ύδατος. Μέθοδος και διαδικασίες για την ανάκτηση κόστους των υπηρεσιών ύδατος στις διάφορες χρήσεις του

⁵⁵ Ομάδα Εργασίας με την επωνυμία WATECO η οποία δημιουργήθηκε μέσω ενός συνεργατικού προγράμματος στο οποίο συμμετείχαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα Κράτη Μέλη και τα υπό ένταξη κράτη καθώς και μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί

⁵⁶ ΚΥΑ 135275(ΦΕΚ 1751/Β/2017), άρθρο 5 παρ. 4.

⁵⁷ ΚΥΑ 135275(ΦΕΚ 1751/Β/2017), άρθρο 6 παρ. 4.

κόστους οι πάροχοι υπηρεσιών ύδατος οφείλουν να προβούν στην εκτίμηση του μέχρι το τέλος του έτους 2017⁵⁸. Παράλληλα στην ίδια νομοθετική, ως άνω, διάταξη⁵⁹ ορίζεται ότι κάθε πάροχος κατά τη κατάρτιση της τιμολόγησης θα πρέπει να υιοθετήσει περισσότερες της μίας αύξουσες κλίμακες κατανάλωσης και αντίστοιχα αυξανόμενα κλιμάκια ογκοχρέωσης ώστε αφενός να διασφαλίζεται η κάλυψη των αναγκών διαβίωσης αφετέρου να αποθαρρύνεται η κατασπατάληση του πόρου. Επίσης προνοείται ο τρόπος τιμολόγησης για ειδικές κατηγορίες πληθυσμού.

Με παρόμοιο τρόπο προβλέπεται η τιμολόγηση των υδάτων για αγροτική χρήση με την διαφοροποίηση ότι το σύστημα χρέωσης αποτελείται από δύο μέρη α) ένα σταθερό τέλος και β) ένα μεταβλητό, ανά μονάδα νερού, το οποίο αυξάνεται βάσει της αύξησης της κατανάλωσης αποτελώντας κίνητρο για την αποφυγή υπερκατανάλωσης. Δίνεται η δυνατότητα μέχρι το 2024, όπου όλοι οι πάροχοι θα πρέπει να έχουν μεριμνήσει για την τοποθέτηση συστήματος μέτρησης της κατανάλωσης, η χρέωση να γίνεται ανά στρέμμα (σταθερό τέλος) ή και ανά είδος καλλιέργειας.

Κεφάλαιο 3: Η παροχή υπηρεσιών ύδρευσης από τις Δ.Ε.Υ.Α.

3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Οι Δ.Ε.Υ.Α. συστάθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του '80 ως μία λύση στην αποκαρδιωτική εικόνα του τομέα της ύδρευσης εκείνης της περιόδου (Ε.Δ.Ε.Υ.Α.)⁶⁰. Μέχρι τότε οι υπηρεσίες παρέχονταν από τους Ο.Τ.Α. α' βαθμού. Η κατάσταση των δικτύων και των υποδομών καθώς και ο τρόπος παροχής των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης στην περιφέρεια της χώρας εγκυμονούσαν σοβαρούς κινδύνους για τη δημόσια υγεία και το περιβάλλον⁶¹. Έτσι ψηφίστηκε ο ν.1069/80⁶² με τον οποίο προβλέφθηκε η ίδρυση και τέθηκε το πλαίσιο λειτουργίας αυτοτελών και σε μεγάλο βαθμό αυτόνομων, ως προς τους Δήμους, επιχειρήσεων, των Δ.Ε.Υ.Α. που με κοινωφελή και μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα διαχειρίζονται το σημαντικότερο φυσικό, δημόσιο αγαθό, το νερό.

⁵⁸ ΚΥΑ 135275(ΦΕΚ 1751/Β/2017), άρθρο 4παρ. 4.

⁵⁹ ΚΥΑ 135275(ΦΕΚ 1751/Β/2017), άρθρο 9παρ. 5

⁶⁰ Οδηγός Νομικών και Θεσμικών Θεμάτων ΔΕΥΑ: <http://www.edeya.gr/2013-09-23-10-58-06/2013-09-26-11-14-56/odigos-nomikwn-k-thesmikwn-thematwn-deya>

⁶¹ Αιτιολογική Έκθεση ν. 4483/2017 (ΦΕΚ 107Α/2017)

⁶² «Περί κινήτρων δια την ίδρυσιν Επιχειρήσεων Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως» ΦΕΚ 191/23.08.1980 τεύχος Α'

Το 1984 οι συσταθείσες Δ.Ε.Υ.Α ήταν 44, επί συνόλου 55 Δήμων, με πληθυσμό άνω των 10.000. Το σύνολο του εξυπηρετούμενου πληθυσμού των 44 αυτών Δ.Ε.Υ.Α ήταν 1.818.755 κάτοικοι ήτοι το 18,9 % του συνολικού πληθυσμού της χώρας (Ε.Δ.Ε.Υ.Α.)⁶³. Με βάση την απογραφή του 2001 και δεύτερο χρόνο εφαρμογής του Καποδίστρια λειτουργούσαν στην χώρα 227 Δ.Ε.Υ.Α με εξυπηρετούμενο πραγματικό πληθυσμό 4,2 εκατομμύρια κατοίκους δηλ. το 41% του συνολικού πληθυσμού της χώρας (Kanakoudis *et al.*, 2014; Ε.Δ.Ε.Υ.Α⁶⁴). Μετά την εφαρμογή του ν. 3852/2010 πρόγραμμα «Καλλικράτης» οι Δ.Ε.Υ.Α. συγχωνεύθηκαν και σήμερα λειτουργούν 142 Δ.Ε.Υ.Α που εξυπηρετούν τουλάχιστον 5,1 εκατ. κατοίκους, δηλαδή το 47% περίπου του συνολικού πληθυσμού της χώρας εκτός των πόλεων Αθηνών και Θεσσαλονίκης οι οποίες εξυπηρετούνται από τις εταιρείες Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε. και Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε. και καλύπτουν τις ανάγκες του 44% του πληθυσμού. Το υπόλοιπο του πληθυσμού καλύπτεται από υπηρεσίες ύδρευσης Δήμων (Kanakoudis *et al.*, 2014; Ε.Δ.Ε.Υ.Α⁶⁵).

Οι Δ.Ε.Υ.Α. στο σύνολο τους, όπως αναφέρθηκε στην 26^η Γενική Συνέλευση της Ε.Δ.Ε.Υ.Α. (2014), απασχολούν περίπου 4.500 εργαζόμενους οι οποίοι αναλογούν 1.133 κάτοικοι ανά εργαζόμενο. Λειτουργούν πάνω από 170 εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (Ε.Ε.Λ.) εξυπηρετώντας περίπου 4.800.000 κατοίκους. Ελέγχουν και συντηρούν πάνω από 67.500.000 μέτρα δικτύου ύδρευσης. και πάνω από 27.700.000 μέτρα δικτύου αποχέτευσης. Λειτουργούν πάνω από 5.200 γεωτρήσεις με την ωριαία παραγωγή να ξεπερνά τα 121.700 m³.

Με τον ν.1069/80 θεσπίστηκε, επί της ουσίας, η δυνατότητα, από τις Δ.Ε.Υ.Α., της παραγωγής και διανομής στους καταναλωτές του προϊόντος που καλείται «νερό ανθρώπινης κατανάλωσης», της συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων, της μελέτης, κατασκευής συντήρησης εκμετάλλευσης διοίκησης και λειτουργίας των έργων που εξυπηρετούν τους προαναφερθέντες σκοπούς. Με την παρ. 2, του ως άνω νόμου, τα αντικείμενα των Δ.Ε.Υ.Α. μπορούν να διευρυνθούν και στους τομείς της τηλεθέρμανσης, της συγκομιδής και μεταφοράς απορριμμάτων, του φυσικού αερίου, της εμφιάλωσης και εμπορίας νερού, της διαχείρισης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (υπό προϋποθέσεις) και της άρδευσης. Στο άρθρο 1 του Νόμου αναφέρεται ότι οι Δ.Ε.Υ.Α. αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου του άρθρου 252 του Κώδικα Δήμων και

⁶³ Εισηγήσεις 26ης Γ.Σ. της Ε.Δ.Ε.Υ.Α., Ρέθυμνο 20-21/11/14

⁶⁴ Βλέπε Ε.Δ.Ε.Υ.Α. αυτόθι

⁶⁵ Βλέπε Ε.Δ.Ε.Υ.Α. αυτόθι

Κοινοτήτων⁶⁶, έχουν κοινωφελή μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα και διέπονται από τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά σε άλλες διατάξεις.

Η σύσταση τους ενεργείται με απόφαση των δημοτικών συμβουλίων όπου ορίζεται η επωνυμία, η έδρα, οι λόγοι που δικαιολογούν τη σύσταση αυτής, τα παραχωρούμενα σε αυτή περιουσιακά στοιχεία, ο τρόπος εκμετάλλευσης των έργων ή υπηρεσιών και τα έσοδα τους, καθώς επίσης και η περιοχή αρμοδιότητας της επιχείρησης. Η απόφαση για τη σύσταση της επιχείρησης εγκρίνεται με πράξη του Γ.Γ.Α.Δ⁶⁷ και δημοσιεύεται στην Ε.τ.Κ. (Ε.Ε.Τ.Α.Α.)⁶⁸

3.2 ΠΟΡΟΙ ΤΩΝ Δ.Ε.Υ.Α.

Στο άρθρο 10 του ιδρυτικού νόμου των Δ.Ε.Υ.Α.⁶⁹ αναφέρονται με σαφήνεια οι πόροι της επιχείρησης οι οποίοι είναι: α) το ειδικό τέλος στο 80% επί της αξίας του καταναλισκόμενου ύδατος, τα έσοδα του οποίου διατίθεται για μελέτες, έργα ύδρευσης και αποχέτευσης, απόκτηση πάγιου εξοπλισμού, εξόφληση τοκοχρεολυσίων για δάνεια που αφορούν αποκλειστικά την εκτέλεση έργων, β) το τέλος σύνδεσης με το δίκτυο αποχέτευσης, γ) η δαπάνη διακλάδωσης και σύνδεσης προς τον αγωγό ύδρευσης και αποχέτευσης, δ) το τέλος σύνδεσης με το δίκτυο ύδρευσης, ε) το πάγιο τέλος για την κάλυψη μέρους του ελάχιστου κόστους λειτουργίας του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης, στ) το τέλος χρήσης υπονόμου, ζ) το τέλος χρήσης δικτύων αποχέτευσης όμβριων, η) η αξία του νερού που καταναλώνεται, θ) η εγγύηση χρήσης υδρομετρητή, ι) το τέλος αντικατάστασης υδρομετρητή, ια) η δαπάνη μετατόπισης αγωγών διακλάδωσης και συνδέσεων ύδρευσης ή αποχέτευσης υδρομετρητών ή άλλων συναφών εργασιών, ιβ) οι συνεισφορές τρίτων για την εκτέλεση κατά προτεραιότητα έργων, ιγ) χρηματοδοτήσεις από την Ε.Ε. και το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.), ιδ) τα έσοδα από την περιουσία της επιχείρησης ή το τίμημα από την εκποίησή της, ιε) δάνεια, κληρονομίες, δωρεές και λοιπές επιχορηγήσεις. Κατά την περίπτωση διεύρυνσης του αντικειμένου της επιχειρήσεως προβλέπονται αντίστοιχοι πόροι⁷⁰.

Πλέον των ανωτέρω υφίσταται και το έσοδο του άρθρου 12 του ν. 1069/80 ποσοστού 3%⁷¹ το οποίο πλέον πιστώνεται στον κρατικό προϋπολογισμό υπέρ των Δ.Ε.Υ.Α. και κατανέμεται σε αυτές με πληθυσμιακά κριτήρια. Το παρόν τέλος διατίθεται αποκλειστικά για εκτέλεση έργων

⁶⁶ Όπως κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3463/2006

⁶⁷ Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης

⁶⁸ https://www.eetaa.gr/kallikratis/odhgoi/odhgios_deya.pdf

⁶⁹ 1069/80 « Περὶ κινήτρων δια την ίδρυσιν Επιχειρήσεων Υδρεύσεως Αποχετεύσεως »

⁷⁰ Παρ. 3 & 4 του ν. 1069/80

⁷¹ Ειδικό τέλος επί των εισοδημάτων εξ οικοδομών

και για αποπληρωμή τοκοχρεολυσίων. Αν και με τις διατάξεις ν. 4071/2012⁷² ορίστηκε ότι οι πιστώσεις που αποδίδονται ετησίως στις Δ.Ε.Υ.Α. από το Υπουργείο Εσωτερικών, από 1.1.2011 βαρύνουν αποκλειστικά τους Κ.Α.Π. των δήμων, τα τελευταία χρόνια η ανωτέρω επιχορήγηση έχει σταματήσει να αποδίδεται, πιθανολογείται λόγω της δυσχερούς οικονομικής κατάστασης του κράτους.

3.3 Η ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ Δ.Ε.Υ.Α.

Η τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδατος από τις Δ.Ε.Υ.Α. ορίζεται στα άρθρα 25 & 26 του ν. 1069/80 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει⁷³, όπου ειδικότερα αναφέρεται ότι τα έσοδα των υπηρεσιών ύδρευσης, αποχέτευσης, ειδικά τέλη και πάγια τέλη, για την κάλυψη του ελαχίστου κόστους λειτουργίας, πρέπει υποχρεωτικά να καλύπτουν τις αναγκαίες λειτουργικές δαπάνες, το κόστος επενδύσεων, το περιβαλλοντικό κόστος και το κόστος ανάκτησης των υπηρεσιών ύδατος. Καθίσταται σαφές δηλαδή, ότι η τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδατος θα πρέπει να γίνεται με τρόπο ώστε αφενός να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα του παρόχου αφετέρου θα πρέπει να ακολουθούνται οι κατάλληλες πολιτικές, στα πλαίσια της αρχής *ο ρυπαίνων πληρώνει*, ώστε να επιτυγχάνεται η πλήρης ανάκτησης του κόστους υπηρεσιών ύδατος και η διασφάλιση της επάρκειας του.

Όπως προαναφέραμε⁷⁴, η τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδρευσης στην Ελλάδα βασίζεται μόνο στην ανάκτηση του οικονομικού κόστους και πολλές φορές ούτε σε αυτό (Safarikas *et.al.* 2005). Η Οδηγία είχε θέσει από το 2000 τις αρχές για την πλήρη ανάκτηση του κόστους, γεγονός που αναμενόταν ότι θα επηρεάσει, στο σύνολο, τους παρόχους ύδρευσης και ειδικά τον τομέα της τιμολόγησης. Τουναντίον οι περισσότερες Δ.Ε.Υ.Α. όχι μόνο δεν προσπάθησαν να ανακτήσουν το κόστος νερού αλλά δεν κάλυπταν ούτε το οικονομικό κόστος (Safarikas *et.al.* 2005).

Ειδικότερα σε μελέτη (Σαφαρίκας, 2009) όπου εξετάστηκε δείγμα από 93 Δ.Ε.Υ.Α. της χώρας οι οποίες εξυπηρετούσαν 2.314.065 άτομα, διαφαίνεται ότι ενώ αντλήθηκαν 298.810.843m³ καταναλώθηκαν 199.990.115m³ και χρεώθηκαν 178.440.876 m³. Παρατηρείται μία απόκλιση

⁷² Άρθρο 10 παρ. 13 του ν. 4071.2012 « Οι πιστώσεις που αποδίδονται ετησίως στις Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) από το Υπουργείο Εσωτερικών, από 1.1.2011 βαρύνουν αποκλειστικά τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους των δήμων. Το ύψος των πιστώσεων, η διαδικασία κατανομής τους και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια καθορίζονται κάθε έτος με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας».

⁷³ Με τον ν. 4483/2017 τροποποιήθηκαν τα 25& 26 άρθρα. Στα εν λόγω άρθρα, πριν την τροποποίηση τους, αναφερόταν ότι: «Τα έσοδα εκ των τελών ύδρευσης και αποχέτευσης που επιβάλλονται από τις ΔΕΥΑ ...α) πρέπει να καλύπτουν τις δαπάνες του προσωπικού, τις δαπάνες που σχετίζονται με τη λειτουργία και τη συντήρηση του δικτύου, τα τοκοχρεωλύσια σχετικών συναφθέντων δανείων και τις αποσβέσεις των παγίων εγκαταστάσεων»

⁷⁴ Βλέπε και κεφ.2.2.

απωλειών μεταξύ αντληθείσας ποσότητας και καταναλωθείσας της τάξης του (-)49,41% και αντίστοιχα μεταξύ των καταναλωθείσας και χρεωθείσας της τάξης (-)12,08%, γεγονός που παραπέμπει στην μη σωστή τιμολόγηση και στην απώλεια ανάκτησης του κόστους ύδατος. Σχετικά με την τιμολογιακή πολιτική και ειδικότερα αναφορικά με την μέση τιμή χρέωσης⁷⁵ παρατηρείται, σε βάθος χρόνου οκτώ (8) ετών, το γεγονός ότι περίπου κάθε τέσσερα με πέντε έτη διαπιστώνεται μείωση, πιθανόν λόγω προεκλογικής περιόδου, ενώ κατά τον τελευταίο χρόνο μελέτης παρατηρείται αύξηση της τάξης 6,3% που αποδίδεται κατά κύριο λόγο στις ιδιαίτερα χαμηλές τιμές που εφάρμοζαν οι Δ.Ε.Υ.Α. και που είχε ως αποτέλεσμα τις ζημίες χρήσης στα τελευταία έτη.

Επίσης, εξετάζοντας τα οικονομικά στοιχεία 50 Δ.Ε.Υ.Α. και ειδικότερα την Ενοποιημένη Γενική Εκμετάλλευση (Ε.Γ.Ε.)⁷⁶, διαφαίνεται η δεινή θέση στην οποία βρίσκονταν οι επιχειρήσεις. Τα λειτουργικά έξοδα τους υπερέβαιναν τα έσοδα παρουσιάζοντας ζημίες της τάξης του 20,53%. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό εξόδων καταλαμβάνουν οι δαπάνες μισθοδοσίας σε ποσοστό 47% και οι δαπάνες «Παροχές Τρίτων» (19,80%) που αφορούν κυρίως την ενέργεια. (Σαφαρίκας, 2009).

Πίνακας 3. 1
Ενοποιημένη Γενική Εκμετάλλευση Δ.Ε.Υ.Α. (50 Δ.Ε.Υ.Α.)

ΕΞΟΔΑ	ΠΟΣΑ ΣΕ €	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΣΟΔΑ	ΠΟΣΑ ΣΕ €	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ (αγορές+ διαφορά αποθεμάτων)	4.294.167,99	2,54%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ	88.696,65	0,07%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	79.945.453,72	47,32%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	296.456,58	0,22%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	4.311.229,21	2,55%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	123.737.867,84	92,16%
ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	33.451.958,76	19,80%	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	4.332.690,52	3,23%
ΦΟΡΟΙ-ΤΕΛΗ	445.943,64	0,26%	ΕΣΟΔΑ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΣΧΟΛΙΩΝ	1.609.865,20	1,20%
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ	6.816.142,91	4,03%	ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	1.896.642,83	1,41%
ΤΟΚΟΙ & ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ	7.052.721,47	4,17%	ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	16.937,72	0,01%
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	30.384.334,05	17,98%	ΙΔΙΟΠΑΡΑΓΩΓΗ & ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΑΓΙΩΝ	2.278.598,35	1,70%
	2248512,14	1,33%			
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	168.950.463,89	100,00%	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	134.257.755,69	100,00%

ΠΗΓΗ: Σαφαρίκας Ν. (2009)⁷⁷ Διδακτορική Διατριβή

⁷⁵ Βλέπε Παράρτημα Π3

⁷⁶ Η Γενική Εκμετάλλευση χρησιμεύει για τον προσδιορισμό των καθαρών τακτικών και οργανικών αποτελεσμάτων τα οποία πραγματοποιούνται, μέσα στη χρήση που κλείνει, από την εκμετάλλευση των διάφορων δραστηριοτήτων της οικονομικής μονάδας. Προσδιορίζει τα ομαλά έξοδα και έσοδα της επιχείρησης στη χρήση (1 έτος).

⁷⁷ Τα στοιχεία αντλήθηκαν από δεδομένα της Ένωσης Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης

Από τον ανωτέρω πίνακα 3.1 συνάγεται, ότι το μεγαλύτερο μέρος των οργανικών εξόδων καταλαμβάνουν οι αποσβέσεις, τα έξοδα προσωπικού και η ενέργεια τα οποία καλύπτονται από το σύνολο των εσόδων των Δ.Ε.Υ.Α. Όπως αναφέρει ο συγγραφέας, αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής είναι η προσφυγή των επιχειρήσεων σε δανεισμό ή η χρησιμοποίηση εσόδων από επενδύσεις (έσοδα από το ειδικό τέλος 80% ή από επιχορηγήσεις δημοσίων επενδύσεων) προκειμένου να καλύψουν τις λειτουργικές τους δαπάνες.

Τα ανωτέρω στοιχεία αν και αναφέρονται σε μελέτη αρκετά έτη πριν την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής επιβεβαιώνονται και από τα στοιχεία που παρατίθενται στον πίνακα 3.2 κατωτέρω που παρουσιάστηκαν κατά την 25^η Γενική Συνέλευση (Γ.Σ) της Ε.Δ.Ε.Υ.Α. στις Σέρρες το 2013⁷⁸ και την 28^η Γ.Σ. στην Άρτα τον Ιούνιο του 2017⁷⁹.

Πίνακας 3. 2
Πορεία εξόδων- εσόδων από Γενική Εκμετάλλευση

Γενική Εκμετάλλευση Διαχειριστική περίοδος	2008	2010	2012	2015
Δείγμα	110 ΔΕΥΑ	74 ΔΕΥΑ	25 ΔΕΥΑ	63 Δ.Ε.Υ.Α.
Αγορές και διαφορά (+,-) αποθεμάτων	3,19%	3,23%	3,28%	2,51%
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	51,92%	49,43%	42,50%	34,59%
Αμοιβές και έξοδα τρίτων	3,52%	3,00%	2,63%	3,59%
Παροχές τρίτων	20,78%	20,81%	24,95%	26,63%
Φόροι-Τέλη	0,20%	0,32%	0,39%	0,42%
Διάφορα έξοδα	3,77%	3,43%	3,22%	2,50%
Τόκοι και συναφή έξοδα	2,83%	3,27%	2,50%	3,09%
Αποσβέσεις παγίων στοιχείων ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	15,92%	17,83%	21,61%	26,43%
Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	0,35%	0,76%	0,77%	0,65%
Λειτουργικό Κόστος	102,49%	102,09%	101,83%	100,40%
Μείον ιδιοπαραγωγή και βελτίωση παγίων	2,49%	2,09%	1,83%	0,40%
Κέρδη εκμετάλλευσης	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Γενικό Σύνολο	1	1	1	100,00%
Πωλήσεις	74,25%	75,45%	90,98%	82,89%
Λοιπά οργανικά έσοδα	6,26%	5,58%	6,64%	6,21%
Σύνολο εσόδων	80,51%	81,03%	97,62%	89,10%
Ζημιές εκμετάλλευσης	19,49%	18,97%	2,38%	10,90%
Γενικό Σύνολο	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

ΠΗΓΗ: Ε.Δ.Ε.Υ.Α. - 25η Γενική Συνέλευση Ε.Δ.Ε.Υ.Α. Σέρρες 2013 & 28η Γενική Συνέλευση Ε.Δ.Ε.Υ.Α. Άρτα 2017 .

Όπως προκύπτει από τα δεδομένα του Πίνακα 3.2., οι Δ.Ε.Υ.Α., κατά την πλειονότητά τους, εμφανίζουν ζημιές οι οποίες προκύπτουν κυρίως από τα έξοδα για την ενέργεια, τις αποσβέσεις

⁷⁸ <http://www.edeya.gr/2013-09-23-10-58-06/2013-09-23-11-11-03/epitropes-edeya/yliko-oikonomikis-epitropis-1>

⁷⁹ <http://www.edeya.gr/2013-09-23-10-58-06/2013-09-23-11-11-03/genikes-suneleuseis/28i-gs-arta-2017-1>

και τις αμοιβές προσωπικού. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι Δ.Ε.Υ.Α. χρεώνονται την ενέργεια, για την λειτουργία των εγκαταστάσεων τους, βάσει γενικής χρέωσης⁸⁰ και δεν εντάσσονται στις κατηγορίες της βιομηχανικής χρέωσης, γεγονός που επιβαρύνει τις επιχειρήσεις με υψηλότερο ενεργειακό κόστος πλήττοντας σε μεγάλο ποσοστό τη βιωσιμότητά τους^{81,82}.

Επίσης, σημαντικό σκόπελο στην ανάπτυξη και βιωσιμότητα ορισμένων Δ.Ε.Υ.Α. αποτελούν τα δάνεια, τα οποία σύναψαν προκειμένου να κατασκευάσουν έργα (δίκτυα, βιολογικούς σταθμούς, τα οποία ήταν πολύ υψηλού κόστους και όχι άμεσης απόδοσης. Προς επίλυση των προβλημάτων αυτών εδική νομοθετική διάταξη⁸³ ψηφίστηκε στα τέλη του 2014 προκειμένου να ρυθμιστούν οι δανειακές υποχρεώσεις των επιχειρήσεων, ώστε αυτές να μπορούν να τις αποπληρώσουν με τρόπο βιώσιμο χωρίς να δημιουργούνται προβλήματα στην λειτουργία τους. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι κατά το έτος 2013 το υπόλοιπο των δανειακών κεφαλαίων των Δ.Ε.Υ.Α. ανέρχονταν σε 147.559.016,57€ ενώ οι ληξιπρόθεσμες οφειλές από δάνεια την 1/1/2013 ανέρχονταν σε 12.779.316,85€ (Πηγή: ΕΔΕΥΑ)⁸⁴.

Καθοριστική ήταν τέλος, και η συμβολή του «Προγράμματος Καλλικράτης»⁸⁵ που επέβαλε τη συνένωση των Δ.Ε.Υ.Α. κατά τα πρότυπα των Δήμων. Οι επιπτώσεις εφαρμογής του νόμου και της συνένωσης των Δ.Ε.Υ.Α. εντοπίζονται κυρίως στην αύξηση των εδαφικών ορίων αρμοδιότητας των Δ.Ε.Υ.Α., στην υπαγωγή ελέγχων από το Ελεγκτικό Συνέδριο με αποτέλεσμα την απώλεια της ευελιξίας τους⁸⁶, στην ταυτόχρονη αύξηση της γραφειοκρατίας, στην μεταφορά δανειακών υποχρεώσεων επιχειρήσεων που συγχωνεύτηκαν και τέλος στην απαγόρευση των προσλήψεων που αναγκάζει τις Δ.Ε.Υ.Α. να ανταπεξέλθουν σε πολλαπλές ανάγκες με μειωμένο προσωπικό δημιουργώντας ένα ασφυκτικό πλαίσιο λειτουργίας (πηγή Ε.Δ.Ε.Υ.Α.)⁸⁷.

⁸⁰ Πηγή Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης

⁸¹ 28^η Γενική Συνέλευση Ε.Δ.Ε.Υ.Α. (2017) Άρτα

⁸² <http://www.edeya.gr/2013-09-23-10-52-39/sunenteukseis-arthra/item/497-gmarinakis-proedros-edeya-afta-petyxame-sth-symfonia-me-th-deh>

⁸³ 4316/2014 (ΦΕΚ 270Α/2014)

⁸⁴ <http://www.edeya.gr/2013-09-23-10-58-06/2013-09-23-11-11-03/epitropes-edeya/yliko-oikonomikis-epitropis-1/240--2013-1/file>

⁸⁵ Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ, 87Α/2010)

⁸⁶ Οι Δ.Ε.Υ.Α. αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου διεπόμενα από κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας σύμφωνα με τον ιδρυτικό τους νόμο.

⁸⁷ 28^η Γενική Συνέλευση Ε.Δ.Ε.Υ.Α. (2017) Άρτα

Β. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία Έρευνας

4.1 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ –ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Οι Δ.Ε.Υ.Α. αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου⁸⁸, έχουν κοινωφελή, μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα και διέπονται από τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, σύμφωνα με τον ιδρυτικό τους νόμο⁸⁹. Οι Δ.Ε.Υ.Α. είναι αρμόδιες για την διανομή νερού, τη συλλογή και τη δυνητική επεξεργασία λυμάτων. Λόγω του κοινωφελή, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα των επιχειρήσεων και του χαρακτήρα που διέπει το νερό ως κοινωνικό αγαθό, η τιμολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών γίνεται στα πλαίσια της ανταποδοτικότητας. Ενώ όμως η παροχή των ανωτέρω υπηρεσιών θα έπρεπε να είναι ανταποδοτική, οι Δ.Ε.Υ.Α. παρουσιάζουν μειωμένα έσοδα. Ως αποτέλεσμα, πολλές εξ αυτών έχουν καταφύγει στο δανεισμό ενώ άλλες εμφανίζουν ζημία γεγονός που τις καθιστά πιθανά μη βιώσιμες.

Σκοπός της εργασίας είναι να εξετάσει τους πιθανούς λόγους που οδηγούν τις Δ.Ε.Υ.Α. σε αρνητικές οικονομικές χρήσεις, με αποτέλεσμα να διακυβεύεται η βιωσιμότητα τους, ενώ λειτουργούν στο χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης παρέχοντας ανταποδοτικές υπηρεσίες.

Έτσι διαμορφώνεται και το κύριο ερευνητικό μας ερώτημα:

Ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν τις Δ.Ε.Υ.Α. σε ζημιογόνα οικονομικά αποτελέσματα ενώ παρέχουν ανταποδοτικές υπηρεσίες;

Προκειμένου να απαντηθεί το ερευνητικό μας ερώτημα, η μελέτη μίας αντίστοιχης Δ.Ε.Υ.Α., θεωρούμε ότι είναι η ενδεδειγμένη περίπτωση. Η Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης βάσει των δημοσιευμένων ισολογισμών της και ενώ παρουσίαζε τα δύο πρώτα έτη, μετά την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης» θετικά οικονομικά αποτελέσματα, τα τελευταία έτη παρουσιάζει ζημίες. Προσδιορίζοντας την περίοδο μελέτης μας μεταξύ των ετών 2011, έτος δημιουργίας της νέας ενιαίας επιχείρησης⁹⁰, έως το έτος 2016, ένα έτος πριν την έναρξη της παρούσας έρευνας, θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε τους πιθανούς λόγους που συντελούν στο γεγονός αυτό.

⁸⁸ Παρ. 4 άρθρου 252 του ν. 3463/2006

⁸⁹ 1069/80 (ΦΕΚ 191/23.08.1980 τεύχος Α')

⁹⁰ Η προκύπτουσα από συνένωση μετά την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 3852/2010 «Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Προκειμένου να απαντήσουμε στο κύριο ερευνητικό μας ερώτημα η μελέτη αυτή θα επικεντρωθεί στην απάντηση των κάτωθι υπό-ερωτημάτων μέσω της μελέτης περίπτωσης που θα εξετάσουμε

- Κατά πόσο η συνένωση των Δ.Ε.Υ.Α., λόγω της διοικητικής μεταρρύθμισης του προγράμματος "Καλλικράτης", επηρέασε την βιωσιμότητα τους;
- Τα μειούμενα έσοδα των Δ.Ε.Υ.Α. μπορεί να προκύπτουν από λαθεμένη οικονομική διαχείριση η οποία μπορεί να πηγάζει από λόγους πολιτικούς; Οφείλεται σε καθαρά λόγους οικονομικούς; Άλλους ;
- Πως θα έπρεπε να τιμολογείται το νερό εάν λάβουμε υπόψη ότι, αφενός θεωρείται κοινωνικό αγαθό αφετέρου η τιμή πρέπει να αντανακλά το κόστος του;
- Πόσο σημαντική είναι η βιωσιμότητα της επιχείρησης; Μπορεί πιθανή πρόθεση αλλαγής της νομικής μορφής της επιχείρησης να αποτελέσει πιθανό λόγο απαξίωσης της λειτουργίας της με συνέπεια τα αρνητικά οικονομικά αποτελέσματα;

4.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η συγκεκριμένη μελέτη βασίστηκε στη μεθοδολογική προσέγγιση της μελέτης περίπτωσης στα πλαίσια της ποιοτικής έρευνας. Με βάση την κατηγοριοποίηση των τύπων έρευνας του Bryman (2012), μία μελέτη περίπτωσης μπορεί να επιλεγεί είτε, ως αντιπροσωπευτική περίπτωση είτε ως μοναδική, ή σύμφωνα με τον Yin (2003), όταν το αντικείμενο της μελέτης έρχεται να απαντήσει στα ερωτήματα "πώς" και "γιατί" ή ακόμη και όταν υπάρχει ασάφεια μεταξύ του φαινομένου και του πλαισίου (Baxter and Jack, 2008).

Λαμβάνοντας υπόψη την πληθώρα της βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας που αναπτύχθηκε αναφορικά με την ορθολογική διαχείριση των υδάτων και τη συζήτηση που γίνεται τα τελευταία έτη σχετικά με την ανάκτηση του πλήρους κόστους του νερού (χρηματοοικονομικό, περιβαλλοντικό και κόστος πόρου) το οποίο θα πρέπει να αντανακλάται στην τιμή του, θεωρήσαμε ότι μία Δ.Ε.Υ.Α., όπως η Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης, διαφαίνεται ως ο καλύτερα ενδεικνύμενος τόπος έρευνας. Το γεγονός ότι στην Ελλάδα οι Δ.Ε.Υ.Α., οι οποίες διαχειρίζονται τους υδάτινους πόρους σε τοπικό επίπεδο, εμφανίζουν διάφορα οικονομικά προβλήματα ενώ σύμφωνα με την νομοθεσία οι υπηρεσίες τους είναι ανταποδοτικές, η μελέτη μίας αντίστοιχης Δ.Ε.Υ.Α., είναι η ενδεδειγμένη επιλογή. Η Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης δραστηριοποιείται σε μια δυναμική, αναπτυξιακά, περιοχή, ανήκει και λειτουργεί σε ένα οικονομικά υγιή δήμο, με

όχι μεγάλες ελλείψεις σε υποδομές⁹¹, ενδεδειγμένης εδαφικής μορφολογίας⁹² και επαγγελματικής φυσιογνωμίας⁹³, παράλληλα δε, εμφανίζει ασταθή οικονομική πορεία. Η Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης αν και είχε όλα τα εχέγγυα για σταθερή θετική οικονομική εξέλιξη εμφανίζει ζημιολύγες χρήσεις. Επιπλέον, καθοριστικό στάθηκε και το γεγονός ότι εξασφαλίστηκε η ικανοποιητική πρόσβαση σε πληροφορίες.

Αυτή η περιπτώσιολογική μελέτη μπορεί να μας προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες για το πως μια δημοτική επιχείρηση λειτουργεί στο περιβάλλον της τοπικής αυτοδιοίκησης, ποιες δυνάμεις (κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές) είναι αυτές που επηρεάζουν την λειτουργία της, ποιες είναι οι αιτίες που ένας οργανισμός ενώ προσφέρει ανταποδοτικές υπηρεσίες δεν αποτελεί ένα υγιή οργανισμό, ποιοι λόγοι ευθύνονται γι αυτό, και ποιοι είναι οι πιθανοί τρόποι ώστε να αποφευχθεί.

Όπως αναφέραμε παραπάνω ως μέθοδο της έρευνας μας, επιλέξαμε την ποιοτική έρευνα. Η ποιοτική έρευνα αφορά στην ανακάλυψη νέων πτυχών και διαστάσεων του εξεταζόμενου αντικειμένου και στη σε βάθος κατανόησή του. Σύμφωνα με την ποιοτική προσέγγιση, η θεωρητική επεξεργασία και η εμπειρική διερεύνηση δεν διαχωρίζονται ως δύο διακριτά στάδια του ερευνητικού έργου, αλλά διαπλέκονται διαλεκτικά τροφοδοτώντας η μία την άλλη (Τσιώλης,2013). Η ποιοτική έρευνα στοχεύει στην περιγραφή, ανάλυση και ερμηνεία καταστάσεων (Ιωσηφίδης,2008;Yin,2003) σε αντίθεση με την ποσοτική προσέγγιση, η οποία βρίσκει κατά κύριο λόγο εφαρμογή στις δειγματοληπτικές επισκοπικές εμπειρικές έρευνες (survey) που αποσκοπούν στην αποκάλυψη γενικών κανονικοτήτων ή τάσεων, μέσω της διερεύνησης σε πλήθος περιπτώσεων (Τσιώλης,2013). Με την ποιοτική έρευνα δίνεται έμφαση στις μη μετρήσιμες διαστάσεις της κοινωνικής πραγματικότητας, στις διαδικασίες και στην βιωμένη εμπειρία ενώ επιτυγχάνουμε την σε βάθος κατανόηση μηχανισμών και διαδικασιών όπως και στην μελέτη περίπτωσης που θα εξετάσουμε.

4.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Κατά τη διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας μας, εξετάσαμε οικονομικά στοιχεία της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης, για την περίοδο 2011 -2016, ενώ χρησιμοποιήσαμε τα μεθοδολογικά εργαλεία της αρχειακής έρευνας και των ποιοτικών συνεντεύξεων για τη συλλογή περισσότερων δεδομένων και την κατανόηση στάσεων και απόψεων.

⁹¹ http://www.thermi.gov.gr/info/?page_id=30826

⁹² συνδυάζει παραθαλάσσιες περιοχές, ορεινές και πεδινές

⁹³ Στην περιοχή αναπτύσσονται μορφές απασχόλησης και στους τρεις τομείς: πρωτογενή, δυτερογενή και τριτογενή.

Αρχικά συλλέχτηκε υλικό από την Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης, όπως οικονομικές καταστάσεις (ισολογισμοί, καταστάσεις γενικής εκμετάλλευσης κ.α), δεδομένα μετρήσεων και τιμολογίων ενώ ενημερωθήκαμε για τις οικονομικές συνθήκες της επιχείρησης μέσω προφορικής πληροφόρησης. Ταυτόχρονα προχωρήσαμε σε αρχαιακή έρευνα για τις Δ.Ε.Υ.Α.. Η αρχαιακή έρευνα είναι μια καθιερωμένη ποιοτική μέθοδος στην έρευνα μελετών περιπτώσεων (Yin,2009). Μέσω της αρχαιακής έρευνας, ο ερευνητής μπορεί να αποκτήσει ένα χρήσιμο υπόβαθρο για την υπόθεση. Η αρχαιακή έρευνα αφορούσε στη συλλογή, στοιχείων από τις γενικές συνελεύσεις και συνέδρια της Ε.Δ.Ε.Υ.Α., που αφορούσαν κυρίως οικονομικά στοιχεία και τιμολογιακές πολιτικές άλλων Δ.Ε.Υ.Α., άρθρων και εκθέσεων κυρίως της Οικονομικής Επιτροπής της Ένωσης, δηλώσεις και συνεντεύξεις που είναι δημοσιευμένες στον ιστοχώρο της Ε.Δ.Ε.Υ.Α. σχετικές με το θέμα μας. Επικεντρώσαμε την έρευνα μας κυρίως σε υλικό που αναφερόταν στα έτη μελέτης μας (2011-2016), αλλά παράλληλα επιδιώξαμε να ερευνήσουμε και υλικό που αναφερόταν στα έτη πριν την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης⁹⁴» ώστε να έχουμε μία συνολική εικόνα της δραστηριότητας των Δ.Ε.Υ.Α. και να κατανοήσουμε καλύτερα το περιβάλλον τους. Με την αρχαιακή έρευνα λάβαμε πληροφορίες κυρίως για την οικονομική πορεία και τη θέση των επιχειρήσεων στην εθνική επικράτεια γεγονός που λόγω των ευρημάτων ενίσχυσε την ανάγκη για την διεξαγωγή συνεντεύξεων ώστε να κατανοήσουμε ποιοι επιπλέον λόγοι οδηγούν τις Δ.Ε.Υ.Α. σε μη βιώσιμες θέσεις. Επιπλέον, συνέβαλε στο να καταλάβουμε καλύτερα την οικονομική πορεία της υπό μελέτη περίπτωσης. Η αρχαιακή έρευνα αποτέλεσε την αφορμή στο να προσεγγίσουμε ερμηνευτικά την μελέτη περίπτωσης της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης.

Στη συνέχεια και αφού αναλύσαμε τα δεδομένα που συλλέξαμε κατά το αρχικό στάδιο της έρευνας, χρησιμοποιώντας ως μεθόδους την ανάλυση κοινού μεγέθους⁹⁵ και την ανάλυση τάσης⁹⁶, ανάλογα των περιπτώσεων που εξετάζαμε, προχωρήσαμε στην διενέργεια των ποιοτικών συνεντεύξεων. Η ποιοτική συνέντευξη αποτελεί μία από τις πιο ευρέως χρησιμοποιούμενες και σημαντικές ερευνητικές μεθόδους στην ποιοτική έρευνα (Bryman,2012; Ιωσηφίδης,2008).Ο σκοπός της συνέντευξης αυτού του τύπου είναι η συλλογή, όσο το δυνατόν περισσότερων πληροφοριών, για τις εμπειρίες, τις απόψεις, και τις στάσεις και ερωτώμενων (Ιωσηφίδης,2003). Η ποιοτική συνέντευξη είναι μια αλληλεπίδραση ανάμεσα στον συνεντευκτή και τον ερωτώμενο (Babbie,2011) όπου « ο συνεντευκτής κατευθύνει τον ερωτώμενο αλλά ο

⁹⁴ 2011

⁹⁵ Με την ανάλυση Κοινού Μεγέθους βρίσκεται το ποσοστό συμμετοχής κάθε στοιχείου στο σύνολο της κατηγορίας όπου ανήκει π.χ. Πωλήσεις στο σύνολο των εσόδων της κατάστασης Γενική Εκμετάλλευση

⁹⁶ Χρησιμοποιείται για την μελέτη μεταβολών των υπό εξέταση στοιχείων διαχρονικά και ειδικά όταν υπάρχουν συγκριτικά στοιχεία για περισσότερες από δύο οικονομικές χρήσεις.

ερωτώμενος αναπτύσσει τις σκέψεις του και τις απόψεις του ελεύθερα και σε βάθος» (Ιωσηφίδης,2008:112).

Για τον σκοπό της παρούσας μελέτης διενεργήθηκαν εννέα ημιδομημένες ποιοτικές συνεντεύξεις, ενώ χρησιμοποιήθηκε ένας οδηγός συνέντευξης⁹⁷ ο οποίος περιελάμβανε εννέα ανοικτές ερωτήσεις. Στις ημιδομημένες συνεντεύξεις υπάρχει μεγαλύτερη ευελιξία καθώς δίνεται το περιθώριο στον ερωτώμενο του πώς θα απαντήσει (Bryman,2012), ενώ η χρήση του οδηγού δεν σημαίνει απαραίτητα ότι οι ερωτήσεις πρέπει να ακολουθούν πάντα την προδιαγραμμένη σειρά, όπως αυτές δίνονται στον οδηγό, αφού η αλληλεπίδραση με τον ερωτώμενο κατά τη διάρκεια της συνέντευξης είναι δυνατό να οδηγήσει σε διατύπωση νέων ερωτημάτων που αναδεικνύονται κατά τη συζήτηση (Bryman,2012;Ιωσηφίδης,2008). Ο συγκεκριμένος τρόπος μεθοδολογίας που ακολουθήσαμε ήταν αρκετά χρήσιμος, για την έρευνά μας, διότι αφενός μας βοήθησε να αντλήσουμε πληροφορίες σε βάθος, να ακούσουμε και να μάθουμε τις στάσεις των ερωτώμενων σχετικά με το ερευνητικό μας θέμα, αφετέρου βοήθησαν και τους ερωτώμενους καθώς τους δόθηκε η δυνατότητα να διευρύνουν τις απαντήσεις τους, να μιλήσουν ελεύθερα χωρίς εμφανής περιορισμούς και να θίξουν αρκετά ζητήματα σχετικά με τις Δ.Ε.Υ.Α..

Η διάρκεια της κάθε συνέντευξης διήρκεσε κατά μέσο όρο 30' λεπτά και διενεργήθηκαν, από τις 15.12.2017 μέχρι και 17.01.2018, κυρίως στο χώρο εργασίας των ερωτώμενων εκτός τριών περιπτώσεων που διενεργήθηκαν σε ιδιωτικούς χώρους και μίας συνέντευξης η οποία έγινε τηλεφωνικά, λόγω της μη εύκολης πρόσβασης στο χώρο του συνεντευξιαζόμενου. Από τις εννέα συνεντεύξεις οι πέντε διενεργήθηκαν με την χρήση μαγνητοφώνου, οι τέσσερις εξ αυτών με χρήση σημειώσεων (κατόπιν επιθυμίας των συνεντευξιαζόμενων) εκ των οποίων μία τηλεφωνικά λόγω απομακρυσμένης πρόσβασης.

Δήλωση συναίνεσης εξασφαλίστηκε από τους οκτώ εκ των εννέα συνεντευξιαζόμενων καθώς για τον ένατο υπήρχε κώλυμα λόγω απομακρυσμένης πρόσβασης. Ωστόσο, η χρήση και διατήρηση της ανωνυμίας για τον παραπάνω συνεντευξιαζόμενο θεωρούμε ότι διαφυλάσσει αυτόν από την έκθεση των προσωπικών του δεδομένων.

4.4 ΔΕΙΓΜΑ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

⁹⁷ Ο οδηγός συνέντευξης δίνεται στο Παράρτημα [Π4](#)

Αν και η δειγματοληψία είναι χαρακτηριστικό κυρίως των ποσοτικών ερευνητικών μεθόδων, στην ποιοτική έρευνα υπάρχουν επίσης τεχνικές δειγματοληψίας οι οποίες διαφέρουν σημαντικά από αυτές που χρησιμοποιούνται στην ποσοτική έρευνα (Ιωσηφίδης,2008). Στην έρευνα μας χρησιμοποιήσαμε την σκόπιμη δειγματοληψία (Ιωσηφίδης,2008; Babbie,2011) ή διαφορετικά δειγματοληψία κριτηρίου (Τσιώλης,2014), σύμφωνα με την οποία ο ερευνητής ορίζει ένα κριτήριο και στην συνέχεια εντοπίζει περιπτώσεις που ανταποκρίνονται στο κριτήριο αυτό (Τσιώλης,2014) ή επιλέγονται συμμετέχοντες οι οποίοι πληρούν κάποιο χαρακτηριστικό που συνάδει με τους σκοπούς της έρευνας. Το κριτήριο που λήφθηκε υπόψη στην παρούσα μελέτη αφορά στην σχέση των συνεντευξιαζόμενων με τις Δ.Ε.Υ.Α. και την γνώση του αντικειμένου τους. Οι συνεντευξιαζόμενοι προέρχονται ή έχουν απασχοληθεί στην τοπική αυτοδιοίκηση και έχουν με κάποιο τρόπο εμπλακεί στη διοίκηση και λειτουργία των Δ.Ε.Υ.Α., είτε από τη θέση της αιρετής πολιτικής διοίκησης, είτε ως στελέχη διοίκησης, είτε ως υπάλληλοι .

Από τους εννέα συνεντευξιαζόμενους, τέσσερις είναι υπάλληλοι Δ.Ε.Υ.Α., τρεις έχουν υπάρξει ή και είναι μέλη⁹⁸ Δ.Σ. Δ.Ε.Υ.Α., ένας εξ αυτών διαθέτει εξειδικευμένη γνώση στο αντικείμενο που εξετάζουμε, ενώ ένας συνεντευξιαζόμενος είναι ανώτατο διοικητικό στέλεχος του Δήμου Θέρμης. Τρεις δήλωσαν ότι δεν έχουν αντίρρηση να χρησιμοποιηθούν δεδομένα που να τους χαρακτηρίζουν όπως η επωνυμία τους και η ιδιότητά τους ενώ οι υπόλοιποι έξι ζήτησαν να τηρηθεί η ανωνυμία τους⁹⁹. Πάρα ταύτα προκειμένου να διασφαλιστεί η μη υπέρβαση των ορίων δεοντολογίας άθελά μας, κατά τη συγγραφή θα χρησιμοποιήσουμε συντομογραφίες και αριθμούς¹⁰⁰: Συν. 1, Συν. 4, Συν. 5 και Συν. 6 για τους υπάλληλους, Συν. 2 για τον εξειδικευμένο συνομιλητή, Συν. 3 , Συν. 7 και Συν. 8 για τα μέλη, Συν. 9 για το ανώτατο διοικητικό στέλεχος.

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Η παρούσα εργασία βασίστηκε στην ανάλυση οικονομικών στοιχείων και δεδομένων της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης, συγκέντρωση υλικού από έρευνα που διενεργήσαμε σε αρχειακό υλικό της Ε.Δ.Ε.Υ.Α. και άλλων σχετικών διαδικτυακών τόπων¹⁰¹ καθώς και στην διενέργεια ποιοτικών συνεντεύξεων. Οι δυσκολίες που συναντήσαμε ανάγονται στον περιορισμένο χρόνο που είχαμε στη διάθεσή μας για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής καθώς απαιτούνταν εκτεταμένη βιβλιογραφική και αρχειακή έρευνα, ανάλυση οικονομικών δεδομένων και διεξαγωγή ποιοτικών

⁹⁸ Ο χρόνος δεν προσδιορίζεται με ακρίβεια λόγω της ανωνυμίας που δηλώθηκε ότι πρέπει να τηρηθεί

⁹⁹ Το προφίλ των ερωτώμενων παρουσιάζεται στην βιβλιογραφία ως πρόσθετη ενότητα.

¹⁰⁰ Η αρίθμηση των συνεντευξιαζόμενων δόθηκε με τυχαία σειρά ώστε να διαφυλαχτούν κατά το δυνατό οι ερωτώμενοι.

¹⁰¹ Αναφέρεται αναλυτικά στις διαδικτυακές πηγές

συνεντεύξεων, προκειμένου να έχουμε κατά το δυνατό μια τεκμηριωμένη και ολιστική γνώση του υπό διερεύνηση θέματος. Η συγκεκριμένη εργασία επικεντρώθηκε στους λόγους διακύβευσης της βιωσιμότητας των Δ.Ε.Υ.Α. όπως αναδεικνύονται από μία μελέτη περίπτωσης, γεγονός που ενέχει κινδύνους περιορισμένων συμπερασμάτων. Επιπλέον τις περισσότερες συνεντεύξεις τις διεξαγάγαμε υπό πίεση χρόνου ενώ η χρήση συντομογραφιών αντί ονομάτων, λόγω σεβασμού στην επιθυμία των συνεντευξιαζόμενων για χρήση ανωνυμίας, έκανε αρκετά πιο δύσκολη την συγγραφή μήπως ακούσια αυτή παραβιαστεί. Τέλος, λόγω του περιορισμένου χρόνου εκπόνησης της παρούσας μελέτης, δεν ήταν εφικτή περαιτέρω εκτεταμένη έρευνα και σε άλλες Δ.Ε.Υ.Α. από τις οποίες πιθανά να προέκυπταν, συγκριτικά, πολύτιμα συμπεράσματα.

Κεφάλαιο 5: Μελέτη Περίπτωσης της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης

5.1 ΥΔΡΕΥΤΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΗΜΟΥ ΘΕΡΜΗΣ

Ο Δήμος Θέρμης βρίσκεται νότια του πολεοδομικού συγκροτήματος Θεσσαλονίκης και εκτείνεται από τις νοτιοανατολικές ακτές του Θερμαϊκού κόλπου μέχρι τον ορεινό όγκο του Χορτιάτη και το Χολομώντα καταλαμβάνοντας το μεγαλύτερο μέρος της λεκάνης του Ανθεμούντα.

Στο σύνολο του ο Δήμος Θέρμης υδροδοτείται από γεωτρήσεις. Η συνολική ζήτηση νερού, της περιοχής μελέτης, αφορά αποκλειστικά υπόγειο νερό που αντλείται μέσω γεωτρήσεων. Στο σύνολο του Δήμου υπάρχουν 62 υδρευτικές γεωτρήσεις των οποίων το νερό συγκεντρώνεται σε 58 υδρευτικές δεξαμενές και διανέμεται μέσω του δικτύου ύδρευσης που εκτείνεται σε 700 χιλιόμετρα. Η συνολική κατανάλωση του νερού στο Δήμο Θέρμης προορίζεται για αστική, βιομηχανική, αγροτική και κτηνοτροφική χρήση (Δ.Ε.Υ.Α.Θ, 2017).¹⁰²

Στην περιοχή του Δήμου έχουν κατασκευαστεί πέντε μικρά φράγματα με κύριο σκοπό τον τεχνητό εμπλουτισμό του υπόγειου υδροφορέα ενώ δύο, εξ αυτών, εξυπηρετούν τις ανάγκες άρδευσης δύο οικισμών.¹⁰³ Στο Δήμο δεν υφίσταται οργανωμένο δίκτυο άρδευσης μεγάλης κλίμακας. Οι ανάγκες άρδευσης καλύπτονται από γεωτρήσεις οι οποίες εξυπηρετούν μικρά αρδευτικά δίκτυα. Υπάρχουν σήμερα 32 αρδευτικές γεωτρήσεις και 119 χιλιόμετρα δικτύου που εξυπηρετεί αρδευόμενη έκταση 6.580 στρεμμάτων¹⁰⁴.

¹⁰² Πηγή Δ.Ε.Υ.Α.Θ.

¹⁰³ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Θέρμης 2015-2019

¹⁰⁴ Πηγή Δ.Ε.Υ.Α.Θ.

Αναφορικά με το αποχετευτικό δίκτυο αυτό καλύπτει μέρος του Δήμου Θέρμης. Υφίσταται στο σύνολο της Δ.Ε. Θέρμης, σε δύο μόνο Τοπικά Διαμερίσματα της Δ.Ε. Μίκρας (Τρίλοφος και Πλαγιάρι) ενώ στην Δ.Ε. Βασιλικών είναι υπό κατασκευή. Το σύνολο των συνδέσεων στο αποχετευτικό δίκτυο ανέρχεται σε 12.000. Στο Δήμο Θέρμης υφίσταται Ε.Ε.Λ. περιορισμένης πλέον δυναμικότητας η οποία δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες των κατοίκων λόγω της εκρηκτικής οικιστικής ανάπτυξης. Σημειώνουμε ότι σε εξέλιξη βρίσκεται η κατασκευή νέας Ε.Ε.Λ. η οποία προβλέπεται να καλύψει πλέον όλες τις ανάγκες του πληθυσμού.

5.2 Η Δ.Ε.Υ.Α. ΘΕΡΜΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ Ν. 3852/2010 (ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ)

Με την με αριθμό 101/2011¹⁰⁵ απόφαση, το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Θέρμης αποφάσισε τη συγχώνευση των υφιστάμενων Δ.Ε.Υ.Α. Μίκρας και Θέρμης και της Υπηρεσίας Ύδρευσης του πρώην Δήμου Βασιλικών και καθόρισε περιοχή αρμοδιότητας της νέας Δ.Ε.Υ.Α. τη διοικητική περιφέρεια του Δήμου Θέρμης, όπως αυτός προέκυψε μετά την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης». Η Δ.Ε.Υ.Α Θέρμης, με βάση την περιοχή αρμοδιότητας της, καλείται να παρέχει υπηρεσίες ύδρευσης (για αστική και αρδευτική χρήση) και αποχέτευσης σε μία έκταση 385.521,80¹⁰⁶ στρεμμάτων και σε μόνιμο πληθυσμό που ανέρχεται στις 53.201 κατοίκους.¹⁰⁷

Η Δ.Ε.Υ.Α.Θ. κατά τη συνένωση (2011) απασχολούσε είκοσι (20) μόνιμους υπαλλήλους προερχόμενους από τις δύο συγχωνευθείσες Δ.Ε.Υ.Α. και έντεκα (11) με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου. Σήμερα η Δ.Ε.Υ.Α Θέρμης (2017) απασχολεί είκοσι τρεις (23) μόνιμους υπαλλήλους και έντεκα (11) ορισμένου χρόνου διευθυντικής διάρκειας.

Την δεκαετία, 2001-2011, ο Δήμος Θέρμης αποτέλεσε οικιστικό προορισμό για πολλούς κατοίκους του πολεοδομικού συγκροτήματος Θεσσαλονίκης με αποτέλεσμα να υπάρξει μία ραγδαία αύξηση του πληθυσμού η οποία αναμενόταν ότι θα επηρεάσει την κατανάλωση και χρήση των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης. Με βάση οικονομοτεχνική μελέτη η οποία εκπονήθηκε κατά τη συγχώνευση ώστε να διαπιστωθεί η βιωσιμότητα της νέας επιχείρησης, εκτιμήθηκε η κατανάλωση υπηρεσιών ύδρευσης καθώς και τα αναμενόμενα έσοδα σε βάθος πενταετίας με ποσοστό αύξησης 5% ανά έτος. Κατά την εκπόνηση της ανωτέρω μελέτης λήφθηκε υπόψη η εκρηκτική οικιστική ανάπτυξη που είχε καταγραφεί στο Δήμο τα τελευταία

¹⁰⁵ ΦΕΚ 1101/Β/2011

¹⁰⁶ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Θέρμης

¹⁰⁷ <http://www.statistics.gr/2011-census-pop-hous>

έτη. Η μέση τιμή ανά κυβικό μέτρο κατανάλωσης νερού που λήφθηκε υπόψη ήταν 1,16€ και αποτελούσε την μέση τιμή που προέκυψε από την κατανάλωση του έτους 2010 και των εσόδων που πραγματοποιήθηκαν και αφού λήφθηκαν υπόψη όλες οι σχετικές οικονομικές παράμετροι.

Στον πίνακα 5.1 παρατίθεται η εκτίμηση που έγινε το 2010 και για τα επόμενα πέντε έτη. Σημειώνεται ότι το έτος 2016 υπολογίστηκε από την γράφουσα προκειμένου να υπάρξει αποτύπωση στοιχείων σε χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών από τη σύσταση της νέας Δ.Ε.Υ.Α. ήτοι από το έτος 2011.

Πίνακας 5. 1
Εκτιμώμενη Κατανάλωση & Αναμενόμενα Έσοδα Επικράτειας Δήμου

ΕΤΗ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΚΥΒΙΚΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ (m ³)	3.729.310	3.916.500	4.112.325	4.317.941	4.533.838	4.760.530	4.998.557
ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΜΕ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2010	100%	+5,02%	+10,27%	+15,78%	+21,57%	+27,65%	+34,03%
ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΜΕ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΕΤΟΣ	100%	+5,02%	+5,00%	+5,00%	+5,00%	+5,00%	+5,00%
ΠΟΣΑ ΣΕ €	4.326.000,00	4.543.140,00	4.770.297,00	5.008.811,56	5.259.252,08	5.522.214,80	5.798.326,12

ΠΗΓΗ :Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Με βάση τα πραγματοποιηθέντα κυβικά κατανάλωσης για τα έτη 2010 έως και 2016 και έχοντας λάβει ως τιμή μονάδας ανά κυβικό μέτρο την ίδια μέση τιμή (1,16), που χρησιμοποιήθηκε το έτος 2010, παραθέτουμε στον πίνακα 5.2. την πορεία των εσόδων με βάση πλέον την πραγματοποιηθείσα κατανάλωση.

Πίνακας 5. 2
Πραγματοποιηθείσα Κατανάλωση Επικράτειας Δήμου

ΕΤΗ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΚΥΒΙΚΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ (m ³)	3.729.310	2.696.044	3.933.483	3.554.664	3.064.385	3.016.806	2.971.527
ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΜΕ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2010	100%	-27,71%	+5,47%	-4,68%	-17,83%	-19,11%	-20,32%
ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΜΕ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΕΤΟΣ	100%	-27,71%	+45,90%	-9,63%	-13,79%	-1,55%	-1,50%
ΠΟΣΑ ΣΕ €	4.326.000,00	3.127.411,04	4.562.839,96	4.123.410,24	3.554.686,60	3.499.494,96	3.446.971,32

ΠΗΓΗ :Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Παρατηρούμε ότι το 2011 υπήρξε αρκετά σημαντική μείωση της κατανάλωσης της τάξης 27% ενώ το επόμενο έτος (2012) η κατανάλωση επανήλθε στα επίπεδα του 2010. Από το έτος 2013 και εντεύθεν παρουσιάζεται μία σταδιακή μείωση της κατανάλωσης με σημαντικότερη αυτή το

2016 όπου ανέρχεται σε 20% λιγότερο από το 2010, ενώ μεταξύ των ετών όπου η κατανάλωση παρουσιάζει πτωτική πορεία σημαντική είναι αυτή του 2014 όπου και παρουσιάζεται η πρώτη σημαντική μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

5.3 ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Δ.Ε.Υ.Α.Θ.

Σύμφωνα με το άρθρο 25 του ν. 1069/80¹⁰⁸ «Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, που εγκρίνεται από το οικείο δημοτικό συμβούλιο, καθορίζονται χωριστά τιμολόγια για την υπηρεσία ύδρευσης και αποχέτευσης. Με την παραπάνω απόφαση ... καθορίζονται τα τιμολόγια για τις διάφορες κατηγορίες καταναλωτών ..., ειδικά τέλη, πάγιες χρεώσεις για την κάλυψη του ελάχιστου κόστους λειτουργίας, καθώς και κάθε τιμολόγιο ...» Ομοίως με την παρ. 3 του ίδιου άρθρου «το Διοικητικό Συμβούλιο της επιχείρησης μπορεί να θεσπίζει ειδικό τιμολόγιο για τις ευπαθείς ομάδες των καταναλωτών, ...». Επίσης αναφέρεται ότι τα έσοδα από τα τέλη θα πρέπει να καλύπτουν το ελάχιστο κόστος λειτουργίας, ενώ κάθε τιμολόγιο που αφορά σε αντικείμενο που περιλαμβάνεται στις δραστηριότητες της επιχείρησης θα πρέπει υποχρεωτικά να καλύπτει τις αναγκαίες λειτουργικές δαπάνες, το κόστος επενδύσεων, το περιβαλλοντικό κόστος και το κόστος ανάκτησης υπηρεσιών ύδατος. Η τιμολόγηση των υπηρεσιών της επιχείρησης θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τη μελέτη κόστους οφέλους που συντάσσεται στην περίπτωση αναπροσαρμογής των τιμολογίων.

Η Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης από το 2011¹⁰⁹, μέχρι και σήμερα, έχει υιοθετήσει τιμολόγηση των υπηρεσιών της με βάση την αύξουσα κλιμακωτή χρέωση. Η συγκεκριμένη πολιτική τιμολόγησης βασίζεται στην προοδευτική τιμολόγηση όπου τίθενται όρια στην ποσότητα κατανάλωσης και η τιμή χρέωσης αυξάνεται με την διαδοχική αύξηση της ποσότητας κατανάλωσης. Τα όρια καθώς και η τιμή τίθενται με απόφαση της αρχής (Rogers *et al.*, 2002), ήτοι στην παρούσα, του Διοικητικού Συμβουλίου. Με την κλιμακωτή τιμολόγηση ευνοούνται οι αδύναμες τάξεις χρηστών καθώς έχουν πρόσβαση στο νερό με πολύ χαμηλές τιμές ενώ η τιμή αυξάνεται για κατανάλωση πέρα από τον ελάχιστο όγκο (Rogers *et al.*, 2002).

Η τιμολογιακή πολιτική¹¹⁰ της ενιαίας Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης, ψηφίστηκε αρχικά το 2011 κατά τη σύσταση της και κατά το κύριο μέρος της ίσχυε μέχρι την έναρξη της έρευνας για τη συγγραφή της παρούσας διπλωματικής. Το 2012 υπήρξαν τροποποιήσεις και ειδικότερα προσθήκη ειδικής κατηγορίας καταναλωτών. Στο έτος 2013 αναπροσαρμόστηκε το μέρος που αφορά την

¹⁰⁸ Ιδρυτικός νόμος Δ.Ε.Υ.Α.

¹⁰⁹ Έτος σύστασης της ενιαίας Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης

¹¹⁰ Αναλυτικά παρατίθεται στο Παράρτημα Πίνακας [Π5.1](#)

κατανάλωση ύδρευσης και τις ειδικές κατηγορίες πληθυσμού¹¹¹. Σημειώνουμε δε, ότι επί της αξίας κατανάλωσης ύδρευσης επιβάλλεται ειδικό τέλος 80% σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 του ν. 1069/80. Η αξία ύδρευσης επιβαρύνεται με μειωμένο Φ.Π.Α. 13% ενώ όλες οι υπόλοιπες υπηρεσίες συμπεριλαμβανομένου του ειδικού τέλους και των υπηρεσιών αποχέτευσης επιβαρύνεται με Φ.Π.Α.24%.

5.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ Δ.Ε.Υ.Α.Θ.

Με βάση τις οικονομικές πληροφορίες που υπήρχαν κατά το έτος 2010, την τιμολογιακή πολιτική των συνενωμένων υπηρεσιών¹¹², και των απολογιστικών τους στοιχείων, προβλέφθηκε, όπως προαναφέραμε στο κεφ. 5.2., αύξηση της κατανάλωσης με αναμενόμενη αύξηση των εσόδων. Οι εκτιμήσεις των οικονομικών αποτελεσμάτων δίνονται στο γράφημα 5.1. και αναλυτικά στο Παράρτημα¹¹³

Γράφημα 5. 1
Εκτιμώμενη Πορεία Καθαρών Αποτελεσμάτων Χρήσεων 2011-2015

ΠΗΓΗ: Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Μελετώντας τους Ισολογισμούς της Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης, ετών 2011 έως 2016, τα καθαρά αποτελέσματα χρήσεως, όπως απεικονίζεται στο γράφημα 5.2¹¹⁴, ενώ κατά το χρόνο σύστασης (2011) ανήλθαν σε 580.656,38€, ποσό που υπερέβη και το αισιόδοξο σενάριο της οικονομικής πορείας της επιχείρησης, στην συνέχεια παρουσίασαν πτωτική πορεία με αποτέλεσμα τα έτη 2015 και 2016 η επιχείρηση να εμφανίσει ζημία.

¹¹¹ Αναλυτικά παρατίθεται στο παράρτημα και στους Πίνακες [Π5.2](#) – [Π5.3](#).

¹¹² Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης και Μίκρας καθώς και της υπηρεσίας ύδρευσης του πρώην Δήμου Βασιλικών της οποίας οι αρμοδιότητες μεταφέρθηκαν στην ενοποιημένη Δ.Ε.Υ.Α.

¹¹³ Πίνακας [Π6](#)

¹¹⁴ Αναλυτικά αναφέρονται τα ποσά στον Πίνακα [Π17](#) του Παραρτήματος

Γράφημα 5. 2
Πραγματική Πορεία Αποτελεσμάτων Χρήσεων 2011-2016

ΠΗΓΗ Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Προκειμένου να λάβουμε γνώση της πραγματικής εικόνας της επιχείρησης επωφελές θα ήταν να μελετήσουμε την Γενική Εκμετάλλευση της περιόδου 2011-2016.

Η Κατάσταση Γενικής Εκμετάλλευσης έχει σημαντική βαρύτητα και χρησιμεύει για τον προσδιορισμό των καθαρών τακτικών και οργανικών αποτελεσμάτων, τα οποία πραγματοποιούνται μέσα στη χρήση που κλείνει, από την εκμετάλλευση των διάφορων δραστηριοτήτων της οικονομικής μονάδας. Αποτυπώνει την ουσιαστική οικονομική πορεία της επιχείρησης με βάση τα ομαλά έσοδα και έξοδά της, παρουσιάζει το οργανικό αποτέλεσμα δηλαδή το αποτέλεσμα από τις οργανικές εργασίες της επιχείρησης (Σακέλλης, 2003).

Πίνακας 5.3
Διαχρονική Εξέλιξη Εξόδων (Από Λογαριασμό Γενικής Εκμετάλλευσης 2011 -2016)

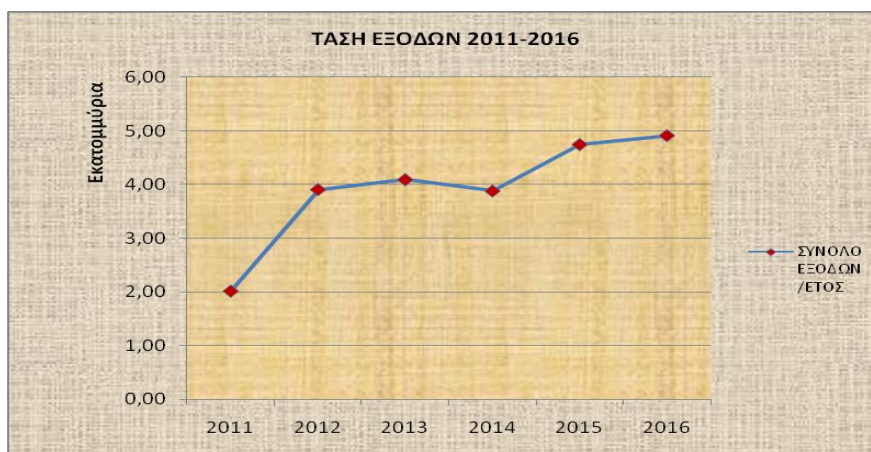
ΕΤΗ	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΠΟΣΟΣΤΟ	100%	+48,43%	+4,50%	-5,45%	+18,25%	+3,39%

ΠΗΓΗ: Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Τα τακτικά έξοδα για τα έτη 2011 έως 2016 παρατίθενται ποσοστιαία στον ανωτέρω πίνακα 5.3 και απεικονίζεται διαχρονικά η τάση στο γράφημα 5.3.¹¹⁵.

¹¹⁵ Αναλυτικά οι πίνακες Γενικής Εκμετάλλευσης της Δ.Ε.Υ.Α.Θ παρουσιάζονται στο Παράρτημα πίνακας [Π8](#)

Γράφημα 5.3
Τάση εξόδων από Λογαριασμό Γενικής Εκμετάλλευσης 2011-2016

ΠΗΓΗ:Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Όπως συμπεραίνεται, από τον γράφημα 5.3, η επιχείρηση παρουσίασε ανοδική τάση στην πορεία των εξόδων, κατά τα έτη 2011-2016, με εξαίρεση το έτος 2014 όπου παρουσιάζεται πτωτική πορεία της τάξης 5,45% η οποία όμως το επόμενο έτος (2015) επανέρχεται σε υψηλά επίπεδα.

Πίνακας 5.4
Διαχρονική Εξέλιξη Εσόδων (Από Λογαριασμό Γενικής Εκμετάλλευσης 2011 -2016)

ΕΤΗ	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΠΟΣΟΣΤΟ	100%	+35,84%	-14,22%	-5,86%	-3,85%	+14,08%

ΠΗΓΗ:Δ.Ε.Υ.Α.Θ.(Ιδία επεξεργασία)

Τα έσοδα της επιχείρησης, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα 5.4 και αποτυπώνονται στο γράφημα 5.4, έχουν ανοδική πορεία στο έτος 2012 ενώ στην συνέχεια παρουσιάζουν συνεχόμενη πτωτική πορεία με μικρή ανάκαμψη της τάξης του 14,08% κατά το έτος 2016.

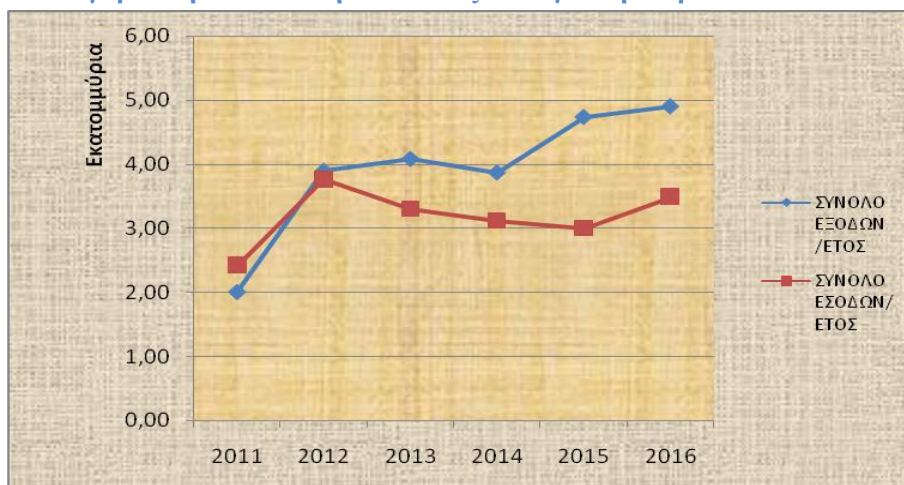
Γράφημα 5.4
Τάση εξόδων από Λογαριασμό Γενικής Εκμετάλλευσης 2011-2016

ΠΗΓΗ Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Συγκριτικά η πορεία των εξόδων και εσόδων της επιχείρησης για την περίοδο μελέτης, απεικονίζονται στο γράφημα 5.5

Γράφημα 5. 5
Συγκριτική απεικόνιση εσόδων-εξόδων για την περίοδο 2011-2016

ΠΗΓΗ Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

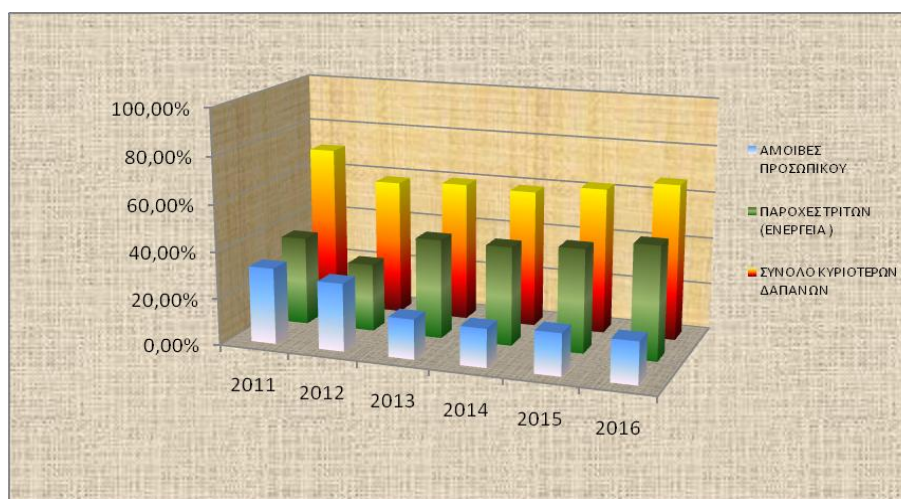
Όπως προκύπτει από το γράφημα 5.5 είναι εμφανής η απόκλιση μεταξύ εσόδων και εξόδων κυρίως μετά το 2012 όπου τα έσοδα ακολουθούνε πτωτική πορεία ενώ τα έξοδα της επιχείρησης συνεχώς αυξάνονται. Παρά την ανοδική πορεία των εξόδων, παρατηρούμε μετά το έτος 2015 ότι γίνεται μια προσπάθεια ανάκαμψης όπου τα έσοδα αρχίζουν να παρουσιάζουν βελτίωση. Ωστόσο η ψαλίδα συνεχίζει να παραμένει ανοικτή.

Κατά την επεξεργασία των οικονομικών δεδομένων αναγκαίο ήταν να διερευνήσουμε ποιοι παράγοντες συνετέλεσαν ώστε να παρατηρείτε συνεχής αυξητική πορεία των εξόδων ενώ αντίστοιχα τα έσοδα να παρουσιάζουν πτωτική πορεία. Αυτό που διαπιστώσαμε είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος των εξόδων καταλαμβάνουν οι παροχές τρίτων, που στην συγκεκριμένη περίπτωση αφορά στην ενέργεια, με μέσο ποσοστό 40,82% στο σύνολο των ετών, και οι αμοιβές προσωπικού με μέσο όρο 22% ενώ τα ανωτέρω έξοδα καταλαμβάνουν μέσο ποσοστό της τάξης του 62,77% στο σύνολο των εξόδων. Στο γράφημα 5.6 απεικονίζεται συγκριτικά το ποσοστό των κυριότερων εξόδων της Δ.Ε.Υ.Α. στα έτη μελέτης¹¹⁶.

¹¹⁶ Αναλυτικά δίνονται στον Πίνακα [Π9](#) του Παραρτήματος

Γράφημα 5. 6

Συγκριτική απεικόνιση κυριότερων εξόδων σε σχέση με το σύνολο των εξόδων 2011-2016

ΠΗΓΗ Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Σημαντικό είναι ότι οι αμοιβές προσωπικού μετά το 2012 έως και το 2014 διατηρούνται περίπου στο ίδιο ύψος, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην ένταξη των υπαλλήλων της Δ.Ε.Υ.Α. στο ενιαίο μισθολόγιο. Να σημειώσουμε ότι τα έτη 2015 & 2016 υπάρχει μια αύξηση της τάξης 2% που προκύπτει από το γεγονός ότι οι υπάλληλοι έχουν κερδίσει ασφαλιστικά μέτρα κατά της επιχείρησης για την εφαρμογή του ενιαίου μισθολογίου και ειδικότερα για τις περικοπές που είχαν υποστεί η οποία σε μερικές περιπτώσεις ξεπερνούσε κατά πολύ το όριο του 25% μείωσης που είχε τεθεί από το νόμο.

Το μεγαλύτερο έξοδο για την Δ.Ε.Υ.Α.Θ., είναι το ενεργειακό κόστος το οποίο αγγίζει περίπου το 50% των συνολικών εξόδων της επιχείρησης. Ενέργειες διευθέτησης του μεγάλου προβλήματος αυτού έχουν γίνει μέσω της Ε.Δ.Ε.Υ.Α. χωρίς όμως να έχει επιτευχθεί κάποιο θετικό αποτέλεσμα. Η Δ.Ε.Υ.Α.Θ. αποπληρώνει μηνιαίως τις οφειλές της προς τη Δ.Ε.Η. προκειμένου να επωφεληθεί της έκπτωσης λόγω εμπρόθεσμης εξόφλησης η οποία είναι της τάξης του 15% γεγονός όμως που της προκαλεί προβλήματα ρευστότητας αφού πρέπει μηνιαίως να καταβάλλει τουλάχιστον 100.000,00€¹¹⁷.

Στον αντίποδα, κυριότερη πηγή εσόδων αποτελούν οι πωλήσεις υπηρεσιών που αφορούν κυρίως πωλήσεις από τις υπηρεσίες ύδρευσης, δευτερεύοντος αποχέτευσης και τέλος άρδευσης. Στο σύνολό τους, κατά μέσο όρο, αποτελούν το 89% των εσόδων της επιχείρησης. Παραστατικά απεικονίζονται στο γράφημα 5.7¹¹⁸

¹¹⁷ Πηγή: Δ.Ε.Υ.Α.Θ.

¹¹⁸ Αναλυτικά δίνονται στον Πίνακα [Π10](#) του παραρτήματος

Γράφημα 5. 7

Απεικόνιση κυριότερων εσόδων σε σχέση με το σύνολο των εσόδων 2011-2016

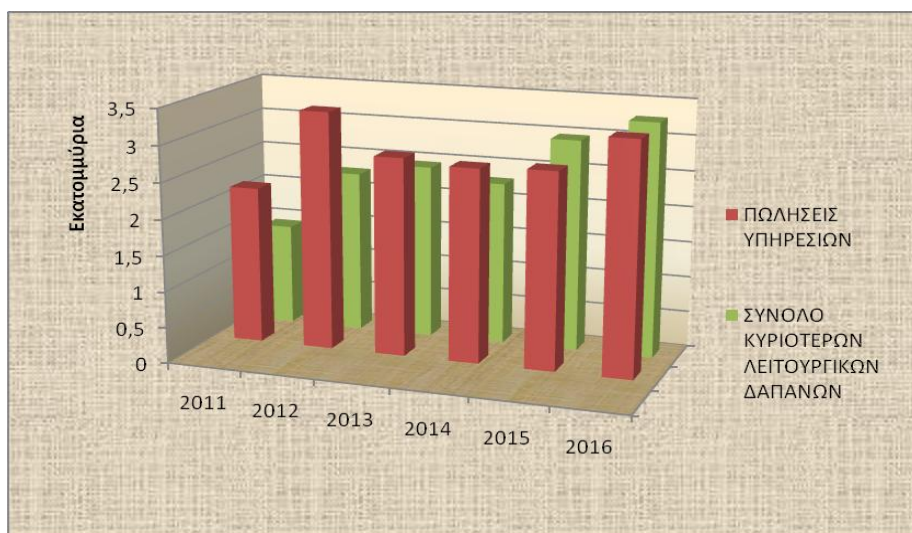

ΠΗΓΗ Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Αυτό που θέλουμε να επισημάνουμε είναι ότι τα έσοδα, εκτός από το έτος 2014 όπου παρουσιάζουν πτώση και κυμαίνονται στο 84% των συνολικών εσόδων, τα επόμενα έτη διαπιστώνουμε ότι κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα ($\pm 5\%$), γεγονός που υποδεικνύει ανελαστικότητα. Πιθανό είναι να μην υπάρχουν δυνατότητες αύξησης αυτών χωρίς αύξηση στην τιμή της προσφερόμενης υπηρεσίας. Συγκριτικά η πορεία των κυριότερων εσόδων και εξόδων, διαχρονικά στα έτη μελέτης, παρουσιάζονται στο γράφημα 5.8.

Γράφημα 5. 8

Διαχρονική συγκριτική απεικόνιση πωλήσεων υπηρεσιών & κυριότερων λειτουργικών δαπανών

ΠΗΓΗ Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Εκτός από το έτος 2012 όπου οι πωλήσεις υπηρεσιών καλύπτουν τις κυριότερες λειτουργικές δαπάνες, στα επόμενα έτη, 2013- 2014, παρατηρούμε οριακή κάλυψη των δαπανών ενώ στα έτη 2015 και 2016 οι κυριότερες δαπάνες υπερκαλύπτουν τις πωλήσεις υπηρεσιών.

Σχετικά με την ανελαστικότητα των εσόδων, αναφορά θα πρέπει να γίνει στους παράγοντες που συμβάλλουν στην αύξηση ή μη αυτών. Τα έσοδα της Δ.Ε.Υ.Α.Θ. προκύπτουν, όπως είδαμε παραπάνω, από την πώληση των υπηρεσιών της. Αυτονόητο θεωρείται λοιπόν ότι θα πρέπει αφενός να τιμολογούνται όλες οι παρεχόμενες υπηρεσίες της αφετέρου να τιμολογούνται με τρόπο ώστε να καλύπτουν τουλάχιστον τα λειτουργικά έξοδα. Κατά την τροποποίηση της τιμολογιακής πολιτικής της Δ.Ε.Υ.Α.Θ, το έτος 2012, εγκρίθηκε η χρέωση των υπηρεσιών ύδρευσης σε όλα τα δημόσια κτήρια, ναούς, γήπεδα, πάρκα κ.λ.π.. Μέσα από την έρευνα μας διαπιστώθηκε ότι εκλείπει η τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδατος στις κατηγορίες αυτές γεγονός που συμβάλλει στην μείωση του εσόδου από την πώληση των υπηρεσιών.

Επίσης διαπιστώθηκε ότι κατά το έτος 2015 ενώ η συνολική ποσότητα άντλησης νερού ήταν $4.029.562\text{m}^3$ η συνολική ποσότητα που εισήλθε στο δίκτυο προς κατανάλωση ήταν $2.937.861\text{m}^3$. Ομοίως και το έτος 2016 η συνολική ποσότητα άντλησης ανήλθε σε $4.200.000\text{m}^3$ νερού ενώ η ποσότητα κατανάλωσης ανήλθε σε $3.010.000\text{m}^3$, παρουσιάζοντας απόκλιση 29%, ποσοστό που θεωρείται μεγάλο από τα αρμόδια στελέχη.

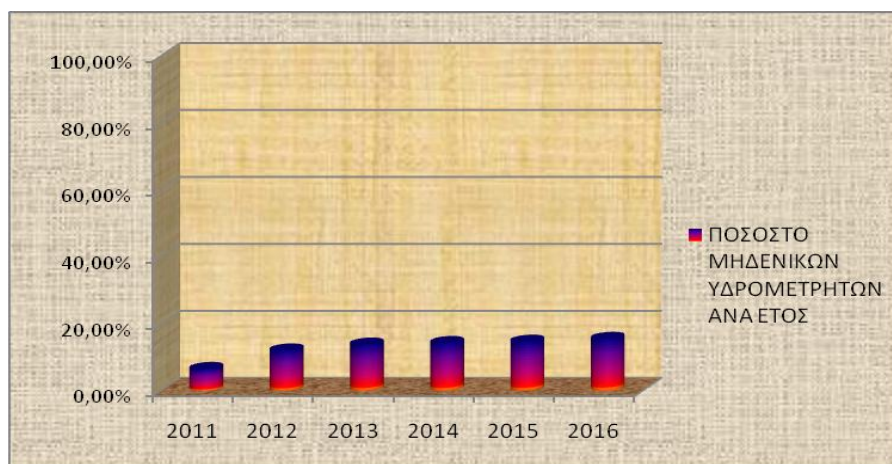
Στοιχείο, που επίσης θα πρέπει να επισημανθεί, είναι ότι σε σύνολο 25.155 υδρομετρητών υπάρχουν κατά μέσο όρο 3.200 υδρομετρητές που παρουσιάζουν μηδενική κατανάλωση γεγονός που αναγάγετε σε περίπου 9.600 μηδενικές μετρήσεις το έτος¹¹⁹. Στο γράφημα 5.9 απεικονίζεται διαχρονικά η ποσοστιαία αύξηση των μηδενικών υδρομετρητών και κατά συνέπεια των μηδενικών μετρήσεων¹²⁰. Η έντονη διαφορά που παρατηρείτε μεταξύ του έτους 2011 και 2012 πιθανολογείτε ότι προέρχεται από το γεγονός ότι το 2011 ήταν το πρώτο έτος συνένωσης των Δ.Ε.Υ.Α. και οι υπηρεσίες καταμέτρησης δεν ήταν ακόμη επαρκώς στελεχωμένες. Το γεγονός ότι παρουσιάζεται μεγάλο ποσοστό μηδενικών μετρήσεων αποδίδεται στο γεγονός ότι υπάρχουν ακατοίκητες κατοικίες, εγκαταλελειμμένες, πιθανή βλάβη υδρομετρητή ή πιθανά λάθη των καταμετρητών. Πρόθεση των στελεχών της επιχείρησης, όπως δηλώθηκε στην γράφουσα, είναι η ενδελεχής διερεύνηση των μηδενικών υδρομετρητών καθώς αποτελεί πιθανή αιτία απώλειας εσόδων.

¹¹⁹ Η Δ.Ε.Υ.Α.Θ. καταμετρεί την κατανάλωση του νερού ανά τετράμηνο.

¹²⁰ Αναλυτικά παρατίθενται στον Πίνακα [Π11](#) του Παραρτήματος

Γράφημα 5. 9

Διαχρονική απεικόνιση μηδενικών μετρήσεων (2011-2016)

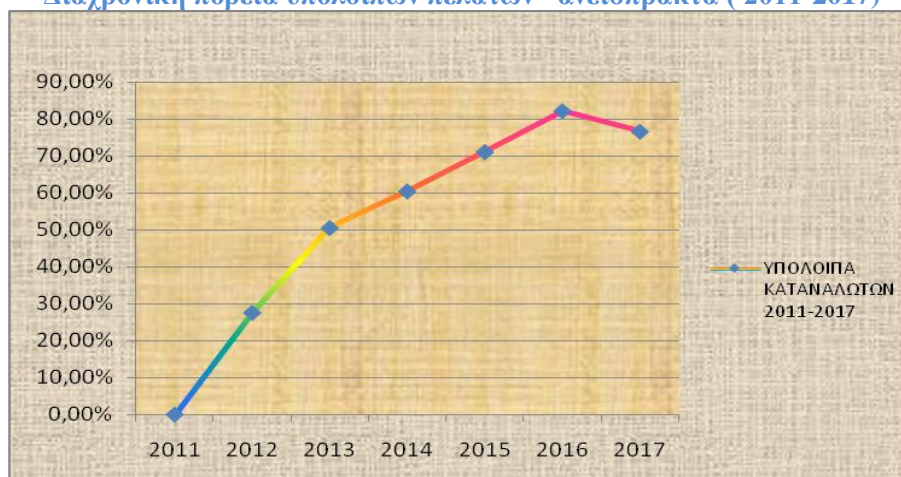
ΠΗΓΗ Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Για το λόγο ότι η έρευνα χρονολογείται στα έτη 2011 -2016, διάστημα που εντάσσεται στην περίοδο της οικονομικής κρίσης της χώρας, επωφελές ήταν να εξετάσουμε και τη δυνατότητα πληρωμής των λογαριασμών ύδρευσης εκ μέρους των καταναλωτών.

Από την έρευνα, λαμβάνοντας ως έτος αρχής το 2011 όπου θεωρήσαμε ότι τα υπολοίπα πελατών είναι 0% διαπιστώθηκε ότι αυτά αυξάνονται με σχεδόν κατακόρυφη ανοδική πορεία σε χρονικό διάστημα πέντε ετών. Καθώς η περίοδος μελέτης αφορά έξι (6) έτη κρίναμε επωφελές να εντάξουμε στην μελέτη μας και το έτος 2017 όπου μετά από πέντε έτη παρατηρούμε την έναρξη καθοδικής πορείας των υπολοίπων πελατών (ανείσπρακτα). Στο γράφημα 5.10 απεικονίζεται διαχρονικά η πορεία των ανείσπρακτων οφειλών της Δ.Ε.Υ.Α.Θ.

Γράφημα 5. 10

Διαχρονική πορεία υπολοίπων πελατών –ανείσπρακτα (2011-2017)

ΠΗΓΗ Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

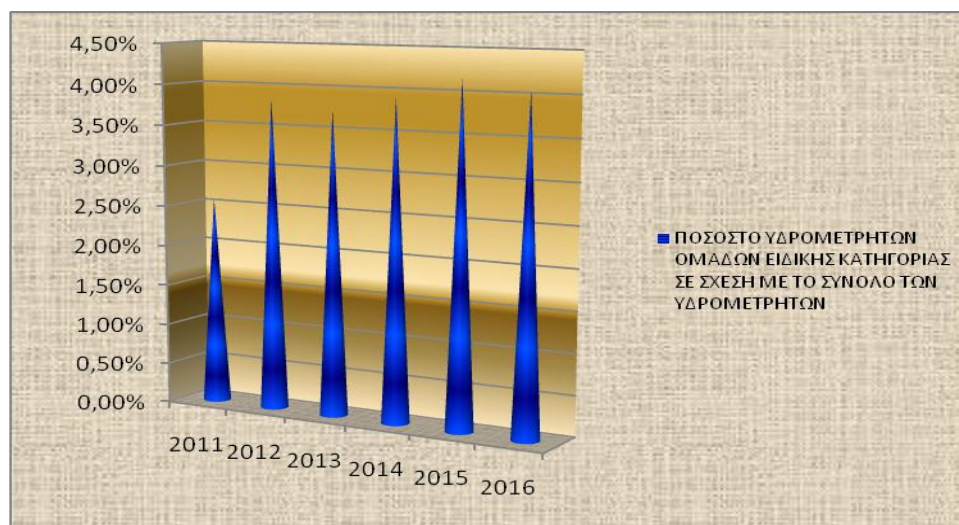
Σημαντικό είναι να προσθέσουμε ότι η Δ.Ε.Υ.Α.Θ. από το έτος 2014 υιοθέτησε πολιτικές ρύθμισης των οφειλών των πελατών της ενώ τηρεί άτυπο διακανονισμό προκειμένου να

διευκολύνει τους καταναλωτές να αποπληρώσουν τις οφειλές τους. Επίσης, σύμφωνα με την πληροφόρηση που δόθηκε στην γράφουσα από στελέχη της επιχείρησης, η υπηρεσία πριν προβεί σε εφαρμογή των αναγκαστικών μέτρων είσπραξης όπως διακοπή υδροδότησης ή και βεβαίωσης των οφειλών στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ ειδοποιεί κατ'επανάληψη με όλα τα πρόσφορα μέτρα (εγγράφως και τηλεφωνικώς) τον καταναλωτή προκειμένου αυτός να τακτοποιήσει τις υποχρεώσεις του προς την Δ.Ε.Υ.Α.Θ.

Τέλος αναφορά θα πρέπει να γίνει και στα ειδικά τιμολόγια που έχει υιοθετήσει η Δ.Ε.Υ.Α.Θ., στα πλαίσια άσκησης κοινωνικής πολιτικής, τα οποία παρέχουν στον καταναλωτή που εντάσσεται στις αυτές κατηγορίες¹²¹ έκπτωση της τάξης του 50% και κατανάλωσης μέχρι τα 105m³. Ειδικότερα στο σύνολο των 25.155 υδρομετρητών, κατά μέσο όρο, οι υδρομετρητές που ανήκουν στις ειδικές κατηγορίες πληθυσμού¹²² καταλαμβάνουν ποσοστό από 2,5% το 2011 μέχρι και 4% το 2016. Παρατηρείται μια αύξηση της τάξης του 1,5% στα έτη μελέτης. Παραστατικά παρουσιάζεται στο γράφημα 5.11

Γράφημα 5. 11

Ποσοστό ομάδων ειδικών κατηγοριών στο σύνολο του πληθυσμού

ΠΗΓΗ Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Αξιοσημείωτο είναι να αναφέρουμε ότι ενώ κατά το έτος 2011 ο πληθυσμός των υδρομετρητών που εντασσόταν σε αυτές τις κατηγορίες ήταν 646, το έτος 2016 είχαν αυξηθεί κατά 60%.¹²³. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το γεγονός ότι οι οικογένειες με εισόδημα κάτω των 8.000,00€

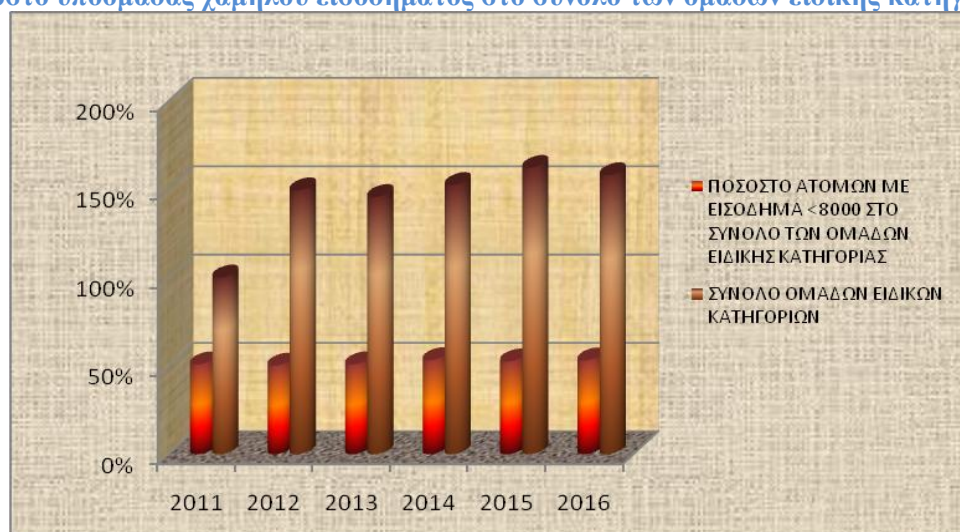
¹²¹ Πολύτεκνοι, άποροι, Α.Μ.Ε.Α., Άτομα με εισόδημα <8.000,00€

¹²² Αναλυτικά δίνονται στον Πίνακα [Π12](#) του παραρτήματος

¹²³ είχαν ανέλθει στους 1021 υδρομετρητές

καταλαμβάνουν πάνω από το 50%, κατά μέσο όρο, του συνόλου των ομάδων ειδικών κατηγοριών όπως διαφαίνεται και από το γράφημα 5.12.

Γράφημα 5.12
Ποσοστό υποομάδας χαμηλού εισοδήματος στο σύνολο των ομάδων ειδικής κατηγορίας

ΠΗΓΗ Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Αυτό που παρατηρούμε επιπλέον είναι ότι κατά τα έτη 2014 έως και 2016 καταγράφεται μία αύξηση, διαχρονικά, στην υποομάδα χαμηλού εισοδήματος η οποία κυμαίνεται στο $\pm 2\%$.

Κατά την συγγραφή της παρούσας μελέτης η Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης επιχειρούσε εκπόνηση μελέτης κόστους οφέλους η οποία θα χρησιμοποιούνταν για την κατάρτιση νέου τιμολογίου για το έτος 2018, σύμφωνα με τις επιταγές της Οδηγίας λαμβάνοντας υπόψη το χρηματοοικονομικό κόστος. Με βάση τους υπολογισμούς η Δ.Ε.Υ.Α.Θ. έπρεπε κατά το έτος 2016 να αυξήσει κατά ποσοστό 10,3% τα έσοδα της και κατά 0,13€ την μεσοσταθμική τιμή ανά κυβικό μέτρο νερού, Για το έτος 2017 αυτό προβλέφθηκε¹²⁴ ότι έπρεπε να είναι περίπου 5% ενώ δεν θα απαιτηθεί να γίνει οποιαδήποτε παρέμβαση (αύξηση –μείωση) στο τιμολόγιο για το έτος 2018¹²⁵. Η επιχείρηση προσδοκά να καλύψει το κενό από την τιμολόγηση του "μη ανταποδοτικού ύδατος" καθώς και τη μείωση του ενεργειακού κόστους μέσω της βελτίωσης των υποδομών της. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι τα ατιμολόγητα ύδατα των κοινωνικών υποδομών του Δήμου, όπως εκτιμάται, ανέρχονται σε 476.000 κυβικά και η βεβαίωση τους θα επιφέρει καθαρά έσοδα 314.760 ευρώ.

Η Δ.Ε.Υ.Α.Θ. προτίθεται με την νέα τιμολογιακή πολιτική να αναστείλει την είσπραξη του ειδικού τέλους 80%, που διατίθεται για κατασκευές και μελέτες, καθώς θεωρεί ότι με βάσει τον

¹²⁴ Αφορά πρόβλεψη καθώς δεν είχε ολοκληρωθεί η οικονομική χρήση του έτους συνεπώς δεν υπήρχαν ολοκληρωμένες οικονομικές καταστάσεις και πραγματικά στοιχεία για το έτος αυτό.

¹²⁵ Στο παράρτημα και στον Πίνακα [Π13](#) δίνονται αναλυτικά οι υπολογισμοί και οι προβλέψεις

προγραμματισμό της αυτά καλύπτονται από το υφιστάμενο αποθεματικό του 80% και τις χρηματοδοτήσεις του Ε.Σ.Π.Α. Επιπλέον προτίθεται να παρέχει επιπλέον αύξηση στο ποσοστό έκπτωσης (από 50% σε 60%) που αφορά το κοινωνικό τιμολόγιο, στα πλαίσια άσκησης κοινωνικής πολιτικής ενώ αυξάνει και το εισοδηματικό όριο για τους πολύτεκνους και ανέργους εάν αυτοί πληρώνουν στεγαστικό δάνειο. Εν κατακλείδι η επιχείρηση δεν προτίθεται να αυξήσει το τιμολόγιο της παρά να μειώσει τις δαπάνες και να ενεργοποιήσει ανεκμετάλλευτες πηγές εσόδων.

Κεφάλαιο 6 : Αποτελέσματα Ποιοτικών Συνεντεύξεων

6.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ Δ.Ε.Υ.Α. ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν. 3852/2010 «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ»

Μετά από έξι χρόνια εφαρμογής της διοικητικής μεταρρύθμισης του «Προγράμματος Καλλικράτης», ο αντίκτυπος που είχε η εφαρμογή του, κινείται προς την θετική κατεύθυνση λόγω των οικονομικών κλίμακας που δημιουργήθηκαν από την συνένωση (Συν. 2), της μείωσης των ανισοτήτων μεταξύ όμορων δήμων (Συν. 3) και της ισόνομης πολιτικής που ασκείται πλέον όπως δήλωσε ο Συν. 8 . Επιπλέον όπως μας είπε ο Συν. 9 *«...η συνένωση πολλών μικρών ΔΕΥΑ στο πλαίσιο του Καλλικράτη είναι θετική γιατί θα δημιουργήσει και μια συνέπεια στη διαχείριση του νερού.... επιτέλους να υπάρχει και μια ενιαία αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού ζητήματος, της διαχείρισης του νερού. Δεν μπορεί δηλ. δύο όμοροι δήμοι να έχει ο ένας δήμος μια πολιτική χαλαρή όπου μπορεί να γίνεται σπατάλη νερού αλόγιστα και ο διπλανός δήμος να έχει μια πολιτική τιμολογιακήπιο αυστηρή γιατί καταλαβαίνει το πρόβλημα.δεν μπορεί να υπάρχει διαφορετική πολιτική γιατί και οι δύο αυτοί όμοροι δήμοι αντλούν νερά από τον ίδιο υδροφόρο ορίζοντα. Κατά συνέπεια εάν ο ένας από τους δύο δημιουργεί σπατάλες αυτή η σπατάλη του ενός θα επηρεάσει την καλή ποιότητα ζωής και λειτουργίας του άλλου. ...»*, συμπληρώνοντας ότι σε μια καινοτομία φυσικά και υπάρχουν κόστη, όπως και στη μεταρρύθμιση του Καλλικράτη, η άσκηση όμως ενιαίας πολιτικής, παρέχοντας το ίδιο επίπεδο ποιοτικών υπηρεσιών, ανεξάρτητα από το αν η νοοτροπία του κάθε οικισμού είναι θετική ή αρνητική υπερπηδά τα εμπόδια. Τα εμπόδια και οι δυσκολίες εντοπίστηκαν στην μεγάλη έκταση του νέου Δήμου και στην αδυναμία αντιμετώπισης των ζητημάτων¹²⁶ λόγω αποστάσεων (Συν. 6 και Συν. 4), στην διαφορετική νοοτροπία (Συν. 4 και Συν. 5) στα διαφορετικά τιμολόγια (Συν 7), στην έλλειψη προσωπικού (Συν. 1 και Συν. 4) αλλά και στην μεταβίβαση των αρνητικών αποτελεσμάτων, από τις

¹²⁶ Δυσχέρεια εκτέλεσης έργων, συντηρήσεων και αποκατάστασης βλαβών

ζημιογόνες ή σχεδόν ζημιογόνες επιχειρήσεις, στις υγιείς όπως τόνισε ο Συν. 6 με αποτέλεσμα πολλές εξ αυτών «... να φτάσουν σε μηδενικά επίπεδα»

Ο ρόλος που έχουν οι Δ.Ε.Υ.Α., στα διοικητικά όρια τους, όπως επισήμανε ο Συν. 9, είναι πολλαπλός. Είναι αναπτυξιακός (Συν. 6) λόγω της υλοποίησης έργων υποδομής που όπως μας είπε ο Συν. 9 « ... αυτά τα έργα υποδομής, ύδρευσης αποχέτευσης, είναι που συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας περιοχής και θα προσελκύσουν κατά συνέπεια κατοίκους, θα ανεβάσουν το επίπεδο ζωής και θα προσελκύσουν και κάποιες επενδύσεις μικρές ή μεγάλες..», και κοινωνικός καθώς οι Δ.Ε.Υ.Α φροντίζουν για την επάρκεια, την ποιότητα και την διανομή του νερού¹²⁷ σε όλους ανεξαιρέτως του κατοίκους (Συν. 1 και Συντ. 3). Κύριος ρόλος, η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων (Συν. 8), η διανομή του νερού και η διασφάλιση της επάρκειας του (Συν. 2).

6.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ- ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ

Εάν δεν υπάρχει νερό δεν υπάρχει ζωή. Το νερό είναι βασική προϋπόθεση για να ζει ο άνθρωπος, όπως μας είπε ο Συν. 9, και συμπλήρωσε « ... Άρα λοιπόν εφόσον το νερό είναι μια προϋπόθεση για να ζει ένας άνθρωπος δεν μπορεί ο άνθρωπος να πληρώνει για να ζει, αυτό είναι ντροπή. Ο άνθρωπος πρέπει να πληρώνει ώστε να διασφαλίζεται η ποιότητα του νερού που πίνει και η ορθή διαχείριση του για να έχουν και τα παιδιά του και τα εγγόνια του Άρα λοιπόν ..., η τιμή του νερού δεν πρέπει να είναι από μόνη της το μοναδικό μέσο το οποίο να εξισορροπεί το κόστος του νερού τόσο της διαχείρισης του όσο και το περιβαλλοντικό κόστος. Δεν μπορεί τα πάντα να τα φορτώνουμε στην τιμή, στον καταναλωτή, γιατί τότε δημιουργούμε ανισότητες, κοινωνικές ανισότητες και ταξικές ανισότητες... να υπάρχει μια τιμή ναι, αλλά δεν είναι μόνο η τιμή». Σύμφωνα με τον Συν. 9, οι Δ.Ε.Υ.Α. θα πρέπει να φροντίσουν πρώτιστα να βελτιώσουν τις υποδομές, να ελέγχονται οι διαρροές ώστε να μειωθούν οι απώλειες, να ληφθούν όλα τα μέτρα ώστε να μην υπάρχουν « ...παλιά δίκτυα, παλιός εξοπλισμός που συνέχεια χαλάει...» να «...σταματήσουν οι χάρες...». Επισημαίνει την ανάγκη εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών και ειδικά των αγροτών που « ...ναι μεν το νερό είναι εργαλείο γι αυτούς...» αλλά το θεωρούν ιδιοκτησία τους με αποτέλεσμα να το κατασπαταλούν. Εάν γίνουν όλα τα παραπάνω θα έρθει η εξισορρόπηση. Παρόλα αυτά εάν οι Δ.Ε.Υ.Α. εμφανίζουν ζημιά θα πρέπει να διερευνηθεί και πιθανά να επιχορηγηθεί από κάποιο άλλο είδος πόρου, από έναν άλλο "φόρο"¹²⁸

¹²⁷ Αναφέρεται κατ'επανάληψη από τους συνεντευξιζόμενους ως κοινωνικό αγαθό

¹²⁸ Προς αποφυγή παρερμηνείας, η ακριβής διατύπωση έχει ως εξής: « Μπορεί να επιχορηγηθεί από κάποιον άλλου είδους πόρων που να προέρχεται από μια άλλου είδους φορολογία. Να σας δώσω εγώ ένα παράδειγμα . Θα μπορούσε ένα μέρος του ΕΝΦΙΑ να πηγαίνει στις ΔΕΥΑ. Ένα μέρος που πληρώνω εγώ για το σπίτι μου στο Δήμο Θέρμης να πει το κράτος ότι ένα 10% από το ΕΝΦΙΑ των σπιτιών του Δήμου Θέρμης να πηγαίνει στη ΔΕΥΑ του Δήμου Θέρμης έτσι

όπως ο ΕΝΦΙΑ, ο οποίος εάν αποδιδόταν στους Ο.Τ.Α. ένα ποσοστό θα μπορούσε να δίνεται στις Δ.Ε.Υ.Α., ώστε να εξισορροπήσουν την λειτουργία τους. Θεωρεί την τιμή ως μέσο ελέγχου της υπερκατανάλωσης ενώ αποκλείει την χαμηλή τιμή ως αιτία παρουσίας ζημιωγόνων επιχειρήσεων. Θα πρέπει να δημιουργηθούν αυτές οι υποδομές, λειτουργικές και διαχείρισης, ώστε να εξασφαλιστεί ότι έχουν "εξοντωθεί" όλες οι πηγές δαπανών και μετά να υπολογισθούν οι ανελαστικές δαπάνες¹²⁹ «...ώστε να βγει η τιμή». Σύμφωνα με τον Συν. 8, «... Εξαρτάται τι είδους πολιτική ασκείς...», εφόσον σε κατηγορία πληθυσμού τηρείται η ανταποδοτικότητα και σε άλλη εκ των πραγμάτων πρέπει να ασκείς κοινωνική πολιτική αυτό το κενό πρέπει να το "καλύψεις" από κάπου.

Τα μεγάλα λειτουργικά κόστη (Συν. 4) και τα περιττά έξοδα (Συν. 1) πολλές φορές οδηγούν στην εμφάνιση ζημιών, τα οποία συχνά αυξάνονται εξαιτίας της λαθεμένης οικονομικής διαχείρισης (Συν. 2 και Συντ. 4) η οποία ενίοτε κατευθύνεται από τις πολιτικές παρεμβάσεις κατά τον Συν. 2 και τον Συν. 6, «...οι Δ.Ε.Υ.Α. είναι επιχειρήσεις που διοικούνται από την πολιτική αρχή εκεί υπάρχουν οι πολιτικές εξυπηρετήσεις, τα πολιτικά συμφέροντα και υπάρχει το πολιτικό κόστος. Αυτό είναι το τίμημα μιας ζημίας».

Μία άλλη άποψη εκφράστηκε από τον Συν. 7., η οποία σχετίζεται με τις καταμετρήσεις των υδάτων και το επίπεδο των υπαλλήλων. Ο Συν. 7, επισήμανε ότι «... το θέμα είναι η καταμέτρηση, ελλιπής καταμέτρηση, λάθος καταμέτρηση, η απώλεια ίσως, αλλιώς δεν εξηγείται. Κανονικά δεν πρέπει να συμβαίνει. Οι καταμετρητές να είναι υπάλληλοι, πρέπει να τους επιμορφώσεις, να τους εκπαιδεύσεις. Πρέπει να είναι άνθρωποι εμπιστοσύνης...».

Σημαντική είναι και η τοποθέτηση των συνεντευξιαζόμενων σχετικά με τις ληξιπρόθεσμες οφειλές των Δ.Ε.Υ.Α., τόσο αναφορικά με τον λόγο δημιουργίας τους η οποία σχετίζεται κυρίως με την οικονομική κρίση (Συν. 6 και Συν. 4) αλλά και την αναπροσαρμογή του τιμολογίου¹³⁰

ώστε η ΔΕΥΑ να κρατάει την λειτουργία της σε ένα επίπεδο ισορροπίας εσόδων εξόδων. Θα μου πείτε αυτό δεν είναι μια επιβάρυνση του καταναλωτή? Ναι αλλά αυτό είναι μια επιβάρυνση προς όφελός του καταλάβατε? Εάν εγώ έχω 10 σπίτια σ ένα μέρος και για τα 10 σπίτια εγώ απαιτώ νερό κ.λ.π. σημαίνει ότι ενδεχομένως αυτό το πράγμα θα έχει ένα κόστος για μένα άρα αναλογικός και ο φόρος του ΕΝΦΙΑ είναι δίκαιος. Αν δινότανε στην τοπική αυτοδιοίκηση, για τα σχολεία για τη ΔΕΥΑ για κλπ τότε θα υπήρχε απόλυτη δικαιοσύνη. Τώρα να μεν ο φόρος είναι δίκαιος αλλά δυστυχώς χρησιμοποιείται για άδικο λόγο»

¹²⁹ Προς αποφυγή παρερμηνείας, η ακριβής διατύπωση έχει ως εξής: «...το μεγαλύτερο κόστος μιας επιχείρησης είναι το προσωπικό, αυτό έτσι πρέπει να είναι τι να κάνουμε? δεν ζούμε στην εποχή της δουλείας, θα δουλεύουν και πληρώνονται και θα πληρώνονται ικανοποιητικά και αναλογικά ο καθένας με το πόστο του, την ευθύνη που έχει την κατάρτιση και την υπευθυνότητα που αντιμετωπίζει δηλ. αν έχεις έναν χημικό που σου ελέγχει το νερό και τον πληρώνεις εξευτελιστικά θα σου κάνει εξευτελιστική δουλειά. Αυτό συνεπάγεται ότι το προσωπικό πρέπει να αμείβεται αλλά δεν είναι εκεί το ζήτημα πρέπει να φτιάξουμε μηχανισμούς υποδομές...»

¹³⁰ Βλέπε Πίνακα 5.3: Τιμολογιακή πολιτική Δ.Ε.Υ.Α.Θ. – Κατανάλωση Ύδρευσης Αποχέτευσης

(αφορά στη Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης) η οποία δημιούργησε μεγάλους οφειλέτες κατά τον Συν. 7, όσο και με το καταλληλότερο μέσο είσπραξης, με τους διακανονισμούς να αποτελούν το πιο θεμιτό μέσο (Συν. 2, Συν. 4 και Συν. 5) και την διακοπή υδροδότησης το πιο αποτελεσματικό (Συν. 3). Οι Συν. 9 και Συν. 6 αναφέρθηκαν στο "είδος" του καταναλωτή που δημιουργεί τις οφειλές, εάν πρόκειται για άτομα που συστηματικά συνηθίζουν να μην πληρώνουν ή για ανθρώπους που έχουν πληγεί από την κρίση. Ο Συν. 9, ανέφερε επίσης ότι και αυτό απαιτεί προσωπικό που να κάνει τη δουλειά του σωστά και να μην επηρεάζεται από κανέναν, «...αυτό είναι το άλλο ζήτημα να μην επηρεάζεται από κανένα, όσο λιγότερη είναι η πολιτική παρέμβαση και όσο περισσότερη είναι η ευθύνη των στελεχών οι οποίοι είναι σωστά εκπαιδευμένοι και περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένοι και θα ελέγχονται από την διοίκηση βέβαια, εγώ δεν λέω να αφήσει η διοίκηση ανεξέλεγκτο να κάνει ο καθένας ότι θέλει,.... το προσωπικό πρέπει να λειτουργεί από μόνο του μέσα στην ιεραρχία του..... αλλά όχι καθημερινή παρέμβαση όχι μικροδιαχείριση δηλαδή, και γι αυτό υπάρχουνε και κακοπληρωτές πολλοί, και έτσι χαραχτηκε αυτή η λογική ότι δεν χρειάζεται να πληρώνουμε,».

6.3 ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ- ΠΛΗΡΗΣ ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ

Η ανταποδοτικότητα των υπηρεσιών ύδρευσης αντανακλάται και στην τιμολόγηση αυτών κατά τον Συν. 1, και όπως μας είπαν οι Συν. 8. και Συν. 2, σχετικά με την τιμολόγηση της κατανάλωσης του πόρου, θα πρέπει ο καταναλωτής αυτό που καταναλώνει αυτό να πληρώνει ενώ κατά το Συν. 4 « θα πρέπει να υπάρχει ένα πάγιο τέλος ώστε να καλύπτει τα σταθερά κόστη, να είναι ανταποδοτικό και κλιμακωτή χρέωση με βάση την κατανάλωση ώστε να καλύπτει το υπόλοιπο κόστος, το μεταβλητό κόστος των υπηρεσιών». Το πάγιο τέλος ή το "μικρό ποσό ασφαλείας", κατά τον Συν.3, θεωρείται απαραίτητο ώστε να καλύπτει τα πάγια έξοδα της επιχείρησης ενώ κατά τον Συν. 7 αυξημένο πάγιο πρέπει να επιβάλλεται και στους καταναλωτές οι οποίοι εμφανίζουν μηδενική κατανάλωση λόγω κατοχής άνευ λόγου του υδρομετρητή «... Το κρατάει αυτός δεν το κρατάει; Το υδρόμετρο; Ε τότε να πληρώνει την κατοχή αυτή...» , άποψη στην οποία συμφωνεί και ο Συν. 9 κατά τον οποίο η παρουσία ενός υδρομετρητή συνεπάγεται κόστος «...κάποιος πρέπει να το βλέπει, κάποιος πρέπει να τον συντηρεί, κάποιος πρέπει να βεβαιώνει ότι μέχρι εκεί φτάνει το νερό», διευκρινίζοντας ότι εάν ο υδρομετρητής ανοίξει για να δώσει νερό είναι ένα ζήτημα, και η ύπαρξη του είναι ένα άλλο ζήτημα.

Ο Συν. 6, οριοθέτησε την ανταποδοτικότητα και την τιμολόγηση των υπηρεσιών στο πλαίσιο της διαφοροποιημένης τιμολόγησης ανά περιοχή. Η τιμολόγηση θα πρέπει να γίνεται με βάση το

κόστος που απαιτεί η μεταφορά του νερού, και όχι με ενιαία τιμολόγηση σε όλους τους καταναλωτές, «...να επιβαρύνει αυτόν που ζει απομακρυσμένα... Γιατί αυτή τη στιγμή εάν έχεις ενιαίο τιμολόγιο, αυτοί που είναι οι πολλοί¹³¹ και έχουν το μικρότερο κόστος μεταφοράς και συντήρησης επιβαρύνονται με περισσότερα χρήματα για να μπορείς εσύ να στείλεις το νερό σου απομακρυσμένα ». Η άποψη του Συν. 6, έγκειται στο γεγονός ότι κάτοικοι περιοχών οι οποίες δεν επιβαρύνουν την επιχείρηση με μεγάλα κόστη πληρώνουν την ίδια τιμή με αυτούς που ζουν σε απομακρυσμένους οικισμούς γεγονός που αντιτίθεται αφενός στην λογική της ανταπόδοσης αφετέρου οι τιμές δεν μπορούν να αυξηθούν τόσο ώστε να καλύπτουν τα κόστη της επιχείρησης.

Επιπλέον κατά την τιμολόγηση θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η κοινωνική πολιτική του Δήμου και κατ'επέκταση της Δ.Ε.Υ.Α. θεσπίζοντας ειδικά τιμολόγια για ευπαθής ομάδες πληθυσμού. Κατά τον Συν. 9, « ένας δήμος είναι μία κοινωνία και πρέπει να έχει μια συντονισμένη κοινωνική πολιτική ... Οι άνθρωποι οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στις κοινωνικές δομές προστασίας του δήμου κοινωνικά παντοπωλεία, κοινωνικά φαρμακεία, θα πρέπει ταυτόχρονα να εγγράφονται και στο κοινωνικό τιμολόγιο της ΔΕΥΑ και βέβαια να υπάρχει ένας συστηματικός έλεγχος από τους κοινωνικούς λειτουργούς εάν κάποια στιγμή αλλάζουν οι κοινωνικές καταστάσεις» και επέστησε την προσοχή στην πραγματική ανάγκη του ατόμου που αιτείται την ένταξη στο κοινωνικό τιμολόγιο άποψη την οποία εξέφρασαν σχεδόν στο σύνολο τους οι συνεντευξιαζόμενοι. Ιδιαίτερα οι Συν. 6 και Συν. 1 μας είπαν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των αιτούντων δεν χρήζουν κοινωνικής πολιτικής καθώς το εισόδημα που εμφανίζουν στο εκκαθαριστικό τους¹³² είναι τις περισσότερες φορές ψευδές¹³³.

Παράγοντας ο οποίος θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, σύμφωνα με τον Συν. 8, κατά την άσκηση κοινωνική πολιτικής, είναι η βιωσιμότητα της επιχείρησης, οι οικονομικές αντοχές της ενώ πρότεινε στην περίπτωση αυτή η παροχή θα πρέπει «... να έρχεται κεντρικά...» ενώ ο Συν. 3 πρότεινε η επιχείρηση να λαμβάνει ένα είδος χρηματοδότησης ώστε να μπορεί να ασκεί αυτές τις πολιτικές. Ο Συν. 7 πρόσθεσε πως οι παροχές αυτές να μην πρέπει να χορηγούνται «... όχι όμως εσαεί, μέχρι να αποκατασταθούν¹³⁴...» ενώ πρότεινε εναλλακτική πηγή πόρων, προς διάθεση άσκησης κοινωνικής πολιτικής, θέτοντας τον Δήμο ως κύριο δρώντα « Οι Δήμοι είναι η

¹³¹Ο συνεντευξιαζόμενος αναφερόταν στα κύρια πολεοδομικά συγκροτήματα του Δήμου που έχουν χαρακτήρα αστικό.

¹³²Απαραίτητο δικαιολογητικό για την ένταξη τους στο κοινωνικό τιμολόγιο Βλέπε Πίνακα 5.4. : Τιμολογιακή πολιτική Δ.Ε.Υ.Α.Θ.-Τιμολόγια Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων

¹³³Όπως μας δήλωσε ο Συντ. 1 . λόγω του τοπικού χαρακτήρα της επιχείρησης και της μικρής κοινωνίας ο τρόπος ζωής των κατοίκων είναι τις περισσότερες φορές γνωστός καθώς κινούνται στην ίδια περιοχή

¹³⁴ Ο Συνεντευξιαζόμενος εννοεί τις ευπαθής ομάδες

ψυχή του κράτους σε όλα τα κράτη. Εδώ όμως τι να πούμε την υποβάθμισε; την ακύρωσε;¹³⁵ ...Πχ το ΤΑΠ, το ΕΝΦΙΑ, τα τέλη κυκλοφορίας γιατί να πάνε στο κράτος; να τα έχει ο δήμος και να τα έχει για την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας και την βοήθεια αυτών των ανθρώπων». Στον κοινωνικό χαρακτήρα των Δ.Ε.Υ.Α. εντάσσει, ο Συν. 2, την θέσπιση τιμολογίου, για ειδικές κατηγορίες πληθυσμού, προτείνοντας ελάχιστη αύξηση στις υπόλοιπες κατηγορίες με σκοπό να ανακτηθεί το έσοδο που θα απολεσθεί λόγω του μειωμένου τιμολογίου στις ευπαθής ομάδες πληθυσμού.

Γεγονός αποτελεί πλέον στην Ελλάδα, από το έτος 2018, η τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδρευσης λαμβάνοντας υπόψη την πλήρη ανάκτηση του κόστους του νερού¹³⁶. Θετική άποψη εξέφρασαν για τον συγκεκριμένο τρόπο τιμολόγησης το σύνολο των συνεντευξιαζόμενων τόσο αναφορικά με την βιωσιμότητα του πόρου όσο και της επιχείρησης με κάποιες επιφυλάξεις ως προς το δεύτερο.

Ειδικότερα, ο Συν. 6, τόνισε ότι αυτός ο τρόπος τιμολόγησης είναι προς την σωστή κατεύθυνση γιατί σε αναγκάζει να διαφυλάξεις τον πόρο «..όλοι κοιτάνε μόνο το οικονομικό αλλά το μόνο που θα μας μείνει είναι το περιβάλλον, αυτή είναι η περιουσία μας, για μας, για τα παιδιά μας...» άποψη στην οποία συνέκλινε και ο Συν. 7, «Πρέπει να διαφυλάξουμε τον υδροφόρο ορίζοντα. Προηγείται ... του κόστους. Πρέπει να δώσουμε στους πολίτες να καταλάβουν ότι σημασία δεν έχει μόνο τι θα πληρώσεις αλλά και τι θα καταναλώσεις» ενώ επιπλέον ο Συν. 9 αναφέρθηκε και στο γεγονός ότι αποτελεί και ένα εργαλείο για τον Δήμο ώστε να γνωρίσει τα υδροφόρα αποθέματα της περιοχής του και να κατευθύνει αντίστοιχα την πολιτική του προς τη διατήρηση του πόρου αν και «..άργησε..» όπως μας είπε, συμπληρώνοντας ότι, «...όταν μπαίνει ένας νόμος που αναγνωρίζει το περιβαλλοντικό πρόβλημα του νερού και προσπαθεί έστω και με τρόπο οικονομικό και ξεκουνήσει τους πολίτες από την άνεση του κάνω ότι θέλω, δεν με νοιάζει τίποτα, ναι, είναι προς τη σωστή κατεύθυνση».

Στην σημασία της κεντρικής διαχείρισης του πόρου αναφέρθηκε ο Συν. 8, τονίζοντας ότι «...για να εφαρμοστούν κανόνες διαχείρισης των υδάτινων πόρων πρέπει πρώτα να βγούνε κεντρικά κανόνες τρόπου εκμετάλλευσης και εναλλακτικών λύσεων. δεν μπορεί ο γεωργός να καταναλώνει για άρδευση πχ σύστημα κανονιού και να καταναλώνει περισσότερο και να το επιβαρύνεται ο πολίτης αυτό. Σ' αυτό είμαι αντίθετος. Πρέπει να υποχρεώσει το γεωργό να αλλάξει το σύστημα άρδευσης ώστε να μειώσει την κατανάλωση και εφόσον μούνε κανόνες σε

¹³⁵ Ο Συνεντευξιαζόμενος εννοεί την Τοπική Αυτοδιοίκηση

¹³⁶ Συμπεριλαμβάνει το χρηματοοικονομικό, περιβαλλοντικό, κόστος πόρου.

όλες τις τάξεις που σαν α' ύλη χρειάζονται το νερό πχ στα εργοστάσια, τότε υποχρεωτική ανακύκλωση» και καταλήγει, ότι εάν δεν γίνει αυτό δεν θα γίνει η εξοικονόμηση του πόρου που διατείνεται η Οδηγία και οι πολίτες θα επιβαρυνθούν άσκοπα.

Αναφορικά με το κατά πόσο η τιμολόγηση, λαμβάνοντας υπόψη τα επιμέρους κόστη μεταξύ άλλων και το χρηματοοικονομικό, θα βοηθήσει στην βιωσιμότητα των επιχειρήσεων, ο Συν. 6 ανέφερε ότι, ενώ είναι σωστό το σκεπτικό στο οποίο βασίστηκε ο νέος τρόπος τιμολόγησης, εξέφρασε ταυτόχρονα τις επιφυλάξεις του για το κατά πόσο θα επιτραπεί να εφαρμοστεί «... αν σε αφήσουν να το εφαρμόσεις...». Επίσης και ο Συντ. 3 εξέφρασε τις επιφυλάξεις του «... Εάν λειτουργήσει όπως θεσμοθετήθηκε και για τους λόγους που θεσμοθετήθηκε σίγουρα τα οφέλη...εάν εφαρμοστεί με το γράμμα του νόμου θα ενισχύσει την βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και όχι μόνο...».

Ο νέος τρόπος τιμολόγησης πιθανά να επιφέρει αύξηση στα τιμολόγια ύδρευσης, πρόταση η οποία αντικρούστηκε από τον Συν. 2 ο οποίος μας είπε ότι «... με την πλήρη ανάκτηση οι ΔΕΥΑ θα υποχρεωθούν να πάρουν μέτρα εξοικονόμησης του κόστους π.χ. του κόστους ενέργειας και άλλων δαπανών ώστε να μην απαιτηθεί η αύξηση του τιμολογίου. Μπορεί δηλ. να ληφθούν άλλα μέτρα πρόληψης ή συμμόρφωσης και να μην χρειαστεί να επιβαρυνθεί ο καταναλωτής...» ενώ ο Συν. 7 μας είπε ότι ακόμη και να συμβεί αυτό κανείς δεν θα δώσει σημασία διότι η διαφορά θα είναι μικρή και το όφελος μεγάλο¹³⁷ άποψη στην οποία συνέκλινε και ο Συν. 1. Την σημασία της απορρόφησης της επιπλέον επιβάρυνσης και της διαχείρισης από το κεντρικό κράτος εξέφρασαν ο Συν. 3 και ο Συν. 8, με τον δεύτερο να τονίζει ότι σε ευρωπαϊκές χώρες που έχουν προβλήματα με την ποσότητα και την ποιότητα του νερού εφαρμόστηκαν αρχικά μέθοδοι και τρόποι για την ορθή διαχείριση των υδάτινων πόρων και έπειτα προχώρησαν, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, στην επιβολή επιπλέον επιβάρυνσης στους πολίτες.

6.4 ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΑΓΗ ΝΟΜΙΚΗΣ ΜΟΡΦΗΣ

Οι Δ.Ε.Υ.Α., όπως αναφέραμε, αποτελούν δημοτικές επιχειρήσεις διέπονται δε από τους κανόνες τις ιδιωτικής οικονομίας, κατά το συστατικό τους νόμο. Μετά την εφαρμογή του ν. 3852/2010 «Πρόγραμμα Καλλικράτης», οι Δ.Ε.Υ.Α., προσιδιάζουν περισσότερο στον τρόπο λειτουργίας των Δήμων. Ευνόητο ερώτημα αναδείχθηκε η συνέχιση ύπαρξης μιας Δ.Ε.Υ.Α. στην περίπτωση που η οικονομική βιωσιμότητα της είναι υπό κρίση.

¹³⁷ Ο Συνεντευξιαζόμενος εννοεί Περιβαλλοντικό όφελος

Σύμφωνα με τον Συν. 9, αυτό εξαρτάται κυρίως από το Δήμο που την συνέστησε και σε ποιο βαθμό ο Δήμος μπορεί να την εντάξει μέσα στον μηχανισμό του. Θα πρέπει ο μηχανισμός του δήμου να είναι το ίδιο ευέλικτος. Τόνισε δε ότι το νερό είναι "δημόσιο αγαθό" και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να το διαχειρίζεται ιδιώτης. Όπως μας είπε, «Ο ιδιώτης κινείται με βασικό κίνητρο το κέρδος του, τέλος. Δεν έχει ευαισθησία ο ιδιώτης και καλά κάνει, αυτή είναι η δουλειά του. Ο ιδιώτης να ανοίξει ένα σουβλατζίδικο, δεν έχει καμιά δουλειά με το νερό, να ανοίξει ένα καζίνο πολύ ωραία, το νερό είναι δημόσιο αγαθό, είναι αγαθό ζωής, δεν έχει καμιά δουλειά ο ιδιώτης να εμπλακεί στο δημόσιο.θα πρέπει σίγουρα να ανήκει στην δημόσια σφαίρα».

Στην ίδια κατεύθυνση κινήθηκε και η άποψη του Συν. 2 « Η διεθνής εμπειρία αποδεικνύει ότι ούτε η ποιότητα των υπηρεσιών βελτιώθηκε, όπου το νερό ιδιωτικοποιήθηκε, ούτε το κόστος μειώθηκε. Συνήθως γίνεται το αντίθετο, με αυξήσεις τιμών και κέρδους των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Θεωρώ αν υπάρχει σύνεση, χωρίς παρέμβαση, οι Δ.Ε.Υ.Α. μπορούν να ασκήσουν το έργο τους και μην έχουν θέματα βιωσιμότητας». Ενώ τόνισε ότι το νερό είναι κοινωνικό αγαθό, άποψη την οποία έχουν σχεδόν όλοι οι συνεντευξιζόμενοι με τον Συν.8 και τον Συν. 3 να επισημαίνουν τη σημασία των μηχανισμών ελέγχου «...ώστε να αποφεύγονται διάφορες αποπίεσες ...» και της λογοδοσίας, αλλά και της γνώσης των τοπικών αναγκών που έχουν οι Δ.Ε.Υ.Α. και οι Ο.Τ.Α. Ο Συν. 8, επισήμανε επιπλέον, την αξία του Στρατηγικού Σχεδιασμού σε βάθος πενταετίας ή και παραπάνω ώστε να προλαμβάνονται άσκοπα κόστη και να γίνεται ορθολογικότερη διαχείριση του πόρου χρησιμοποιώντας ενίοτε και την συνδρομή εξωτερικών συνεργατών που έχουν την τεχνογνωσία και την εξειδίκευση κατά περίπτωση. Ο στρατηγικός σχεδιασμός κατά τον Συν.8 μπορεί να βοηθήσει τις Δ.Ε.Υ.Α. ώστε να διατηρήσουν την βιωσιμότητα τους.

Σημαίνουσα ήταν και η άποψη του Συν. 4, που αναφέρθηκε στους υπαλλήλους των Δ.Ε.Υ.Α., οι οποίοι όπως μας είπε εργάζονται με τον ίδιο ζήλο που θα εργάζονταν για την δική τους επιχείρηση ενώ στους Ο.Τ.Α χάνεται η εξειδίκευση και « ... οι υποθέσεις θα διαιωνίζονται ...για τον ιδιώτη δεν το συζητώ σημασία έχει το κέρδος». Στο ίδιο σκεπτικό αναφορικά με τους υπαλλήλους κινήθηκε και ο Συν.1, διαφοροποιώντας ωστόσο την άποψη του ως προς τον λόγο μη ιδιωτικοποίησης, αναφέροντας ότι «... και οι πολιτικοί ξέρεις ενδιαφέρονται. Αυτός ο ζήλος που έχουν για να μην εκτεθούν στους πολίτες, τους κάνει να προσπαθούν ακόμη πιο πολύ. Δηλ. ο αν δεν θα θέλει να ακούσει αρνητικά από τους ψηφοφόρους του θα πρέπει να κοπιάσει ακόμη περισσότερο. Αν την είχε την διαχείριση κάποιος άλλος είτε φορέας π.χ. από την Θ... είτε κάποιος ιδιώτης, εντάξει ..κόπηκε το νερό ..δεν θα έχουμε κάποιο κόστος, ..., θα ήταν και λίγο αδιάφορο».

Σε εντελώς αντίθετη κατεύθυνση κινήθηκε η άποψη Συν. 6, ο οποίος θεωρεί ότι η νοοτροπία ανάμεσα σε μια “δημόσια” επιχείρηση και μια ιδιωτική απέχει μακράν λέγοντας μας ότι « *Να δοθεί σε ιδιώτη... Εάν το δημόσιο μπορούσε να σκεφτεί και να λειτουργήσει όπως ένας ιδιώτης “χαλάλι” του να κρατικοποιηθούνε όλα, αλλά επειδή το δημόσιο ουδέποτε μπόρεσε να σκεφτεί όπως ένας ιδιώτης κακώς υπάρχουνε ακόμη στο δημόσιο. Με ότι συνεπάγεται...*». Και επισήμανε ότι εάν μια επιχείρηση της επιτρέπει το κράτος να έχει κέρδος π.χ. 10% « *...για να υπάρχει και σκοπός να δουλεύει κάποιος..., το νερό θα είναι ακόμη πιο φθηνό από αυτό που τιμολογούμε εμείς σήμερα γιατί δεν θα υπήρχε δημόσια σπατάλη*».

Προβληματισμένα μας εξέφρασε την άποψη του ο Συν. 7 σχετικά με το ποιος θα ήταν ο πιο “ιδανικός” διαχειριστής των υπηρεσιών ύδρευσης μεταξύ Δήμου και Δ.Ε.Υ.Α. λόγω των πολιτικών παρεμβάσεων και του ελέγχου που ασκεί ο Δήμος. Επισήμανε τέλος και την διαφορά μεταξύ του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα τόσο ως προς τον τρόπο επιλογής του προσωπικού όσο και ως προς τις διαφορετικές συνθήκες εργασίας που επικρατούν, υποστηρίζοντας ότι θα πρέπει να εισαχθεί στον δημόσιο τομέα αυστηρή αξιολόγηση.

Κεφάλαιο 7 : Ανάλυση και συζήτηση ευρημάτων έρευνας

Εξετάζοντας την Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης, ως μελέτη περίπτωσης στα πλαίσια της ποιοτικής έρευνας που διενεργήσαμε, διαπιστώσαμε ότι η οικονομική πορεία της ενιαίας Δ.Ε.Υ.Α.¹³⁸, κατά το χρόνο σύστασης της (2011), ήταν θετική, υπερβαίνοντας ακόμη και το πιο αισιόδοξο σενάριο βάσει τη οικονομοτεχνικής μελέτης που διενεργήθηκε πριν τη σύστασή της. Κατά τα έτη 2013 και 2014 εμφάνισε οριακό θετικό αποτέλεσμα, ενώ στη συνέχεια παρουσίασε έντονη πτωτική πορεία με αποτέλεσμα να εμφανίσει ζημία κατά τα δύο τελευταία έτη της παρούσας μελέτης (2015 & 2016).

Αυτό που εντοπίσαμε αρχικά, κυρίως μέσα από την μελέτη των οικονομικών της καταστάσεων αλλά και άλλων παραγόντων, όπως των ειδικών τιμολογίων, των μετρήσεων, των αμοιβών προσωπικού και των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων, είναι ότι δεν λαμβάνεται υπόψη, στο σύνολο του κατά την τιμολόγηση, το οικονομικό ή κατά την Οδηγία χρηματοοικονομικό κόστος. Η Δ.Ε.Υ.Α. εμφανίζει υψηλό λειτουργικό κόστος που οφείλεται κυρίως στο ενεργειακό κόστος. Οι αμοιβές προσωπικού, οι οποίες όπως διαπιστώθηκε, αποτελούν μεγάλο ποσοστό στο σύνολο των δαπανών, δείχνουν τα τελευταία έτη να έχουν μετριασθεί λόγω της ένταξης των υπαλλήλων στο ενιαίο μισθολόγιο. Τα υπόλοιπα πελατών (ανείσπρακτα έσοδα) ανέρχονται σε υψηλά ποσοστά

¹³⁸ Βλέπε Πίνακα 5.7: Αποτελέσματα Ισολογισμών Χρήσεων 2011-2016

ενώ υπάρχουν πολλές μηδενικές μετρήσεις σε σχέση με το σύνολο των μετρήσεων. Σημαντικές είναι και οι απώλειες στις απολήψεις, ενώ γεγονός αποτελεί η μη τιμολόγηση των καταναλώσεων νερού στα δημόσια κτήρια, η συμβολή των οποίων μπορούσε πιθανά να αποβεί καθοριστική στην αύξηση των εσόδων.

Το γεγονός ότι πιθανά ακολουθείται πολιτική υποτιμολόγησης του νερού, μας έδωσε το έναυσμα για την διεξαγωγή των συνεντεύξεων προκειμένου να διαπιστώσουμε ποιοι άλλοι λόγοι μπορεί να συντελούν στο γεγονός αυτό.

Με βάση τις συνεντεύξεις, διαπιστώσαμε ότι η προσαρμογή των Δ.Ε.Υ.Α. στα νέα δεδομένα που έθεσε ο ν. 3852/2010¹³⁹, ήταν αρκετά δύσκολη, αφενός λόγω της μεγάλης επικράτειας στην οποία έπρεπε να δραστηριοποιηθούν πλέον οι Δ.Ε.Υ.Α., η οποία δυσχέρανε την επαρκή και άμεση αντιμετώπιση ζητημάτων αφετέρου, λόγω της διαφορετικής νοοτροπίας των κοινωνιών, των διαφορετικών πολιτικών τιμολόγησης και της έλλειψης προσωπικού. Η μεταβίβαση των ζημιολογικών αποτελεσμάτων μεταξύ των επιχειρήσεων πιθανά να έπαιξε ρόλο στην εξέλιξη της νέας επιχείρησης μακροπρόθεσμα όμως, ο αντίκτυπος της ενοποίησης των Δ.Ε.Υ.Α. διαφαίνεται θετικός λόγω της μείωσης των ανισοτήτων μεταξύ όμορων δήμων και της ενιαίας πλέον πολιτικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων. Η ύπαρξη μεγάλων Δ.Ε.Υ.Α., τείνει να προσδώσει σε αυτές χαρακτήρα κυρίως αναπτυξιακό όχι τόσο κοινωνικό, ορίζοντας αυτές ως κύριο διαχειριστή των υδάτινων πόρων της περιοχής αρμοδιότητας τους.

Αναφορικά με το φαινόμενο της εμφάνισης ζημιολογικών χρήσεων, ενώ είναι θεσμοθετημένη η ανταποδοτικότητα των υπηρεσιών τους κύρια αιτία αναδείχθηκε η πολιτική παρέμβαση, στο σκέλος της ορθολογικής οικονομικής διαχείρισης, που εκδηλώνεται με την υποτιμολόγηση, τα περιττά έξοδα και τις "χάρες" στην τακτοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι το μεγάλο ύψος στο οποίο κυμαίνονται οι ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις ήταν ένα εύρημα το οποίο αναδείχθηκε και κατά την μελέτη των οικονομικών στοιχείων της υπό εξέταση περίπτωσης. Σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει στην απώλεια εσόδων αποτελεί και η λαθεμένη καταμέτρηση ενώ επιπλέον αίτιες που συνεπικουρούν στην εμφάνιση ζημιών αποτελούν οι διαρροές και οι απώλειες στις απολήψεις, οι οποίες δεν τιμολογούνται και δεν αποφέρουν έσοδο με αποτέλεσμα να αποτελούν μία ακόμη πηγή απώλειας. Αν και ως λύση, προτάθηκε η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, ο έλεγχος των διαρροών, η εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού, δίνοντας έμφαση στο ότι η τιμή δεν είναι το

¹³⁹ «Πρόγραμμα Καλλικράτης»

μόνο μέσο ανάκτησης του κόστους, με τον έλεγχο της ζήτησης και την βελτίωση του εξοπλισμού να προτείνεται ως αντίβαρο, διαπιστώσαμε ότι η μη ορθολογική οικονομική διαχείριση αποτελεί γεγονός.

Η μέθοδος τιμολόγησης βάσει ενός σταθερού τέλους που θα αντανakλά τα πάγια κόστη της επιχείρησης και μιας κλιμακωτής χρέωσης που θα αντανakλά τα μεταβλητά κόστη αναδεικνύεται ως ο αποτελεσματικότερος τρόπος τιμολόγησης τόσο μέσω τις διενέργειας της έρευνας μας όσο και με βάση την βιβλιογραφία (Rogers et al., 2002)¹⁴⁰ ενώ πιθανά αποτελεσματικό μέτρο μπορεί να αποτελεί ότι ένα σταθερό τέλος (πάγιο) θα πρέπει να υφίσταται και στις μηδενικές καταναλώσεις λόγω της ύπαρξης απλά και μόνο του υδρομετρητή καθώς και αυτή η περίπτωση αποτελεί πηγή κόστους. Ας μην παρακάμψουμε το γεγονός ότι η ΔΕΥΑ εμφανίζει μεγάλο ποσοστό υδρομετρητών μηδενικής κατανάλωσης.

Αναφορικά με την ανταποδοτικότητα των υπηρεσιών βέβαιο θεωρείται ότι αυτή θα πρέπει να αντανakλάται στην τιμολόγηση, με τους πολίτες να πληρώνουν αυτό που καταναλώνουν, χωρίς βέβαια να αποσαφηνίζεται αρχικά τι εμπεριέχει αυτό που θα πληρώνουν και πως αυτό αντικατοπτρίζεται στην ποσότητα που καταναλώνεται. Η διαφοροποιημένη τιμολόγηση, η οποία σε περιοχές όπου παρατηρείται εδαφική ανομοιογένεια αποτελεί λύση στο "πρόβλημα", επισημάνθηκε ως μέσο πραγματικής αντανakλασης του κόστους στην τιμή. Αναφορικά με την τιμολόγηση των υπηρεσιών που αφορούν στις ειδικές κατηγορίες πληθυσμού θα μπορούσε να γίνεται με την μορφή επιδοτήσεων από την κεντρική διοίκηση και ειδικά στις περιπτώσεις όπου τα οικονομικά των επιχειρήσεων είναι υπό κρίση.

Αξιοσημείωτη όμως είναι, η πρόταση χρήσης εναλλακτικών πόρων χρηματοδότησης, όπως η χρήση του ΕΝΦΙΑ από τους Ο.Τ.Α, τόσο ως προς την επίτευξη της οικονομικής ισορροπίας της επιχείρησης όσο και ως προς την εξεύρεση πόρων άσκησης κοινωνικής πολιτικής.

¹⁴⁰ Rogers et.al (2002) : 6 «Ορισμένες χώρες του ΟΟΣΑ, όπως η Αυστραλία, η Αυστρία, η Δανία, η Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, με επιτυχή συστήματα τιμολόγησης νερού χρησιμοποιούν διμερή τιμολογιακή δομή. Αυτό έχει σταθερά και μεταβλητά στοιχεία. Στις συγκεκριμένες χώρες το σταθερό στοιχείο ποικίλει ανάλογα με ορισμένα χαρακτηριστικά του χρήστη και το μεταβλητό στοιχείο χρησιμοποιεί συχνά το μέσο κόστος. Αυτή η μέθοδος μπορεί να βελτιωθεί χρησιμοποιώντας ένα αυξανόμενο σύστημα τιμολογίων για το μεταβλητό τμήμα. Ένα από τα κυριότερα πλεονεκτήματα του διμερούς τιμολογιακού συστήματος είναι η σταθεροποιημένη βάση εσόδων που παρέχει ο προμηθευτής. Το σταθερό στοιχείο προστατεύει τον προμηθευτή από τις διακυμάνσεις της ζήτησης και μειώνει τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους. Το μεταβλητό στοιχείο επιβαρύνει τον καταναλωτή σύμφωνα με το επίπεδο κατανάλωσης και ως εκ τούτου ενθαρρύνει τη διατήρηση του πόρου»

Η συμβολή του νέου θεσμικού πλαισίου¹⁴¹ εκτιμάται θετικά στο μέρος που αφορά στην αναγνώριση του περιβαλλοντικού προβλήματος ενώ αναφορικά με την ενσωμάτωση του κόστους στην τιμολόγηση διαπιστώθηκε ότι υπάρχει προβληματισμός. Η διαχείριση των θεμάτων που άπτονται της διατηρησιμότητας του πόρου προτάθηκε να υλοποιείται από την κεντρική διοίκηση, με την τιμολόγηση να ενσωματώνει μόνο το χρηματοοικονομικό κόστος, ενώ η πρόληψη, ο έλεγχος της ζήτησης και η βελτίωση των υποδομών θεωρήθηκαν αντίμετρα με σκοπό την αποφυγή ενσωμάτωσης του περιβαλλοντικού κόστους και του κόστους πόρου στην τιμή. Η υιοθέτηση εναλλακτικών μέσων, προκειμένου στη μείωση του περιβαλλοντικού κόστους, όπως ο έλεγχος της ζήτησης, του σκοπού κατανάλωσης και του τρόπου χρήσης του πόρου με την θέσπιση και εφαρμογή αυστηρών κανόνων θα μπορούσε πιθανά να αντικαταστήσει την οικονομική "ποινή" που επιβάλλεται στον καταναλωτή.

Μέσα από την διενέργεια των ποιοτικών συνεντεύξεων αναδείχθηκε ο ρόλος των δήμων στον τομέα άσκησης κοινωνικής πολιτικής, τόσο σε οργανωτικό επίπεδο όσο και σε λειτουργικό, αναδεικνύοντας τις επιχειρήσεις μέσω άσκησης ενιαίας κοινωνικής πολιτικής, με τον δήμο να θέτει τα όρια και τις προϋποθέσεις. Διαπιστώνουμε την ισχυρή παρουσία των τοπικών αρχών και της τοπικής διοίκησης, στα θέματα των Δ.Ε.Υ.Α., άποψη η οποία ισχυροποιήθηκε και κατά τη συζήτηση με τους συνομιλητές μας με θέμα την ενσωμάτωση του περιβαλλοντικού κόστους στην τιμή.

Ο καθορισμός της τιμής και μάλιστα της τιμής ενός κοινωνικού αγαθού, όπως το νερό, αποτελεί μείζον θέμα συζητήσεων και προβληματισμού καθώς αποτελεί καίριο στοιχείο για τη χάραξη της πολιτικής τιμολόγησης των Δ.Ε.Υ.Α. αλλά και της ευρύτερης αυτοδιοικητικής πολιτικής. Αν και υποστηρίζεται ότι οι υπηρεσίες ύδρευσης θα πρέπει να επιδοτούνται και να διατηρούνται υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης για διάφορους λόγους (το νερό είναι ζωτικής σημασίας για τη ζωή, η παροχή ύδατος έχει φυσικά χαρακτηριστικά μονοπωλίου κ.α.) είναι επίσης γεγονός ότι οι περισσότερες από αυτές τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας συχνά έχουν χαμηλή απόδοση. Αυτό οδηγεί σε ένα σημαντικό ζήτημα που δεν έχει επιλυθεί επαρκώς: πώς μπορεί να βελτιωθεί η διακυβέρνηση των δημόσιων υπηρεσιών κοινής ωφέλειας ώστε να καταστούν πιο αποτελεσματικές και βιώσιμες (Aragal και Wang, 2013);

Από τη συζήτηση μας, σχετικά με την αλλαγή της νομικής φύσης της επιχείρησης στην περίπτωση που αυτή δεν είναι βιώσιμη, προσδίδοντας στο νερό το χαρακτηρισμό του

¹⁴¹ Εφαρμογή Οδηγίας 60/2000/EK

κοινωνικού αγαθού αναδείχθηκε ο δημόσιος χαρακτήρας που θα πρέπει να έχει ο διαχειριστής του πόρου αποκλείοντας την ιδιωτικοποίηση των επιχειρήσεων. Δεν πρέπει ωστόσο να παραληφθεί ο προβληματισμός που αφορά στις διαφορές μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού φορέα ως προς τις προσλήψεις, αξιολογήσεις υπαλλήλων και τις συνθήκες εργασίας που ισχύουν με την πλευρά του δημόσιου- ημιδημόσιου τομέα να παρουσιάζει χαλαρότητα γεγονός που υποκρύπτει πιθανά διοικητικές και πολιτικές ανοχές.

Κεφάλαιο 8: Συμπεράσματα- Σχολιασμός

Αν και οι Δ.Ε.Υ.Α. παρέχουν ανταποδοτικές υπηρεσίες, συνεπώς αυτές θα πρέπει να τιμολογούνται όσο κοστίζουν (Savenije *et.al.* 2003, Ο.Π.Υ. 2003; Ο.Ο.Σ.Α. 2009; EurEau 2016), διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες δεν είναι βιώσιμες. Για να κατανοήσουμε που οφείλεται αυτή η αναντιστοιχία, προσπαθήσαμε μέσα από την παρούσα μελέτη και την απάντηση των υπό-ερωτημάτων μας, να εξετάσουμε τους λόγους που οδηγούν στο αποτέλεσμα αυτό.

Η δυσχερής εναρμόνιση των πολιτικών διαχείρισης και τιμολόγησης και ο ενιαίος τρόπος λειτουργίας του συνόλου των εγκαταστάσεων και δικτύων, μετά την ενοποίηση των Δ.Ε.Υ.Α.¹⁴² μπορεί να ήταν αρχικά μία εμφανής αιτία πρόκλησης ζημιογόνων χρήσεων, λόγω και της μεταφοράς αρνητικών αποτελεσμάτων μεταξύ των συνενωμένων επιχειρήσεων, αλλά αυτό πλέον δεν αποτελεί δικαιολογητικό λόγο καθώς έχει παρέλθει αρκετό χρονικό διάστημα προσαρμογής και επανάκαμψης. Η δυνατότητα επίτευξης οικονομικής ισορροπίας θεωρούμε ότι ήταν εφικτή, υιοθετώντας μεθόδους ορθολογικής οικονομικής διαχείρισης οι οποίες όμως, όπως διαφαίνεται από την ανάλυση που προηγήθηκε δεν έχουν εφαρμοστεί¹⁴³.

Ένας από τους λόγους που συμβάλλουν στην μη ορθολογική διαχείριση των υπηρεσιών ύδρευσης αποτελεί ο "δημοτικός" προστατευτισμός που οδηγεί σε αναποτελεσματικές διοικήσεις και διαδικασίες με συνέπεια αφενός την υποτιμολόγηση των υπηρεσιών και το υψηλό κόστος των επιχειρήσεων. Η πολιτική παρέμβαση κατά τη διαμόρφωση των πολιτικών τιμολόγησης (Zikos και Bithas, 2006), αποτελεί ουσιαστικό λόγο μη συμπερίληψης του πλήρους κόστους των υπηρεσιών ύδρευσης στην τιμή, διότι το νερό δεν είναι απλά ένα οικονομικό αγαθό Gleick (2013) αλλά εμπεριέχει και κοινωνική διάσταση (Mylopoulos *et.al.*,2003) συνεπώς η τιμολόγηση και η ανάκτηση του κόστους δεν μπορεί να ακολουθεί αβίαστα τους κανόνες της

¹⁴²Βάσει διατάξεων ν. 3852/2010-Πρόγραμμα Καλλικράτης

¹⁴³Βλέπε κεφ.3, πίνακα 3.2: 25^η Γενική Συνέλευση Ε.Δ.Ε.Υ.Α. Σέρρες 2013 & 28^η Γενική Συνέλευση Ε.Δ.Ε.Υ.Α. Άρτα 2017 .

αγοράς. Επιπλέον λόγο αποτελεί και το πολιτικό κόστος που η πλήρης τιμολόγηση ενέχει. Η τιμολογιακή πολιτική εγκρίνεται με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου και όπως είναι ευνόητο καμία πολιτική αρχή δεν θα ήθελε να επωμιστεί το πολιτικό κόστος αύξησης της τιμής ενός κοινωνικού αγαθού και την οικονομική επιβάρυνση των πολιτών. Ως αντίμετρο η τιμολόγηση του "μη ανταποδοτικού νερού" (Kanakoudis και Tsitsifli, 2015) και η βελτίωση των υποδομών μπορεί να αποτελέσει λύση στο πρόβλημα η οποία όμως απαιτεί οργανωμένο ελεγκτικό σύστημα, εξελιγμένες τεχνολογικά διαδικασίες και νέες ή βελτιωτικές επενδύσεις, που συνεπάγονται, τουλάχιστον αρχικά, έξοδο.

Το "μη ανταποδοτικό νερό" (Liemberger και Farley, 2004),) είναι αυτό που δεν αποδίδει εισόδημα και ως τέτοιο νοείται: α) οι φυσικές απώλειες δικτύου, υπερχειλίσσεις δεξαμενών κ.α, β) οι εμπορικές απώλειες όπως ανακριβείς μετρήσεις, λάθος μετρήσεις, παράνομες συνδέσεις και γ) η κατανάλωση που δεν τιμολογείται (υποκρύπτουσα;), ενώ μια νέα κατηγορία θα μπορούσε να αποτελέσει και το τιμολογούμενο νερό που δεν εισπράττεται (Kanakoudis *et.al.*,2013). Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε οι κατηγορίες που εντάσσονται στο "μη ανταποδοτικό νερό" αποτελούν και ευρήματα της παρούσας μελέτης¹⁴⁴.

Με την μέτρηση και τιμολόγηση του "μη ανταποδοτικού νερού", οι επιχειρήσεις θα διασφαλίσουν έσοδα που θα συμβάλλουν θετικά στην βιωσιμότητά τους. Έτσι, θα πρέπει να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν δράσεις διαχείρισης του μη ανταποδοτικού νερού και να υιοθετηθεί τιμολογιακή πολιτική που θα περιλαμβάνει και την τιμολόγηση των ανωτέρω κατηγοριών. Με τη συστηματική και ορθή μέτρηση του συνόλου της κατανάλωσης μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων, την αποτελεσματική είσπραξη των λογαριασμών, τον διαρκή έλεγχο για εντοπισμό παράνομων συνδέσεων παροχών (κλοπή) και την επιβολή προστίμων, την έγκαιρη συντήρηση και βελτίωση των υποδομών, είναι εφικτός ο περιορισμός των μη τιμολογούμενων υδάτων. Αναγκαία προϋπόθεση η υιοθέτηση συστημάτων οργάνωσης, και διαχείρισης δεδομένων που να διασφαλίζουν την αντικειμενική λειτουργία της επιχείρησης.

Προκειμένου στην είσπραξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών, θα πρέπει να υιοθετηθούν διαφοροποιημένες πολιτικές, προσαρμοσμένες ανάλογα με την κατηγορία καταναλωτών που απευθύνονται (στρατηγικούς ή μη κατοκλήρωτές). Για τους καταναλωτές οι οποίοι δεν είναι κατ' "επάγγελμα" οφειλέτες μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο είσπραξης ο διακανονισμός της οφειλής ενώ για τους στρατηγικούς κατοκλήρωτές θα πρέπει να ληφθούν πιο δραστικά μέτρα

¹⁴⁴ Βλέπε Ερευνητικό Μέρος: κεφ. 5, ενότητα 5.4 & κεφ.7

όπως η διακοπή υδροδότησης και σε περίπτωση μη απόκρισης η βεβαίωση οφειλής στη Δ.Ο.Υ. Αυτό αποτελεί όχι μόνο μέσο είσπραξης και επανάκτησης του εσόδου αλλά και μέτρο δίκαιης μεταχείρισης απέναντι στους καταναλωτές που τηρούν τις οικονομικές τους υποχρεώσεις.

Η τιμολογιακή πολιτική θα πρέπει να είναι έτσι δομημένη ώστε, να εξασφαλίζει αφενός επαρκή έσοδα για τη συντήρηση και τη βελτίωση των υποδομών, αφετέρου κοινωνικά δίκαιη (Myloroulos *et.al.*,2003), ενώ θα πρέπει να διασφαλίζεται και η βιώσιμη διαχείριση του πόρου. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την υιοθέτηση, εκτός του παγίου που θα σχετίζεται με το κόστος ευκαιρίας¹⁴⁵ (Kanakoudis *et.al.*,2013), κλιμακωτής χρέωσης προσδιοριζόμενη από τα κυβικά κατανάλωσης που καταναλώνονται. Στις κοινωνικά αδύναμες ομάδες, θα πρέπει να οριοθετηθεί μία σχετικά μικρή κλίμακα, ως ελάχιστη κατανάλωση, με χαμηλή τιμή, ώστε να μην αποκλείεται καμία ομάδα καταναλωτών από την πρόσβαση στον πόρο. Απαραίτητη προϋπόθεση, η διασφάλιση ότι οι καταναλωτές αυτοί ανήκουν στις παραπάνω κατηγορίες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί σε συνεργασία με τις κοινωνικές δομές του Δήμου ώστε να αντλούνται με ασφάλεια στοιχεία που να το πιστοποιούν. Στον αντίποδα, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του πόρου και των παρόχων, θα ήταν η υιοθέτηση μεγάλων χρεώσεων για μεγάλες καταναλώσεις (Damania *et.al.*,2017). Θεωρούμε ότι αυτό αποτελεί ένα εργαλείο περιορισμού της υπερκατανάλωσης και ταυτόχρονα εξασφάλισης πόρων χρηματοδότησης για βελτιώσεις υποδομών και έργα ανάπτυξης.

Παράλληλα θα πρέπει να ληφθούν μέτρα μείωσης του ενεργειακού κόστους ώστε να αποφευχθεί η μετακύληση του στους καταναλωτές. Το αυξημένο ενεργειακό κόστος επηρεάζεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό από τον απαρχαιωμένο εξοπλισμό, την μη ορθή λειτουργία των συστημάτων άντλησης των υδάτων και της αυξημένης άντλησης λόγω των μεγάλων απολήψεων. Εάν ελεγχθούν οι διαρροές στις απολήψεις είναι ευνόητο ότι θα υπάρξει μείωση και στο ενεργειακό κόστος. Η βελτίωση του εξοπλισμού με αντικατάσταση νέου, εξελιγμένης τεχνολογίας, θα συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση. Επιπλέον η χρήση μη συμβατικών πηγών νερού, οι οποίες δεν είναι τόσο κοστοβόρες καθώς απαιτούν μικρής κλίμακας επεξεργασία, όπως η αξιοποίηση των πλημμυρικών νερών και η επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων εκροών αποβλήτων, προκειμένου στο πότισμα αρδευόμενων εκτάσεων, πάρκων, γηπέδων κ.α., αποτελεί εναλλακτική επιλογή. Πρέπει ωστόσο, να βρεθούν εκείνες οι μέθοδοι και να υιοθετηθούν εκείνα τα μοντέλα διαχείρισης που θα προσφέρουν τις βέλτιστες λύσεις στην εξοικονόμηση ενέργειας. Καθώς η

¹⁴⁵ Δαπάνες μη σχετιζόμενες με την ποσότητα του νερού που χρησιμοποιεί ο καταναλωτής π.χ. συντήρηση μετρητών

μείωση του ενεργειακού κόστους εφάπτεται σε διάφορες παραμέτρους που σχετίζονται τόσο σε θέματα γνωστικών ελλείψεων όσο και χρηματοδοτικών περιορισμών αυτά μπορούν να υπερκεραστούν μέσω της εκπαίδευσης και της ενίσχυσης της τεχνογνωσίας των στελεχών των Δ.Ε.Υ.Α. και της εξεύρεσης πόρων μέσω Ευρωπαϊκών και Εθνικών προγραμμάτων που αφορούν σε προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας.

Δύο επιπλέον σημαντικοί παράγοντες που μπορούν να συμβάλλουν τόσο στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων όσο και στη βιωσιμότητα του πόρου αποτελούν η τοπική κοινωνία και το προσωπικό των Δ.Ε.Υ.Α.. Η σημασία της ενεργοποίησης πολιτών που ενημερώνονται και συμμετέχουν δυναμικά στα κοινά αναγνωρίζεται διεθνώς¹⁴⁶ ως καθοριστικός παράγοντας προώθησης της βιωσιμότητας. Η κοινωνία θα πρέπει να εκπαιδευτεί, ευαισθητοποιηθεί και ενημερωθεί σχετικά με την διαχείριση του πόρου, διαφορετικά οποιαδήποτε προσπάθεια υιοθέτησης ορθολογικής τιμολογιακής πολιτικής και διαχείρισης υδάτων θα αποβεί αναποτελεσματική. Η συμμετοχική διακυβέρνηση (Ο.Ο.Σ.Α., 2014)¹⁴⁷ στο τομέα του νερού αποτελεί αναγκαιότητα καθώς θα πρέπει οι ίδιοι οι πολίτες να κατανοήσουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα τους απέναντι στη διαχείριση των υδάτινων πόρων ώστε να είναι εφικτή και η υλοποίηση οποιουδήποτε διαχειριστικού μέτρου. Ομοίως, το προσωπικό των επιχειρήσεων θα πρέπει να αλλάξει τη νοοτροπία και την αντίληψη που έχει για την απασχόληση του στο δημόσιο τομέα μέσω προγραμμάτων διαρκούς εκπαίδευσης και επιμόρφωσης. Η αλλαγή του υφιστάμενου γραφειοκρατικού μοντέλου και η υιοθέτηση ενός πιο ευέλικτου συμμετοχικού, που θα κάνει τον υπάλληλο κοινωνό των διαδικασιών και συμμετόχο των αποφάσεων πιθανά να είναι πιο αποτελεσματικό στην μεγιστοποίηση της παραγωγικότητας και της εξεύρεσης βιώσιμων λύσεων στα προβλήματα των χώρου. Η γνωστική κατάρτιση, η εξειδικευμένη επιμόρφωση και πιθανά η υιοθέτηση καλών πρακτικών του ιδιωτικού τομέα θα ωθήσει το προσωπικό να υπηρετήσει με ευθιξία και γνώση στις επιχειρήσεις κοινωφελούς σκοπού όπως οι Δ.Ε.Υ.Α.

Εν κατακλείδι, η διαχείριση των υδάτων θα πρέπει να παραμείνει κάτω από την δημόσια τοπική σφαίρα, τόσο λόγω της καλύτερης γνώσης των τοπικών θεμάτων (Rogers και Hall, 2003) όσο και της διασφάλισης της προσβασιμότητας των πολιτών στον πόρο. Προκειμένου στη διατήρηση του τοπικού χαρακτήρα των παρόχων αλλά και στη βιωσιμότητα τους, η δημιουργία δικτύων και η επίτευξη συνεργασιών τόσο με όμορους και μη δήμους, όσο και με εθνικές και ευρωπαϊκές

¹⁴⁶ Agenta 21, Ο.Π.Υ άρθρο 14

¹⁴⁷ Toolkit for Integrity: <http://www.oecd.org/cleangovbiz/CGB-Toolkit-2014.pdf>

αρχές προκειμένου στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών μπορεί να συνδράμει αποτελεσματικά. Η βασική πρόκληση είναι να διασφαλιστεί η ικανότητα ορθολογικής διαχείρισης σε όλα τα επίπεδα και αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη διαφάνεια, τη λογοδοσία (Ο.Ο.Σ.Α., 2014) και τη συνδυασμένη δέσμευση της τοπικής πολιτικής αρχής, της κοινωνίας των πολιτών και των στελεχών (Rogers και Hall, 2003), η οποία θα οδηγήσει σταδιακά σε αλλαγή κουλτούρας στη διαχείριση των υδάτων σε τοπικό επίπεδο και σε αποτελεσματική διοίκηση.

Μελλοντική έρευνα

Λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς της παρούσας μελέτης, θεωρούμε ότι μία μελέτη σε βάθος, της λειτουργίας των Δ.Ε.Υ.Α, λόγω και της κρισιμότητας του αγαθού που διαχειρίζονται, είναι αναγκαία. Μία έρευνα, που θα εξετάσει συγκριτικά τις Δ.Ε.Υ.Α. στην επικράτεια, ώστε να εξαχθούν ολοκληρωμένα συμπεράσματα για την αξιολόγηση και διαχείριση των υπηρεσιών τους. Τα ευρήματα ίσως αποτελέσουν αφορμή για τη βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας των επιχειρήσεων και την υιοθέτηση σύγχρονων αρχών διακυβέρνησης. Επίσης μια ευρύτερη έρευνα, στο μέλλον θεωρείται επιβεβλημένη και λόγω της αλλαγής του θεσμικού πλαισίου αλλά και της αδήριτης εφαρμογής των κανόνων της Οδηγίας. Οι Δ.Ε.Υ.Α. εντός του έτους 2018 καλούνται, χωρίς αναβολή πλέον, να εφαρμόσουν καθόλα την Ο.Π.Υ., γεγονός που απαιτεί ριζοσπαστική αναθεώρηση της τιμολογιακής τους πολιτικής. Επιπλέον στις αρχές του 2018 τροποποιήθηκε και η διαδικασία ορισμού και σύνθεσης των Διοικητικών τους Συμβουλίων¹⁴⁸. Οι προϋποθέσεις επιλογής των μελών γίνεται πιο "αυστηρή" και διαφανής, γεγονός που πιθανά να συμβάλει στον περιορισμό οποιασδήποτε ανάμειξης. Αποτελεί πρόκληση λοιπόν μία μελλοντική έρευνα ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός υιοθέτησης των νέων μεταρρυθμίσεων που σκοπό έχουν την μετάβαση σε ένα ρεαλιστικό, αποτελεσματικό και διαφανή τρόπο διαχείρισης των υπηρεσιών ύδρευσης.

¹⁴⁸ Ένα από τα μέλη θα πρέπει να είναι εκπρόσωπος περιβαλλοντικού ή κοινωνικού φορέα της περιοχής, κάτοχος πτυχίου Α.Ε.Ι. ενώ η επιλογή τριών τουλάχιστον μελών θα γίνεται με προκήρυξη στην ιστοσελίδα του Α.Σ.Ε.Π. και επιλογή από το Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Διοικήσεων(Ε.Σ.Ε.Δ), εφόσον έχει ελεγχθεί το χαρτοφυλάκιο τους, Άρθρο 348 του Ν.4512/18(ΦΕΚ5/17.01.2018 τεύχος Α'):Ρυθμίσεις για την εφαρμογή των Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής και άλλες διατάξεις :Διατάξεις σχετικές με τις Δημοτικές Επιχειρήσεις ύδρευσης Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.)

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Βοϊβόντας, Δ. και Ασημακόπουλος, Δ. (2002). Ανάκτηση κόστους και τιμολόγηση νερού στα πλαίσια της Οδηγίας 2000/60, Ημερίδα «2000/60 Οδηγία – Πλαίσιο για τα Νερά – Εναρμόνιση με την ελληνική πραγματικότητα», Ε.Μ.Π., Αθήνα.
- Ιωσηφίδης, Θ.(2008). *Ποιοτικές Μέθοδοι Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες*, Κριτική: Αθήνα
- Κουντούρη, Φ. (2008). Εφαρμογή των Οικονομικών Πτυχών του Άρθρου 5 Της Κοινοτικής Οδηγίας Περί Υδάτων 2000/60/ΕΚ Στην Ελλάδα, *Έκθεση του Πανεπιστημίου Αθηνών για το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων έργων*
- Μουσάδης, Ι. (2015). Αξιολόγηση των Μεθόδων Αποτίμησης & Ανάκτησης Του Πλήρους Κόστους Του Νερού Στις Χώρες Της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Σακέλλης, Ι. (2003). Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, Λογιστική των Φόρων, Τόμος Δ΄ , Εκδόσεις: Ε Σακέλλη, Πειραιάς
- Σαφαρίκας, Ν. (2009). *Η Τιμολόγηση Νερού στην Ελλάδα με πλήρη ανάκτηση του Οικονομικού Κόστους και του Κόστους Φυσικών Πόρων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Κοινοτικής Οδηγίας 2000/60/ΕΚ*, (Διδακτορική Διατριβή). Ανακτήθηκε την 11.12.2017 από <https://www.didaktorika.gr/eadd/simple-search?query=>
- Τσιώλης , Γ. (2013). Η σχέση ποιοτικής και ποσοτικής προσέγγισης στην κοινωνική έρευνα: από τη θέση περί 'ριζικής ασυμβατότητας' στο συνδυασμό ή τη συμπληρωματικότητα των προσεγγίσεων. Στο Πουρκός Μ (Επιμ): *Δυνατότητες και όρια της μείζης των μεθοδολογιών στην κοινωνική και εκπαιδευτική έρευνα*. Ίων. 2013 , σελ.: 271 -292.
- Έκθεση του Πανεπιστημίου Αθηνών για το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων έργων (2008), Εφαρμογή των Οικονομικών Πτυχών του Άρθρου 5 της Κοινοτικής Οδηγίας Περί Υδάτων 2000/60/ΕΚ στην Ελλάδα, ανακτήθηκε την 10.12.2017 από: https://www.ypethe.gr/sites/default/files/archivefiles/2008_03_oikonomiki_analysi_kostoys_neroy_-_oikonomiko_panepistimio_athinon.pdf

Ξενόγλωσση

- Akhmouch, A. and Clavreul, D. (2017). “Towards Inclusive Water Governance: OECD Evidence and Key Principles of Stakeholder Engagement in the Water Sector” στο *Water Research Commission (WRC)*, Freshwater Governance for the 21st Century, Pretoria South Africa, Eiman Karar: Vol. 6, pp 29-51
- Araral, E. and Wang, Y. (2013). Water Governance 2.0: A Review and Second Generation Research Agenda, *Water Resour Manage* , 27, pp 3945–3957
- Babbie, E. (2011). *Εισαγωγή στην Κοινωνική Έρευνα* (Κ., Ζαφειρόπουλος μετ.). Αθήνα: Κριτική
- Barraqué, B. (2003). Past and future sustainability of water policies in Europe, *Natural Resources Forum*, 27 pp 200–211
- Bauby, P. (2012). Local Services Of General Economic Interest In Europe. Water Services: What are the Challenges? *Annals of Public and Cooperative Economics* 83(4), pp 561–583
- Baxter, P. and Jack, S. (2008). Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), pp 544-559.
- Berbel, J. Martin-Ortega, J. and Mesa, P. (2011). A cost-effectiveness analysis of water-saving measures for the Water Framework Directive: The case of the Guadalquivir river basin in southern Spain. *Water Resources Management*, No 25 pp 623–640
- Berbel, J. and Expósito, A. (2017). Economic challenges for the EU Water Framework Directive reform and implementation, *European Planning Studies*, doi.org/10.1080/09654313.2017.1364353
- Bithas, K. (2008). The European Policy on Water Use at the Urban Level in the Context of the Water Framework Directive. Effectiveness, Appropriateness and Efficiency, *European Planning Studies* , 16 (9), pp 1293-1311
- Briscoe, J. (1996). Water as an economic good: The idea and what it means in practice, Special Session R 11, *International Commission on Irrigation and Drainage, Sixteenth Congress*, Cairo, Egypt.

- Brouwer, R. (2008). The potential role of stated preference methods in the Water Framework Directive to assess disproportionate costs, *Journal of Environmental Planning and Management*, 51(5), pp 597-614
- Bryman, A. (2012). *Social Science Methods*, 4th ed, Oxford: Oxford University Press
- Damania, R. Desbureaux, S. Hyland, M. Islam, A. Moore, S., Rodella, A. Russ, J. Zaveri, E. (2017). Uncharted Waters: The New Economics of Water Scarcity and Variability, *International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank*.
- Liemberger, R. & Farley, M. (2004). Developing a non-revenue water reduction strategy. Part I: Investigating and Assessing Water Losses, retrieved 06.02.2018 from: http://www.sswm.info/sites/default/files/reference_attachments/LIEMBERGER%20FARLEY%202004%20Developing%20a%20NRW%20Reduction%20Strategy.pdf
- Feuillette, S. Levrel, H. Boeuf, B. Blanquart, S. Gorin, O. Monaco, G. Penisson, B. Robichon, S. (2016). The use of cost–benefit analysis in environmental policies: Some issues raised by the Water Framework Directive implementation in France, *Environmental Science & Policy*, Vol. 57, pp 79–85
- Gleick, P. (2013). A Drop in the Bucket, *Finance & Development*, I.M.F., 50(3)
- Kaika, M. (2003). The Water Framework Directive: A New Directive for a Changing Social, Political and Economic European Framework, *European Planning Studies*, 11(3), pp 299-316
- Kanakoudis, V. & Tsitsifli, S. (2010). On-going evaluation of the WFD 2000/60/EC implementation process in the European Union, seven years after its launch: Are we behind schedule? *Water Policy*, 12(1), pp 70–91.
- Kanakoudis, V. Tsitsifli, S. Samaras, P. and Zouboulis, A. (2013). Assessing the performance of urban water networks across the EU Mediterranean area: The paradox of high NRW levels and absence of respective reduction measures, *Science & Technology: Water Supply*, IWA publishing, 13(4), pp 939-950.
- Kanakoudis, V. Papadopoulou, A. Tsitsifli, S. (2014). Domestic Water Pricing In Greece: Mean Net Consumption Cost Versus Mean Payable Amount, *Fresenius Environmental Bulletin*, 23(1)

- Kanakoudis, V. Papadopoulou, A. Tsitsifli, S. (2015). Domestic water pricing in Greece: a spatial differentiation, *Desalination and Water Treatment*, Vol. 54 pp 2204–2211
- Kanakoudis, V. & Tsitsifli, S. (2015). Socially fair domestic water pricing: who is going to pay for the nonrevenue water?, *Desalination and Water Treatment*, pp1-11, <http://dx.doi.org/10.1080/19443994.2015.1067169>
- Kanakoudis, V. Tsitsifli, S. Gonelas, K. Papadopoulou, A. Kouziakis, Ch. Lappos, S. (2016). Determining a socially fair drinking water pricing policy: the case of Kozani, Greece, in: Proceedings of International Conference on Efficient & Sustainable Water Systems Management toward Worth Living Development, 2nd EWaS 2016, *Procedia Engineering*, Vol. 162 pp 486 – 493
- Kejser A. (2016). European attitudes to water pricing: Internalizing environmental and resource costs, *Journal of Environmental Management*, Vol. 183 pp 453-459 <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2016.08.074>
- Martin-Ortega, J. (2012). Economic prescriptions and policy applications in the implementation of the European Water Framework Directive, *Environmental Science and Policy*, Vol.24, pp83–91
- Mostert, E. (2003). The European Water Framework Directive and water management research, *Physics and Chemistry of the Earth*, 28, pp 523–527
- Mylopoulos, Y. Kolokytha, E. and Tolikas, D. (2003). Urban Water Management in Greece, Present Conditions and Perspectives of Sustainability, *Water International*, 28(1), pp 43–51,
- Papavasilopoulos, E. (2014). Water resources management in Greece: current status and challenges ahead, *International Journal of Environmental Studies*, 71(3), 301–314,
- Perry, C.J. Rock, M. Seckler, D. (1997). Water as an Economic Good: A Solution, or a Problem? Research Report 14: *International Irrigation Management Institute*
- Rogers, P. Bhatia, R. Huber, A. (1998). Water as a Social and Economic Good: How to Put the Principle into Practice στο TAC Background Papers No 2, *Global Water Partnership Technical Committee (TAC)*, pp 18

- Rogers, P. De Silva, R. Bhatia, R. (2002). ‘Water is an economic good: How to use prices to promote equity, efficiency, and sustainability’ *Water Policy*, 4, pp. 1 – 17
- Rogers, P. and Hall, A. (2003). Effective Water Governance στο TAC Background Papers No 7, *Global Water Partnership Technical Committee (TAC)*
- Safarikas, N. Paranychianakis, V. Kotselidou, O. and Agelakis, A.N. (2005). Drinking water policy in the frame of the Directive 60/2000/EC with emphasis on drinking water prices in proceedings of International Conference on Water Economics, Statistics, and Finance Rethymno, Greece, 8-10 July 2005, *Water Science and Technology: Water Supply*, 5 (6), pp 243-250
- Tsagarakis, K.P., Paranychianakis, N.V. Angelakis, A.N. (2003). “Country Report: Greece”, in *Aqualibrium “European Water Management between Regulation and Competition* (Eds Mohajeri S. et al), European Commission, Directorate-General for Research, pp.153-169.
- Voulvoulis, N. Arpon, K.D. Giakoumis, T. (2017). The EU Water Framework Directive: From great expectations to problems with implementation, *Science of the Total Environment*, Vol.575, pp 358-366
- Warren, E. Walker & Daniel, P. Loucks & Gemma Carr, (2015). “Social Responses to Water Management Decisions”, *Environmental Processes*, 2(3), pp 485-509, publ.: Springer
- Woodhouse, P. & Muller, M. (2017). Water Governance—An Historical Perspective on Current Debates, *World Development*, Vol. 92, pp. 225–241, Elsevier
- Yin, R. K. (2003). *Case study research: Design and methods*, 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Yin, R.K. (2009). *Case study research: Design and methods*. 4th ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Zikos, D. and Bithas, K., (2006). The Case of a “Weak Water” Governance Model: Athens – Greece, in Proceedings of the 2006 IASME/WSEAS Int. Conf. on Water Resources, Hydraulics & Hydrology, Chalkida, Greece, pp161-166
- EUREAU (2016), Making the human right to water and sanitation a reality in Europe, The role of affordability mechanisms, *Position Paper*, retrieved 10.12.2017 from http://www.eureau.org/administrator/components/com_europublication/pdf/1bdb262423

[5f22ab5c4214f5110f147a-20160921Making-the-Right-to-water-and-sanitation-reality-Europe.pdf](#)

EUREAU (2016), Cost recovery and water pricing, *Briefing*, retrieved 20.01.2018 from http://www.eureau.org/administrator/components/com_europublication/pdf/f41201991bafa95f187de59ccf73cb70-20160921-Cost-recovery-and-water-pricing--EurEau-briefing.pdf

EUREAU (2016), Transparency in water governance and water services, Ensuring stakeholders are informed about the governance model and water services, retrieved 10.12.2017 from http://www.eureau.org/administrator/components/com_europublication/pdf/457a4c2e59027282026f397861333416-20160527-PP-Transparency.pdf

European Commission, (2011), Commission Staff Working Document European Overview (1/2) Accompanying the document Report From The Commission to the European Parliament and the Council on the Implementation of the Water Framework Directive (2000/60/EC) River Basin Management Plans, retrieved 15.01.2018 from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52012SC0379>

UNITED NATIONS OFFICIAL DOCUMENT, (2015), Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, retrieved 15.01.2018 from [UN General Assembly Resolution, Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, A/RES/70/1, 25 September 2015 \(EN\)](#)

OECD (2009), Managing Water For All: An OECD Perspective On Pricing And Financing –Key Messages For Policy Makers, OECD Publishing, retrieved 10.01.2018 from: <http://www.oecd.org/env/resources/managingwaterforallanoecdperspectiveonpricingandfinancing.htm>

OECD (2011), Water Governance In OECD Countries: A Multi-Level Approach, OECD Publishing, retrieved 07.01.2018 from: <http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/watergovernanceinoecdcountriesamulti-levelapproach.htm>

OECD (2014), Toolkit for Integrity retrieved 02.02.2018 from: <http://www.oecd.org/cleangovbiz/CGB-Toolkit-2014.pdf> OECD (2015), OECD

Principles on Water Governance, OECD Publishing: retrieved 19.12.2017 from: <http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/OECD-Principles-on-Water-Governance-brochure.pdf>

United Nations (1992), Agenda 21, protection of the Quality and Supply of freshwater Resources: Application of Integrated Approaches To the Development, Management And Use of Water Resources, chapter 18 retrieved 10.12.2017 from: <http://www.un-documents.net/a21-18.htm>

United Nations (1992), The Dublin Statement on Water and Sustainable development, International Conference on Water and the Environment retrieved 10.01.2018 from: <http://www.un-documents.net/h2o-dub.htm>

European Commission (2003), Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC) Guidance document n.o 1 Economics and the environment The implementation challenge of the Water Framework Directive, European Communities Publishing, retrieved 10.01.2018 from: <http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/economics/pdf/Guidance%201%20-%20Economics%20-%20WATECO.pdf>

Εθνικά Κείμενα

1069/80 (ΦΕΚ 191/23.08.1980 τεύχος Α'): Περί κινήτρων δια την ίδρυσιν Επιχειρήσεων Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως.

Ν. 2307/95 (ΦΕΚ 113/15.06.1995 τεύχος Α') Προσαρμογή νομοθεσίας αρμοδιότητας Υπ. Εσωτερικών στις διατάξεις για τη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις» Άρθρο 6, Επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης,

Ν. 3199/2003,(ΦΕΚ 280/9.12.03 τεύχος Α'): Προστασία και διαχείριση των υδάτων- Εναρμόνιση με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000.

Ν. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/08.06.2006 τεύχος Α'): Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Δημοτικός & Κοινοτικός Κώδικας).

Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ, 87/07.06.2010, τεύχος Α'): Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης.

Ν.4316/14(ΦΕΚ270/24.12.2014 τεύχος Α'). Ίδρυση παρατηρητηρίου άνοιας, βελτίωση περιγεννητικής φροντίδας, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας και άλλες διατάξεις.

N.4483/17(ΦΕΚ107/31.07.2017τεύχοςΑ') Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) - Ρυθμίσεις σχετικές με την οργάνωση, τη λειτουργία, τα οικονομικά και το προσωπικό των Ο.Τ.Α. - Ευρωπαϊκοί Όμιλοι Εδαφικής Συνεργασίας - Μητρώο Πολιτών και άλλες διατάξεις.

N.4512/18(ΦΕΚ5/17.01.2018 τεύχος Α'):Ρυθμίσεις για την εφαρμογή των Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής και άλλες διατάξεις :Διατάξεις σχετικές με τις Δημοτικές Επιχειρήσεις ύδρευσης Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.)

ΥΠ.ΕΣ.Α.&Η.Δ. εγκ.16/16898/19.08.2010, Υπολογισμός των χρεώσεων ύδρευσης.: <http://www.ypes.gr/el/Ministry/Encyclical/?DateFrom=&DateTo=&Arithmos=16&Dieythinsi=bdebc84f-a4b1-47bd-94fd-b0a4a7ea8ae6&Keyword=> [Ανακτήθηκε την 10.12.2017]

ΚΥΑ 135275/19.05.2017 (ΦΕΚ 1751/22.05.2019 τεύχος Β') Έγκριση γενικών κανόνων κοστολόγησης και τιμολόγησης υπηρεσιών ύδατος. Μέθοδος και διαδικασίες για την ανάκτηση κόστους των υπηρεσιών ύδατος στις διάφορες χρήσεις του.

Διεθνή Κείμενα

Η Διακήρυξη του Δουβλίνου ανακτήθηκε από: <https://www.ircwash.org/sites/default/files/71-ICWE92-9739.pdf> [Ανακτήθηκε την 09.01.2018]

Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 «για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων», ΕΕ L 327 της 22ας/12/2000, ανακτήθηκε από:http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html [Ανακτήθηκε την 10.12.2017]

Διαδικτυακοί Τόποι/ Ιστοσελίδες Αρχειακής Έρευνας

Βουλή των Ελλήνων :<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/10139448.pdf> [Πρόσβαση 22.01.2018]

Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης, Αποφάσεις- Δ.Ε.Υ.Α. Θέρμης: <http://www.deya-thermis.gr/> [Πρόσβαση 22.11.2017]

Δήμος Θέρμης, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2014-2019
:http://www.thermi.gov.gr/info/?page_id=30826 [Πρόσβαση 10.01.2018]

Ε.Δ.Ε.Υ.Α. :

- Ενωσιακό Δίκαιο: <http://www.edeya.gr/2013-09-23-10-58-06/2013-09-23-10-59-07/enwsiako-dikaio> [Πρόσβαση 10.12.2017]
- Υλικό Οικονομικής Επιτροπής Ε.Δ.Ε.Υ.Α.: <http://www.edeya.gr/2013-09-23-10-58-06/2013-09-23-11-11-03/epitropes-edeya/yliko-oikonomikis-epitropis-1>, [Πρόσβαση 22.01.2018]
- Γενικές Συνελεύσεις Ε.Δ.Ε.Υ.Α. Αρτα: <http://www.edeya.gr/2013-09-23-10-58-06/2013-09-23-11-11-03/genikes-suneleuseis/28i-gs-arta-2017-1>, [Πρόσβαση 22.01.2018]
- Γενικές Συνελεύσεις Ε.Δ.Ε.Υ.Α. Ρέθυμνο: <http://www.edeya.gr/2013-09-23-10-58-06/2013-09-23-11-11-03/genikes-suneleuseis/eisigiseis-26is-gs-rethumno-2014-1>, [Πρόσβαση 22.01.2018]
- Συνεδρίαση Τεχνικής Επιτροπής Ε.Δ.Ε.Υ.Α.: <http://www.edeya.gr/2013-09-23-10-52-39/anakoinwseis/item/577-sinedriasi-tis-texnikis-epitropis-tis-edeya-athina-21-9-2017>, [Πρόσβαση 15.01.2018]

Ε.Ε.Τ.Α.Α., Πρόγραμμα Καλλικράτης Οδηγοί Προσαρμογής:

https://www.eetaa.gr/index.php?tag=kal_odhgoi [Πρόσβαση 07.12.2017]

ΥΠΕΚΑ, Ειδική Γραμματεία Υδάτων, Regulating Urban Water And Sewerage Tariffs Guiding Principles And General Approach:

<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=4l0g4UMdYxU%3d&tabid=248&language=el-GR> [Πρόσβαση 10.12.2017]

Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Γραφείο Τύπου:

<http://www.minadmin.gov.gr/?p=25886> [Πρόσβαση 14.02.2018]

Υπουργείο Εσωτερικών, Εγκύκλιοι-Αποφάσεις:

<http://www.ypes.gr/el/Ministry/Encyclical/?DateFrom=&DateTo=&Arithmos=16&Dieythinsi=bdebc84f-a4b1-47bd-94fd-b0a4a7ea8ae6&Keyword=> [Πρόσβαση 10.12.2017]

Εθνικό Τυπογραφείο: <http://www.et.gr/index.php/anazitisi-fek> [Πρόσβαση 21.11.2017]

Π.Ο.Ε. Δ.Ε.Υ.Α, Δ.Ε.Υ.Α και Καλλικράτης:

http://www.poe-deya.gr/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1 [Πρόσβαση 23.12.2017]

Σώστε το Νερό: <http://sostetoneo.blogspot.gr/2016/> [Πρόσβαση 01.02.2018]

EUROPA- Lex, Πρόσβαση στο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <http://eurlex.europa.eu/search.html?qid=1509128851104&text=60&scope=EURLEX&type=quick&lang=el> [Πρόσβαση 10.12.2017]

EUREAU, Positions Papers: <http://www.eureau.org/index.php/eureau-positions> [Πρόσβαση 10.12.2017]

European Commission, Environment: http://ec.europa.eu/environment/water/index_en.htm [Πρόσβαση 14.01.2018]

Global Water Partnership, Dublin-Rio Principles:

<http://www.gwp.org/contentassets/05190d0c938f47d1b254d6606ec6bb04/dublin-rio-principles.pdf> [Πρόσβαση 15.12.2017]

UNITED NATIONS DOCUMENTS, Gathering a body of global agreements, Water: <http://www.un-documents.net/k-000287.htm> [Πρόσβαση 10.12.2017]

Λίστα Συνεντευξιαζόμενων

Συνεντευξιαζόμενος 1- Εργαζόμενος, (2-1-2018)-Ηχογραφημένη

Συνεντευξιαζόμενος 2- Εξειδικευμένο στέλεχος (15-12-2017)-Χειρόγραφο

Συνεντευξιαζόμενος 3-Μέλος Δ.Σ. Τελειόφοιτος Α.Ε.Ι, (18-12-2017)-Χειρόγραφο

Συνεντευξιαζόμενος 4- Εργαζόμενος (19-12-2017)-Χειρόγραφο

Συνεντευξιαζόμενος 5- Εργαζόμενος (3-1-2018)- Τηλεφωνική

Συνεντευξιαζόμενος 6-Εργαζόμενος, (8-1-2018)- Ηχογραφημένη

Συνεντευξιαζόμενος 7-Μέλος Δ.Σ., Τελειόφοιτος Α.Ε.Ι, (8-1-2018)- Ηχογραφημένη

Συνεντευξιαζόμενος 8- Τελειόφοιτος Α.Ε.Ι., Ανώτερο Διοικητικό Στέλεχος Οργανισμού, Μέλος Δ.Σ (10-1-2018)- Ηχογραφημένη

Συνεντευξιαζόμενος 9- Διδάκτωρ, Καθηγητής Α.Ε.Ι., Ανώτατο διοικητικό στέλεχος Ο.Τ.Α.(17-1-2018)- Ηχογραφημένη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ

Π1: Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για τα ύδατα με χρονολογική σειρά

First Wave of Legislation	
Focus on water quality objectives (WQO)	
1975	The surface water directive
1980	The drinking water directive
Second Wave of Legislation	
Focus on emission limit value approach (ELV)	
1991	Urban Waste Water Management Directive
1991	Nitrates Directive
New Drinking Water Directive	
1996	Directive for Integrated Pollution and Prevention Control
Third Wave of Legislation (The Water Framework Directive)	
February 1996	Commission's Communication on European Water Policy
February 1997	Commission's Proposal for a Water Framework Directive (COM(97)49)
November 1997	Commission's amended proposal following consultation (COM (97) 614)
January 1998	Involvement of environmental NGOs in amending Annex V on the proposed WFD
February 1998)	Commission's further amendment of proposal following consultation (COM (98)76)
June 1998	Council of Ministers adopt provisional common position on the WFD
Summer 1998	Environment Committee of the European Parliament amends proposed WFD and reveals substantial differences between Council of Ministers and European Parliament over the text
Autumn/Winter	European Parliament deliberately postpones giving the WFD a first reading in order to achieve co-decision status
January 1999	Informal conciliation talks under the auspices of the German Presidency of the European Union between European Parliament, European Commission and Council of Ministers
February 1999	European Parliament gives draft WFD its first reading—votes to accept 120 of the amendments made by the Environment Committee to the Commission's text.
Summer 1999	Legislative Process delayed by elections for European Parliament. European Commission accepts many of the amendments made by the European Parliament, but the Council of Ministers does not and reverts to the political agreement of June 1998.
Autumn/Winter 1999	Environment Committee of the European Parliament re-tables their proposed amendments (PE 231.246) knowing the WFD will have co-decision status
February 2000	European Parliament give draft WFD its second reading, accepting the bulk of the amendments proposed by the Environment Committee, and challenges the common position adopted by Council of Ministers
May 2000	First round of formal conciliation talks between European Union institutions unsuccessful
June 2000	Second round of formal conciliation talks produce a compromise WFD
September 2000	The text drawn up in the conciliation talks formally approved the plenary session of the Parliament and by the Council of Minister
December 2000	WFD (Directive 2000/60/EC) published in the official gazette (22nd December 2000 L 327/1), member states have 3 years from this date to transpose it into national legislation

Πηγή: Kaika M. (2010), The Water Framework Directive: A New Directive for a Changing Social, Political and Economic European Framework: <http://dx.doi.org/10.1080/09654310303640>

Π2: Implementation of the Directive 2000/60/EC (Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ)

Year (Έτος)	Issue (Θέμα)	Reference (Αναφορά)
2004	Characterization of river basin: pressures, impacts and economic analysis	Art. 5 (άρθρο 5)
2006	Establishment of monitoring network (Δημιουργία δικτύου παρακολούθησης)	Art. 8 (άρθρο 8)
	Start public consultation (at the latest) Έναρξη δημόσιας διαβούλευσης (το αργότερο)	Art.14 (άρθρο 14)
2008	Present draft river basin management plan (Προσχέδιο σχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού)	Art. 13 (άρθρο 13)
2009	Finalise river basin management plan including programme of measures (Ολοκλήρωση του σχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού, συμπεριλαμβανομένου προγράμματος μέτρων)	Art. 13 & 11 (άρθρο 13 & 11)
2010	Introduce pricing policies (Εισαγωγή πολιτικών τιμολόγησης)	Art. 9 (άρθρο 9)
2012	Make operational programmes of measures (Δημιουργία λειτουργικών προγράμματος μέτρων)	Art. 11 (άρθρο 11)
2015	Meet environmental objectives (Επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων)	Art. 4 (άρθρο 4)
2021	First management cycle ends (Ο πρώτος κύκλος διαχείρισης λήγει)	Art. 4 & 13 (άρθρο 4 & 13)
2027	Second management cycle ends, final deadline for meeting objectives (Ο δεύτερος κύκλος διαχείρισης λήγει, η τελική προθεσμία για την επίτευξη των στόχων)	Art. 4 & 13 (άρθρο 4 & 13)

Πηγή: Safarikas *et.al.* (2006). Μετάφραση της γράφουσας.

Π3 Τιμολογιακή πολιτική Δ.Ε.Υ.Α.: Μέση τιμή ανά κυβικό μέτρο νερού συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α.

Έτος	Μέση τιμή	Μέση αύξηση
1999	0,99	0,00%
2000	1,06	7,07%
2001	1,02	-3,77%
2002	1,03	0,98%
2003	1,04	0,97%
2004	1,19	14,42%
2005	1,28	7,56%
2006	1,27	-0,78%
2007	1,35	6,30%

Πηγή: Σαφαρίκας Ν. (2009)

Π4:Οδηγός ποιοτικών συνεντεύξεων

Ηλικία/Επάγγελμα/ Σχέση με Δ.Ε.Υ.Α. / Χρόνος ενασχόλησης στην Τοπική αυτοδιοίκηση και Δ.Ε.Υ.Α	
	Κύριες Ερωτήσεις
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΡΩΤΗΣΗ	Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο ρόλος των Δ.Ε.Υ.Α.
Δ.Ε.Υ.Α. & Καλλικράτης	Ποιες θεωρείτε ότι ήταν οι επιπτώσεις του Καλλικράτη στην λειτουργία των Δ.Ε.Υ.Α.
Οικονομική Διαχείριση/ Δράσεις	<ul style="list-style-type: none"> Πως εξηγείται το γεγονός ότι οι περισσότερες Δ.Ε.Υ.Α. εμφανίζουν ζημίες όταν είναι θεσμικά κατοχυρωμένο ότι οι υπηρεσίες που προσφέρουν είναι ανταποδοτικές? Με την οικονομική κρίση διαπιστώνεται το γεγονός ότι οι Δ.Ε.Υ.Α. έχουν συσσωρευμένες ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις. Ποια μέτρα θεωρείτε ότι θα συμβάλλουν στην μείωση αυτών?
Τιμολόγηση/ κοινωνική πολιτική	<ul style="list-style-type: none"> Πως πιστεύεται ότι πρέπει να γίνεται η τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδρευσης/ αποχέτευσης? Θεωρείτε εφικτή τη θέσπιση ειδικών τιμολογίων για ευπαθείς ομάδες πληθυσμού αν λάβουμε υπόψη αφενός την οικονομική κρίση αφετέρου τη βιωσιμότητα των Δ.Ε.Υ.Α.?
Ανάκτηση κόστους / ΚΥΑ / Όφελος-Επιβάρυνση	<ul style="list-style-type: none"> Προς ποια κατεύθυνση θεωρείτε ότι θα ωφελήσει ο νέος τρόπος τιμολόγησης που έχει σκοπό την πλήρη ανάκτηση του κόστους του νερού (χρηματοοικονομικό, περιβαλλοντικό, κόστος φυσικού πόρου) Πλήρης ανάκτηση κόστους (χρηματοοικονομικό, περιβαλλοντικό, κόστος πόρου) ίσως σημαίνει ακριβότερο νερό για τους πολίτες. Ποια είναι η άποψή σας
Διαχείριση υπηρεσιών ύδρευσης- αποχέτευσης από Δ.Ε.Υ.Α.	Θεωρείτε ότι η διαχείριση του νερού πρέπει να συνεχίσει να γίνεται από Ν.Π. των Δήμων ακόμη και εάν δυσκολεύονται να επιβιώσουν?

Π5.1: Τιμολογιακή πολιτική Δ.Ε.Υ.Α.Θ. – Κατανάλωση Υδρευσης Αποχέτευσης

2011			2012			2013-2016		
Α. ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΘΕΡΜΗΣ ΑΝΑ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ			Η ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΤΗΡΕΙΤΕ ΩΣ ΕΙΧΕ ΤΟ 2011 ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΤΙΜΟΛΟΓΙΩΝ			Α. ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΘΕΡΜΗΣ ΑΝΑ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ		
<u>Α1. ΚΛΙΜΑΚΑ m³</u>								
Από m³	Εως m³	ΤΙΜΗ /M³				Από m³	Έως m³	ΤΙΜΗ /M³
0	35	0,30 €/m ³				0	35	0,30 €/m ³
35	70	0,40€/m ³				35	70	0,38 €/m ³
70	105	0,60€/m ³				70	105	0,54 €/m ³
105	140	1,00/m ³				105	140	0,85 €/m ³
140		1,60/m ³				140	175	1,28 €/m ³
						175		1,60 €/m ³
<u>Α2. ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΝΕΡΟΥ</u>								
20m ³ * 0,30 €/m ³		6,00 €						
<u>Α3.ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΥΔΡΟΜ.</u>								
20m ³ * 0,30 €/m ³		6,00 €						
<u>Α4. ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ</u>								
2,00 €								
Β. ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ/ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ								
<u>ΠΑΓΙΟ ΤΕΛΟΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ</u>		7,00 €						
<u>ΤΙΜΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ</u>		0,32€/m ³						
<u>Σημ.:Ως τιμολογούμενα κυβικά ορίζεται το 75% της πραγματικής κατανάλωσης νερού.</u>			<u>Σημ.:Τα ειδικά τιμολόγια παρατίθενται στους πίνακες 5.2 & 5.3</u>			<u>Σημ.: οι υπόλοιπες χρεώσεις μένουν ως είχαν</u>		

ΠΗΓΗ Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Π5.2Τιμολογιακή πολιτική Δ.Ε.Υ.Α.Θ.- Τιμολόγια Λοιπών Ειδικών Ομάδων

2011-2016			2012-2016		
ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ			ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ		
Από m³	Εως m³	ΤΙΜΗ /M³	Από m³	Εως m³	ΤΙΜΗ /M³
0	∞	0,30/m ³	0	70	0,60/m ³
			70	140	0,80/m ³
			140+		1,20/m ³
			ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ-ΣΧΟΛΕΙΩΝ Κ.Α.Π.		
Από m³	Εως m³	ΤΙΜΗ /M³	Από m³	Εως m³	ΤΙΜΗ /M³
			0	∞	0,30/m ³
			ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΙΕΡΩΝ ΝΑΩΝ		
Από m³	Εως m³	ΤΙΜΗ /M³	Από m³	Εως m³	ΤΙΜΗ /M³
			0	∞	0,15/m ³
			ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ		
			2,00€/ Κλίνη		

ΠΗΓΗ:Δ.Ε.Υ.Α.Θ.(Ιδία επεξεργασία)

Π5.3 Τιμολογιακή πολιτική Δ.Ε.Υ.Α.Θ.-Τιμολόγια Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων

2011 ΕΙΔΙΚΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ			2012 ΕΙΔΙΚΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ			2013-2016 ΕΙΔΙΚΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ		
Κατηγορία Ομάδας	Εισοδηματικά κριτήρια	Ποσοστό έκπτωσης	Κατηγορία Ομάδας	Εισοδηματικά κριτήρια	Ποσοστό έκπτωσης	Κατηγορία Ομάδας	Εισοδηματικά κριτήρια	Ποσοστό έκπτωσης
Πολυτεκνία	≤55.000€	50% μείωση στα τέλη ύδρευσης αποχέτευσης	Πολυτεκνία (≥ 4 τέκνα)	≤55.000€	50% μείωση στα τέλη ύδρευσης αποχέτευσης	Πολυτεκνία (≥ 4 προστατευόμενα τέκνα)	≤30.000€ (πλέον 5.000 εάν πληρώνει ενοίκιο και πλέον 3.000 εάν > μέλη)	50% μείωση στα τέλη ύδρευσης αποχέτευσης για ≤105m3/τετράμηνο
			Άτομα με αναπηρία >67%	≤12.000€	50% μείωση στα τέλη ύδρευσης αποχέτευσης	Οικογένειες με βαριά αναπηρία >67% (του ιδίου ή μέλος της οικογένειας)	≤25.000€	50% μείωση στα τέλη ύδρευσης αποχέτευσης για ≤105m3/τετράμηνο
			Άποροι	≤5.000€	50% μείωση στα τέλη ύδρευσης αποχέτευσης	Οικογένειες με αναπηρία >67% (του ιδίου ή μέλος της οικογένειας)	≤20.000€	ισχύει το ίδιο
						Άποροι	≤8.000€	50% μείωση στα τέλη ύδρευσης αποχέτευσης για ≤105m3/τετράμηνο
						Μονογονεϊκές οικογένειες		50% μείωση στα τέλη ύδρευσης αποχέτευσης για ≤105m3/τετράμηνο
						≥ 3 προστατευόμενα μέλη	≤25.000€	
						= 2 προστατευόμενα μέλη	≤15.000€	
						=1 προστατευόμενο μέλος	≤12.000€	

ΠΗΓΗ: Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Π6: Αναμενόμενα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης 2010-2015

ΕΤΟΣ	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ ΣΕ €	167.698,00	172.729,00	177.911,00	183.248,00	188.746,00	194.408,00

ΠΗΓΗ: Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (ΟΙΚΟΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ 1^ο ΕΞΑΜΗΝΟ 2011)

Π7: Αποτελέσματα Ισολογισμών Χρήσεων 2011-2016

ΕΤΟΣ	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ ΣΕ €	580.656,38	120.876,951	29.814,901	22.036,11	-268.398,98	-381.602,20

ΠΗΓΗ: Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Π8:Γενική Εκμετάλλευση Δ.Ε.Υ.Α.Θ. 2011-2016

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΕΤΟΥΣ 2011					
ΕΞΟΔΑ			ΕΣΟΔΑ		
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ (αγορές+ διαφορά αποθεμάτων)	108.832,31	5,41%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΠΩΛΗΣΕΙΣ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	655.142,76	32,56%	ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	58.551,64	2,91%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2.198.028,28	90,86%
ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	762.051,31	37,88%	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	86.781,00	3,59%
ΦΟΡΟΙ-ΤΕΛΗ	5.078,02	0,25%	ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	134.277,63	5,55%
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ	44.320,84	2,20%			0,00%
ΤΟΚΟΙ & ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ	157,68	0,01%			0,00%
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	377.739,56	18,78%			0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	2.011.874,12	100,00%	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	2.419.086,91	100,00%

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΕΤΟΥΣ 2012					
ΕΞΟΔΑ			ΕΣΟΔΑ		
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ (αγορές+ διαφορά αποθεμάτων)	209.270,86	5,36%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΠΩΛΗΣΕΙΣ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	1.134.964,41	29,09%	ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	76.283,62	1,96%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	3.332.636,39	88,38%
ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	1.573.057,60	40,32%	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	102.999,38	2,73%
ΦΟΡΟΙ-ΤΕΛΗ	3.454,90	0,09%	ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	334.974,90	8,88%
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ	142.277,69	3,65%			0,00%
ΤΟΚΟΙ & ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ	322,51	0,01%			0,00%
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	761.878,17	19,53%			0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	3.901.509,76	100,00%	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	3.770.610,67	100,00%

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΕΤΟΥΣ 2013					
ΕΞΟΔΑ			ΕΣΟΔΑ		
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ (αγορές+ διαφορά αποθεμάτων)	178.061,46	4,36%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΠΩΛΗΣΕΙΣ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	698.387,87	17,09%	ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	46.312,05	1,13%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2.773.744,46	84,02%
ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	1.741.530,77	42,63%	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	166.354,31	5,04%
ΦΟΡΟΙ-ΤΕΛΗ	6.301,05	0,15%	ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	361.120,15	10,94%
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ	166.484,00	4,08%			0,00%
ΤΟΚΟΙ & ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ	2.748,41	0,07%			0,00%
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	1.245.632,55	30,49%			0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	4.085.458,16	100,00%	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	3.301.218,92	100,00%

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΕΤΟΥΣ 2014					
ΕΞΟΔΑ			ΕΣΟΔΑ		
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ (αγορές+ διαφορά αποθεμάτων)	218.470,39	5,64%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΠΩΛΗΣΕΙΣ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	640.022,66	16,52%	ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	92.350,54	2,38%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2.703.726,34	86,70%
ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	1.640.303,13	42,34%	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	105.513,48	3,38%
ΦΟΡΟΙ-ΤΕΛΗ	4.798,46	0,12%	ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	309.217,38	9,92%
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ	153.476,11	3,96%			0,00%
ΤΟΚΟΙ & ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ	860,39	0,02%			0,00%
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	1.123.968,90	29,01%			0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	3.874.250,58	100,00%	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	3.118.457,20	100,00%

Συνέχεια Πίνακα Π8:Γενική Εκμετάλλευση Δ.Ε.Υ.Α.Θ. 2011-2016

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΕΤΟΥΣ 2015					
ΕΞΟΔΑ			ΕΣΟΔΑ		
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ (αγορές+ διαφορά αποθεμάτων)	338.432,92	7,14%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	855.135,44	18,04%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	82.554,06	1,74%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2.744.185,39	91,39%
ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	2.103.385,87	44,38%	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	8.923,41	0,30%
ΦΟΡΟΙ-ΤΕΛΗ	752,20	0,02%	ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	249.730,56	8,32%
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ	128.332,77	2,71%			
ΤΟΚΟΙ & ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ	1.533,20	0,03%			
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	1.228.889,76	25,93%			
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	4.739.016,22	100,00%	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	3.002.839,36	100,00%

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΕΤΟΥΣ 2016					
ΕΞΟΔΑ			ΕΣΟΔΑ		
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ (αγορές+ διαφορά αποθεμάτων)	254.281,14	5,18%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	886.225,70	18,07%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	0,00	0,00%
ΑΜΟΙΒΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	83.159,86	1,70%	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	3.236.929,80	92,62%
ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	2.383.878,04	48,60%	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	33.548,21	0,96%
ΦΟΡΟΙ-ΤΕΛΗ	6.403,03	0,13%	ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	224.388,17	6,42%
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ	58.057,54	1,18%	ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩ		0,00%
ΤΟΚΟΙ & ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ	1.912,70	0,04%			0,00%
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	1.231.489,45	25,10%			0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	4.905.407,46	100,00%	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	3.494.866,18	100,00%

Π9: Διαχρονική πορεία κυριότερων δαπανών Δ.Ε.Υ.Α.Θ. 2011-2016.

ΠΟΡΕΙΑ ΕΞΟΔΩΝ ΑΜΟΙΒΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ & ΠΑΡΟΧΩΝ ΤΡΙΤΩΝ (ΕΝΕΡΓΕΙΑ)						
ΕΤΗ	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΑΜΟΙΒΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	655.142,76	1.134.964,41	698.387,87	640.022,66	855.135,44	886.225,70
ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ (ΕΝΕΡΓΕΙΑ)	762.051,31	1.134.964,41	1.741.530,77	1.640.303,13	2.103.385,87	2.383.878,04
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	1.419.205,07	2.271.940,82	2.441.931,64	2.282.339,79	2.960.536,31	3.272.119,74
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	2.011.874,12	3.901.509,76	4.085.458,16	3.874.250,58	4.739.016,22	4.905.407,46
ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΞΟΔΩΝ ΑΜΟΙΒΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ & ΠΑΡΟΧΩΝ ΤΡΙΤΩΝ (ΕΝΕΡΓΕΙΑ) ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ						
ΕΤΗ	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΑΜΟΙΒΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	32,56%	29,09%	17,09%	16,52%	18,04%	18,07%
ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ (ΕΝΕΡΓΕΙΑ)	37,88%	29,09%	42,63%	42,34%	44,38%	48,60%
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	70,54%	58,23%	59,77%	58,91%	62,47%	66,70%

Πηγή Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Π10 : Διαχρονική πορεία Πωλήσεων Υπηρεσιών Δ.Ε.Υ.Α.Θ. 2011-2016.

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ 2011-2016 ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ						
ΕΤΗ	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2.198.028,28	3.332.636,39	2.773.744,46	2.703.726,34	2.744.185,39	3.236.929,80
ΠΟΣΟΣΤΟ	90,86%	88,38%	84,02%	86,70%	91,39%	92,62%

Πηγή Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Π11: Διαχρονική πορεία Μηδενικών Μετρήσεων Δ.Ε.Υ.Α.Θ. 2011-2016.

ΜΗΑΕΝΙΚΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ						
ΕΤΗ	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΠΛΗΘΟΣ ΜΗΑΕΝΙΚΩΝ ΥΔΡΟΜΕΤΡΗΤΩΝ / ΕΤΟΣ	1613	3003	3447	3565	3663	3876
ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΗΑΕΝΙΚΩΝ ΥΔΡΟΜΕΤΡΗΤΩΝ / ΕΤΟΣ	6,41%	11,94%	13,70%	14,17%	14,56%	15,41%
ΑΥΞΗΣΗ ΜΗΑΕΝΙΚΩΝ ΥΔΡΟΜΕΤΡΗΤΩΝ / ΕΤΟΣ	6,41%	86,17%	113,70%	121,02%	127,09%	140,30%

Πηγή Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Π12: Διαχρονική εξέλιξη ομάδων πληθυσμού ειδικών κατηγοριών

ΟΜΑΔΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ						
ΕΤΗ	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΚΟΙ	171	242	232	233	246	238
ΕΙΣΟΔΗΜΑ < 8000	328	487	478	518	549	541
ΑΠΟΡΟΙ	5	5	5	5	5	5
ΑΜΕΑ	142	231	226	229	248	237
ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΟΜΑΔΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ	646	965	941	985	1047	1021
ΠΟΣΟΣΤΟ ΥΔΡΟΜΕΤΡΗΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΥΔΡΟΜΕΤΡΗΤΩΝ	2,57%	3,84%	3,74%	3,91%	4,16%	4,06%
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΣΟΔΗΜΑ <8000 ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	50,75%	50,48%	50,78%	52,61%	52,42%	53,04%

Πηγή Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)

Π13: Πρόβλεψη αποτελεσμάτων & σταθμισμένης τιμής βάση νέας τιμολογιακής πολιτικής

ΠΡΟΒΛΕΨΗ 2017-2018-2019			
	2017	2018	2019
Καθαρό αποτέλεσμα	-188.625	83.516	194.401
Υφιστάμενη μέση σταθμισμένη τιμή Μ3 νερού (έσοδα ύδρευσης, αποχέτευσης, τέλους κύκλου νερού / Μ3 χρέωσης)	1,0754	1,0970	1,0886
Υφιστάμενη μέση σταθμισμένη τιμή Μ3 νερού (λοιπά έσοδα / Μ3 χρέωσης)	0,0857	0,0804	0,0633
Υφιστάμενη μέση σταθμισμένη τιμή Μ3 νερού (σύνολο εσόδων πωλήσεων / Μ3 κατανάλωσης)	1,1611	1,1774	1,1518
Ποσό που πρέπει να επιβάλλει ο φορέας/Μ3 για να καλύπτεται το χρηματοοικονομικό κόστος	0,1329	0,0617	0,0000
Ποσοστό επί τοις εκατό (%) που πρέπει να καλυφθεί	10,268%	4,977%	-1,689%

Πηγή Δ.Ε.Υ.Α.Θ. (Ιδία επεξεργασία)